

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM - İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

GRAFİK TASARIM DERSİNDE ZİHİN HARİTASI UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şuayıp ŞEYİHOĞLU

**TRABZON
Aralık, 2013**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM - İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

GRAFİK TASARIM DERSİNDE ZİHİN HARİTASI UYGULAMALARI

Şuayıp ŞEYİHOĞLU

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU**

**TRABZON
Aralık, 2013**

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim - İş Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 05 / 12 / 2013

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU

Üye : Doç. Dr. Abdullah AYAYDIN

Üye : Doç. Dr. Hasan GENÇ

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Nevzat YİĞİT
Enstitü Müdür V.**

BİLDİRİM

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Şuayıp ŞEYİHOĞLU

05/ 12 / 2013

ÖN SÖZ

İlk çağlardan itibaren insan bazen korktuğu için bazen merak ettiği için bazen de hoşuna gittiği için önce mağara duvarlarına, daha sonra ürettiği el ürünleri üzerine şekiller çizmiştir. Çevresini tanıdıkça, nesneleri inceledikçe ve hayal kurdukça yeni şekiller ihtiyaç hasıl olmuştur. Önce kendisi çizdiklerini beğenir sonra çevresindekilere beğendirir. Aslanları ve geyiklerin nasıl avlandığını anlatan illüstrasyonlar çizilir, sonra kuş, ağaç derken resim yazı (pigtogram) ortaya çıkar. Çömlek yapan usta üzerine kendine has resimler çizer, çevresindekiler çömleğin deseninden ustasını tanır. Bu amblemdir. Çömlekler beğenilir çevre köylerden talep gelir, marka olmuştur. Artık ortaya bir ürün koyan ürün üzerine kendine ait hoşlandığı bir şekli sadeleştirerek çizer. Grafik tasarım doğmuştur.

Uzun bir süreç içerisinde şekiller ve renklerle bir bilim dalı, meslek olan grafik tasarım dinamik bir ifade, iletişim aracı olmuştur. İnsandaki bu güç ve yetenek, yaratıcı güçlerin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi programlı ve bilinçli bir eğitimle sağlanmaktadır.

Bu çalışmada, grafik tasarım eğitimi ve öğretiminin önemi üzerinde durulmakta, görselliğin, materyal kullanımının, öğrenci merkezli eğitimin, çağdaş tekniklerle uygulanması etkili bir grafik destekli çalışma tekniği olan zihin haritası tekniği ile incelenmiştir.

Çalışmam boyunca sağladıkları imkânlar ve gösterdikleri destekler için danışmanım Yrd. Doç Dr.Raif Kalyoncu'ya ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Çalışmanın şekillenmesinde yardımlarını esirgemeyen, çalışmalarımın her aşamasında desteğini gördüğüm değerli eşim Yrd. Doç. Dr. Ayşegül Şeyihoğlu'na, uslu durarak çalışmamı tamamlamama yardımcı olan sevgili kızım Elif Şeyihoğlu'na ve tezi yazdığım zaman içersinde aramıza katılarak hayatımıza yeni heyecanlar katan ikinci kızım Zeynep Şeyihoğlu'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen, geleceğe yönelik hedeflerimde hep arkamda duran tüm aileme şükranlarımı sunarım.

Şuayp ŞEYİHOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	21
1.2. Araştırmanın Amacı.....	21
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	21
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	22
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	22
1.6. Tanımlar.....	23
1.6.1. Zihin Haritası.....	23
1.6.2. Grafik Tasarım Dersi.....	24
2.LİTERATÜR TARAMASI.....	25
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	25
2.1. 1. Grafik Tasarım Eğitime Yönelik yapılan Çalışmalar.....	25
2.1. 2. Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Yapılan Çalışmalar	44
2.2. Literatür Taramasının Sonucu.....	54
3. YÖNTEM.....	56
3.1. Araştırma Modeli	56
3.2. Katılımcılar	57

3.3. Verilerin Toplanması	58
3.3.1. Veri Toplama Araçları.....	60
3.4. Verilerin Analizi.....	61
4. BULGULAR.....	63
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dair Bulgular	63
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Dair Bulgular	65
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	81
5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	81
5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Sonuç ve Tartışma.....	82
6. ÖNERİLER.....	86
6.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	86
6.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	86
7. KAYNAKLAR	87
8. EKLER	98
8.1. Grafik Tasarım Tutum Ölçeği	98
8.2. Yarı Yapılandırılmış Sorulardan Oluşan Form.....	101
8.3. Grafik Tasarım Dersine Yönelik Oluşturulan Zihin Haritası Örnekleri.....	102
8.4. Zihin Haritası Değerlendirme Rubriği.....	152
9. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	153

ÖZET

Grafik Tasarım Dersinde Zihin Haritası Uygulamaları

Bu araştırmanın amacı; zihin haritası tekniğinin “Grafik Tasarım” dersinde kullanılabilirliğini test ederek, öğretmen adaylarının teknikle ilgili düşüncelerini almaktır. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli ile nitel veri birleşiminden oluşan karma araştırma modeli kullanılmıştır. Uygulama Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği programında denenmiştir. Araştırma, Seçmeli Sanat Atölye (Grafik Tasarım) II dersinde normal öğretim ve ikinci öğretim gruplarında olmak üzere iki grup üzerinde yürütülmüştür. Normal öğretim öğrencileri kontrol, ikinci öğretim öğrencileri ise deney grubu olarak atanmıştır. Araştırma deney grubunda 28, kontrol grubunda ise 25 öğretmen adayı olmak üzere toplamda 51 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Elde edilen nicel veriler SPSS, nitel veriler ise NVivo programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda bulgu elde edebilmek için Atan (2007) tarafından beşli Likert tipinde geliştirilen “Grafik Tasarım Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmanın nitel yaklaşımla elde edilen veri kaynağını da görsel sanatlar öğretmen adaylarının süreçle ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yazılı cevaplar oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlara göre düzenlenen zihin haritalarına dayalı öğrenmenin Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının grafik tasarım dersine yönelik tutumlarını geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir. Görsel sanatlar öğretmen adayları tekniği genel olarak beğenerek birçok açıdan faydalı bulmuşlardır. Zihin haritası tekniğinin grafik tasarım dersi açısından olumlu yönleri; öğrenmeyi kolaylaştırarak başarıyı arttırması, edinilen bilgilerin kalıcı olmasına katkı sağlaması, dersi zevkli hale getirmesi, belli bir düzen içermesi, özetleyerek bütünü daha rahat görmeyi sağlaması, derste yoğun faaliyetlere zemin hazırlaması, farklı örnekler içererek derse zenginlik katması, dersi görselleştirmesi şeklindedir. Genel olarak diğer derslerde ve seviyelerde uygulanabilir olduğunu düşünenlerin sayısı, uygulanamaz olduğunu düşünenlerin sayısından fazladır. Zihin haritası tekniğini diğer sınıf seviyelerinde uygulanabilir bulan öğretmen adayları katılımcıların çoğunluğunu oluşturmaktadır. Benzer şekilde ilerideki meslek yaşantısında zihin haritasını kullanmayı düşünen öğretmen adayları çoğunluktadır. Görsel Sanatlar öğretmen adayları, zihin haritalarından daha çok faydalanabilmek ve daha fonksiyonel hale

getirebilmek adına; tekniğin kullanıldığı disiplinlerin ve derslerin yaygınlaştırılması, daha geniş zaman aralıklarında uygulanması, tekniğin uygulanışını kolaylaştırmak için her ders örnek zihin haritalarının gösterilmesi, konu yoğunluğunun azaltılması önerilerinde bulunmuşlardır.

Anahtar kelimeler: Grafik Tasarım Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretmen Adayları, Zihin Haritası, Tutum

ABSTRACT

Mind Map Applications in Graphic Design Education

The purpose of this study is to get teacher candidates' opinions by testing the usability of the mind map technique in graphic design lesson. The mixture study model, consisting of pre-test/post-test experimental type with control groups and the mixture of qualitative data, was used in this study. It was practised at Karadeniz Technical University, Faculty of Education, Department of Art Teacher Training. Survey was conducted, in Graphic Design II Lesson, on two groups that are day and evening courses. The students of normal (daytime) education were promoted as control group and the others as experiment group. Survey was conducted on 28 teacher candidates in experiment group and 25 teacher candidates in control group corresponding to 51 teacher candidates. Quantitative data acquired was analysed with SPSS and qualitative data acquired was analysed with NVivo. Graphic Design Attitude Scale, which was enhanced by Atan (2007) in type of fivefold Likert, was used so as to get findings in the quantitative dimension of the study. The answers that the Art Teaching Training students gave to the open-ended questions related to the process comprises the data source of the study that was gained with qualitative approach, too. It can be said that learning based on mind maps organised in accordance with the results of the study has an important affect on improving Art teacher candidates' attitudes towards the Graph Design lesson. Visual Arts teacher candidates liked and found the technique beneficial in many respects. Positive sides of mind map technique in terms of graphic design lesson are that it enhances the success by simplifying learning, that it contributes to permanence of the gained knowledge, that it makes the lessons enjoyable, that it contains a certain order, that it provides us to see the whole by summarizing, that it lays the groundwork for intense activities, that it enriches the lessons involving different examples and that it creates visual impact. The number of those who think that is applicable in other lessons or levels is generally more than the number of those who think that is not. Teacher candidates who find that mind map technique is applicable in other lesson levels form the majority of the participants. Correspondingly, the number of teacher candidates who plan to use the mind map in their future career have a majority. Visual arts teacher candidates suggested generalizing of lessons and disciplines in which the technique is used, performing in

long time intervals, showing sample mind maps in order to facilitate the appliance of the technique in every lesson, decreasing the the lesson density on behalf of utilizing the mind maps more and making it more functional or applicable.

Key words: Graphic Design Education, Visual Arts Teacher Candidate, Mind Map, Attitude

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Deney ve Kontrol Grubu Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Özellikleri.....	58
2.	Deney Grubu Haftalık Ders İçerikleri	59
3.	Uygulama Sonrası Deney ve Kontrol Grubunun Grafik Tasarım Dersi Tutumlarının Gruba Göre U-Testi Sonucu.....	64
4.	Deney Grubu Resim-İş Öğretmen Adaylarının Deney Öncesi ve Sonrası Grafik Tasarım Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları	64
5.	Resim Öğretmen Adaylarının “Grafik Tasarım” Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Olumlu Görüşleri.....	65
6.	Resim Öğretmen Adaylarının “Grafik Tasarım” Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğine ve Uygulanışına Yönelik Olumsuz Görüşleri.....	69
7.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğini Öğretmenlik Meslek Yaşantılarında Kullanmaya Dair Görüşleri.....	72
8.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Daha Etkili Kullanımına Dair Önerileri	74
9.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Diğer Derslerde Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri.....	76
10.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Diğer Sınıf Seviyelerinde Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri.....	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Zihin Haritasının “Zihin Haritası”	15
2.	Resim Öğretmen Adaylarının “Grafik Tasarım” Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Olumlu Görüşleri	59
3.	Resim Öğretmen Adaylarının “Grafik Tasarım” Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğine ve Uygulanışına Yönelik Olumsuz Görüşleri	71
4.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğini Öğretmenlik Meslek Yaşantılarında Kullanmaya Dair Görüşleri.....	73
5.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Daha Etkili Kullanımına Dair Öneriler.....	75
6.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Diğer Derslerde Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri.....	78
7.	Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Diğer Sınıf Seviyelerinde Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri.....	80

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

ÇASEY: Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi

OSKD: Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Desen

SDÜ: Süleyman Demirel Üniversitesi

SPSS: Statistical Packages for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)

AGSL: Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri

BDT: Bilgisayar Destekli Tasarım

BDE: Bilgisayar Destekli Eğitim

ANOVA: Analysis of Variance (Varyans Analizi)

BÖTE: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

İMKB: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası

1. GİRİŞ

İnsan, üzerinde yaşadığımız gezegenin en akıllı canlısıdır. İnsanı diğer canlılardan farklı ve üstün kılanda bu akıl ve yetenekleridir. İnsan; akıllı ve merakıyla çevresini ve en önemlisi de kendini tanır. Kendini gerçekleştirme sürecinde, binlerce yıl öncesinde bile yeryüzünde izler bırakarak bir tarih oluşturmuştur. Yaşam koşullarındaki köklü değişimler ve kültürel gelişmelerin oluşturduğu güçlü evrensel dalgalar çağlarla isimlendirilmiştir. Yaşamın ilk çağlarında doğanın zor koşullarına karşı mücadele veren insan, yaşam mücadelesini sürdürebilmek için zekâsını kullanarak taştan silahlar yapmış, ateşi bulmuş, madenleri işlemiştir. Tüm bu üretimler esnasında bir taraftan da kendi estetik kaygılarını dile getirmeye, süsleme anlayışını da geliştirmeye başlamıştır. Süreç içinde merak, ihtiyaç, akıl, üretimin birbirinden beslendiğini görmekteyiz. Hayat şartlarını değiştiren bu gelişmeler zamanla yeni yaşam koşulları oluşturmuştur. Yeni keşifler ve icatları oluşturmuş, bu oluşumlar kullanılmaya başlanmış hatta bir yaşantı biçimine dönüşmüştür. Bu dönüşümler bireyleri ve nihayetinde toplumları değişime yöneltmektedir. Bu hızlı ve karmaşık döngü içerisinde insanın, ilk çağlarda dahi karşılaştığımız estetik kaygısı ve sanatsal ifade yetisi hayatında nerede ve nasıl yer almaktadır?

Hangi amaçla oluşturulmuşsa oluşturulsun; hangi şekil, çizgi ve rengi taşıyorlarsa taşısin, ilk çağlardan beri günümüze yansıyan kalınlarda üzerinde tasarım ve estetik düzenleme görmekteyiz. Kurganlardan totemlere, av silahlarından çanak çömleğe, giysilerden mağara resimlerine kadar her üründe bir estetik kaygı, orijinallik ve ruh vardır. Günümüzde de insanın yaşamın karmaşası içerisinde bunalan ruhunu sanatla kurtarıp, kurguladığı refaha sanatla ulaşmaya çalıştığını görmekteyiz. Tansuğ (1988:61) bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“İnsan toplumsal çevresi ve doğa ile olan bütün ilişkilerinde kaotik (düzensiz) geçmişin huzursuz anılarını taşır. İnsanda yazarak ve biçim vererek gerçekleşen düzen yeteneği ise bir kurtuluş ve sükûn isteğini dile getirir. Sözcükler ya da biçimlerle düzeni gerçekleştirmek bir boşalma ve kurtuluştur.”

Yine (Goethe, 1820'den aktaran: Bozkurt, 2000:33)“Dünyadan kaçmanın en güvenilir yolu sanattan geçer, dünyaya sıkıca bağlanmak da sanatla gerçekleşir” sözü de benzer duyguları ifade etmektedir. Bireysel doyum ve huzurun yanı sıra toplumsal doyum ve huzur için de güzele ulaşmak için çaba harcamak gerekmektedir. Bu çerçevede sanat kişinin ve toplumun hafızasına güzeli ve güzele ulaşma arzularının kodlarını işlemektedir. Sanat insanın temel varlığı gibidir, yaratma içgüdü, yeni biçimlerin ortaya konulması, maharet ve başkalarını hayrete düşürme, belki de sanatın temel uygulamaları arasındadır

denilebilir. Çünkü insan varsa sanat vardır (Tepecik, 2002:11). Dolayısı ile de sanat insanla yaşıttır (Bozkurt, 2000:15). 30000'den fazla yıl önce insanoğlu ilk işaretlerini Altamira mağarasının duvarlarına kazıdı ve boyayla resim yaptı (Yıldız,1995:178).

Herhangi bir işin teknik yönünü öğrenmek kısa zaman alabilir, ancak içerisinde emeğin izi olarak kişisel duygu ve enerji yoksa sadece mekanik bir değerden ibarettir. Oysaki sanatın dilini oluşturan bu izde, estetik değer ve estetik kaygı mekanikliğin ötesine geçerek kişinin kendinden bir şeyler görmesine neden olmaktadır. Mekanik değerlerin anlamlandırıldığı ve sanatın gücünü hissedildiği ürünler değer kazanmaktadır. Bu sebeple sanat, bireyin yaşantısında vazgeçilmez bir parçasıdır. İnsanın çevresinde gördüğü eşyalar nasıl üretilmişse üretilsin, ne şekilde olursa olsun, hangi amaçla kullanılırsa kullanılsın bir tasarımın sonucudur. Zihin gücü ve emeğin ürünüdür. Bu durumda sanatın birey üzerindeki izinin ve etkisinin vazgeçilmez olduğunu söyleyebiliriz. Abacı (2007:8)'nın da belirttiği gibi sanat eğitimi alan her birey sanatçı olarak yetişemez, ama eğitimin önemli bir parçası olan sanat eğitiminden yoksun yetişen öğrenciler, iyi öğrenebilen fakat düşünce üretemeyen yetişkinler olarak karşımıza çıkar.

Sanat, bireyin olduğu kadar ulusun da kültür ve medeniyet kodlarının yazıldığı bir dildir. Worringer' e göre (aktaran: Erinç, 1999:60) "Sanat; insanoğlunun hesaplaşma sürecinde olan ve gerek din, gerek dünya görüşünün evrimi olgusunu belirleyen ruhsal güçlerin sadece bir dışavurum biçimidir". Bir bakıma yaşadığımız çevrede gördüğümüz her şey yaşanan zaman diliminin bilim, sanat, teknoloji, ekonomi, gelenek ve inanç değerlerinin en ince ayrıntısına kadar izlerini taşır. O zaman şunu biliriz ki, sanat bize geçmişten günümü uzanan köprüdür. Geçmişin kodlarını günümüz dünyasına yansıtan sanat, toplumların kimliklerinde gücünü göstermektedir. Kimliklerin dilini ifade eden sanat aynı zaman da kimlikler arası iletişimi de sağlayan araçlardan biridir. Bu gücü ortak bir dil oluşturur, karşılıklı mesajlar taşır. Böylece farklı ulusların ve kültürlerin aralarında ortak bir dil oluşur, birbirini anlama ve anlamlandırmalar gelişir. Erbay (2000:3) tarafından da bir iletişim aracı olarak tanımlanan sanatın; bugün insanlar arasındaki bariyerleri kaldırma gayreti içinde olduğu belirtilmiştir.

Medeniyet ve uluslar için önem taşıyan "sanat" kavramı kadar bunun eğitimi ve öğretimi de önemlidir. İnsanın ufkunu yaşadığı yerden dünyaya açan, dünyayı da insanın ayağına getiren eğitimidir. Kendini yaşadığı çevre ile beraber tanıma ve anlamlandırma boyutu, eğitim çalışmalarıyla da pekiştirilmekte, uluslararası bu dilin gücü ve süreci sağlamlaştırılmaktadır. İnsanda var olan yeteneklerin, yaratıcı güçlerin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi programlı ve bilinçli bir eğitimle sağlanır. Donanımlı ve nitelikli bir eğitimle

yetiştirilmiş nesiller geleceğin teminatıdır. Bu konuda Buyurgan ve Buyurgan (2007:23) şu şekilde düşünmektedir: “Sanat eğitimi yaratıcı bir süreç olarak çocuğu özgür düşünmeye, özgür çalışmaya yöneltmeye çalışır. Üreten seçen, beğenen, kendini ifade edebilen çocuk içinde yaşadığı toplumun bir üyesi, geleceğin temsilcisidir”. Bu açıdan bakıldığında eğitimin mimarı da, eğitim sisteminin girdisi ve çıktısı da öğretmenlerdir. Söz konusu sanat olunca eğitimin ve sanat eğitimcisinin önemi de ayrıca açıklanmalıdır. Tunç Baler (1990)’in de belirttiği gibi ancak doğru programlanmış ve amaçlanmış eğitimden geçen birey daha özgür, daha güçlü ve daha mutlu olur.

Birbirinden beslenen sanat ve eğitim kavramları, formal ve informal eğitim sürecinin yardımı ile insanların yaşamlarında ve uygarlık tarihinde eskiden beri az ya da çok yerini almıştır. Sanatı evrensele taşıyan eğitimidir. Evrensel değerlerin kimlik tahlili de sanat yardımı ile gerçekleştirir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, sanata ve sanat eğitimine yenileşme çabaları içerisinde önemli bir yer ayırmışlardır. Bu ülkeler geçmişteki sanatları ve akımları inceleyen, ulusal kimliklerin farklılıklarını görebilen çağdaş anlayış, düşünce ve hislerle üreten bireylere ve öğretmenlere sahip olmalıdır. Ancak bu vasıf ve donanımla rehberlik edilen eğitim, öğrenciler tarafından hızla algılanıp uygulamalara dönüştürülebilir. Sanat dersleri veren öğretmenler, ders süreci içerisinde ve sonrasında, etkinliklerle öğrencilerinin yaratıcılıklarını, yorum güçlerini ve uygulama becerilerini de geliştirebilmektedirler. San (1990:150) eğitimcide olması gereken özellikleri şu şekilde sıralamaktadır:

1. Yaratıcı süreç hakkında bilgi sahibi olması, bilmenin beyin yapısındaki dört biçiminden hangilerinin hangi aşamada devreye gireceğini bilmesi
2. Her bilme biçimini, her aşamada neyin ya da nelerin engellediğini kavraması
3. Kendi ve öğrencilerinin yaratıcılık bilincinin ve onun işlevlerinin artırılmasına kararlı olması gerekir.

Tüm bunlara ek olarak iyi bir eğitimci olabilmenin bir yolu da dünyadaki sanat anlayışı ve gelişmelerinin takip edilmesinden geçer. Bu sayede sanat dünyasında yeni anlayışların yeri ve toplumlar üzerindeki etkileri daha net kavranıp takip edilebilecek ve gerekli anlarda kullanılabilecektir. Ülkemiz de bu anlayışla sanat eğitmeni ve sanatçı yetiştiren kurumlara önemle yaklaşmış, yükseköğretim kurumlarında bu alanlara yönelik eğitim verecek yüksek donanımlı ve programlanmış görsel sanatlar bölümleri de açılmıştır. Bu programlar güzel sanatlar fakülteleri ve sanat eğitmeni aday öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri olarak yüksek eğitim kurumlarında yerini almıştır. Ünver (2002:81) bu durumu şu şekilde izah etmektedir:

“YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi olarak ifade edilen çalışmalar çerçevesinde yerli ve yabancı uzmanların rehberliğinde, standart bir program oluşturulmuş, özel öğretim yöntemleri, okullarda uygulama çalışmaları konularında değişiklikler yapılmış ve bu konularda materyaller hazırlanmıştır. 1998 yılından itibaren her çocuğun nitelikli bir öğretmen tarafından yetiştirilmesi amacıyla akreditasyon çalışmaları başlatılmıştır”.

Sanat eğitimi, güzel sanatların tüm alanlarını içine almaktadır. Bu alanlar eğitim sisteminde, yetenek alanına göre ayrı ayrı ele alınmış, biçimlendirilmiştir. Ancak hepsinin ortak paydası; kişisel ve sosyal gelişimin sağlanmasıdır. Bunun yanında işbirliği ve dayanışmanın, üretken olmanın, araştırmanın, gözlem, buluş, pratiklik, yaratıcılık, el becerilerinin artırılmasının da amaçlanmasıdır. Bedri Rahmi Eyüboğlu (1995:290), bu amacı şu şekilde tasvir etmektedir: “Güzel Sanatlar Akademisi bizde plastik sanatların nabzının attığı yerdir. Oradan çıkan gençlerin derhal büyük bir sanatkâr olmasına imkân yoktur. Akademiden müstakbel Türk sanatlarına en doğruyu, en az değişeni, en sağlam temellere istinat eden sanat yolunu göstermesi beklenir”. Hızla gelişen teknoloji ve bunun sosyal yansımaları dikkate alınarak sürekli güncelleştirilen eğitim programları, yetişecek olan kuşakların toplum içindeki intibak sürecini ve kişilik kazanımlarını da dikkate almalıdır. Bu programlar sayesinde alan eğitimi daha çok uygulama çalışmalarının üzerine yoğunlaşan program olarak sanatın görselleşerek iletişimle bütünleşmesi sağlanmaktadır. Böylece yaratıcı güçler zekâ ile birleştirilerek etkili bir sanat etkinliği oluşturulması sağlanmaktadır. Program dâhilinde atölye ve benzeri ortamlarda uygulanması ve birebir eğitime daha çok yer vermesi ve öznel temaların çokluğu, diğer programlardaki öğretim şeklinden kısmen farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar özellikle atölye derslerinde kendini gösterir. Çünkü birey artık kendini ifade etmeye, yaratıcılıklarını ortaya koymaya başlamıştır. Resim yaparken duygu ve düşünceleri serbesttir. Kişi resim çalışmaları yaparken kurallı hayatın dışına çıkarak kendi iç dünyasının doğal bir şekilde yansımasını yakalar. Yaratıcılığın, Kırıçoğlu (2002:6)’nın ifadesi ile çocuğun tamamen özgür olduğu, rastlantısal güzelliklerin anında değerlendirildiği bir ortamda gerçekleşmesi beklenir. Çünkü (Lowenfeld’, tarihsiz’den aktaran: Erbay, 2000:22) sanatsal yaratıcılık öğretilemez uygulama ile geliştirilmesi şarttır. Öğrencinin uygulamaya aldığı projelerinde birçok soruya da cevap bulmak zorundadır. Her proje yeni problemler, yeni analiz, sentezler, karmaşalar ve yeni sonuçlardır. Konuyu düşünür, planlar, araştırmalarını yapar, sorgular, gözlemler ve değerlendirmeler yapar. Tüm bu süreç içinde zihinsel çözümlemelerle yaratıcılığını geliştirir. Ulaştığı her aşama bir sonraki aşamayı tetikler ve öğrenci kendini başarı duygusuna ulaştırarak içsel güdülemesini sağlar. Kendini çözümlemek için yeterli gören tasarımcı, yaptığı ürünün ussal savunmasını da hazırlar. Tasarım kendini olgunlaştırdığında öğrencinin yaptığı bu ürünü savunabilmesi bireysel kazanımlarının ne

derecede fazla olduğunu göstermektedir. Sanat eğitimcisi, öğrencideki bu gelişimi daha da arttırmak için merak duygusunu da tetikler. Her uygulama projesi verilirken öğrencinin ilgisini yakalayan anahtar kelimeler sunar ve öğrencinin hafızasında oluşan düşünceleri tetikler. Burada eğitici, çeşitliliği bir bakıma zenginliği de hesap etmelidir. Öğrencilerin farklılık ortaya koyduğu durumlardan birisi de algı sürecidir. Öğretim elemanı her öğrencinin tasarımını inceler ve gerekli bilgilendirmelerle algısal farklılıktan doğabilecek olumsuzlukları engellemeye çalışır. Konular verilirken yer yer grup çalışmalarını destekleyen türden olmasına da dikkat edilir. Bu durum da farklı ve yaratıcı çözümlere, sosyal iletişimin gelişmesine, fikirlere açık ve saygılı olmaya, ortak ürün geliştirme fırsatları oluşturmaya zemin hazırlar.

Güzel sanatların ve görsel sanatlar eğitiminin bir kolu olan ve çalışmanın da konusunu oluşturan grafik tasarım eğitimi de; diğer öğretim alanlarında olduğu gibi önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde ve hedeflenen amaçlar doğrultusunda yapılmaktadır. Örneğin Bilgin (1988:53)'e göre grafik sanatların amacı: "İnsanın salt estetik zevklerinin gelişmesine ve giderilmesine araç olmak değil, onun günlük yaşamında karşılaştığı hemen tüm sorunların, ihtiyaçların giderilmesinde katkıda bulunmaktır".

Bu yönü ile resim eğitimi bireysel bir temele dayandığı için öğrenci merkezli eğitimin profesyonelce uygulanması gereken alanlardan biri olarak ifade edilebilir. Sanat; bireyin kendi algı, düşünce ve duygularından faydalanan ürün ortaya koymasıdır. Bu ifadeye göre öğrenci bireysel yani öğrenci merkezli bir öğrenmeyi ve ürüne dönüştürmeyi başarmaktadır. Sanat eğitmeni verdiği proje ile birlikte birçok problemi de öğrencinin önüne koymaktadır. Bu kasıtlı olarak verilir ve her öğrencinin kendi, birikim ve yaratıcılığını kullanarak çözümler, tasarımlar ortaya koymasına beklenir. Öğrenci analiz ve sentez yeteneğini kullanarak ortaya koyduğu eser ile verilen bilgilerin öğrenildiğini gösterir. Bu süreç içerisinde daha önceki deneyim ve birikimlerinin faydası son derece önemlidir. Böylelikle öğrenci daha önce aldığı bilgilere yenilerini de katarak kendini geliştirmektedir. Böylece sanatsal etkinliğinde evrensel sanat anlayıştaki temel unsurları yakalar ve sanat eseri tanımlamasına uyum süreci gerçekleşir. Önceden belirlenmiş olan program çerçevesinde resim öğretimi gerçekleşmiş olur. İçerdiği bireysel uygulamaların güçlüğü, takibi ve öneminden dolayı lisans eğitimi için açılan kontenjanlar sınırlı tutulmaktadır. Bu sınırlılık güzel sanatlar fakültelerinde çok daha fazla iken eğitim fakülteleri biraz daha esnektir.

Sanat eğitiminin içinde önemli bir paya sahip olan grafik tasarım dersleri aynı zamanda çalışmanın da uygulandığı ders olarak seçilmiştir. Bu seçimde etkili olan

faktörlerin başında ülkemiz grafik tasarımcılarının dünya konjonktüründeki yerini henüz alamamış olması sayılabilir. Becer (1999:115-116) bu duruma ilişkin düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmektedir:

“Türk grafik tasarımının kendi kişiliğini bulması için biraz daha zaman gerekiyor. Toplumsal kültürün görsel anlatım ve iletişim biçimlerine uyum sağlayamaması, basılı iletişim teknolojisinin ülkemize oldukça geç girmiş olması, grafik tasarım eğitiminin diğer görsel sanat dallarına göre henüz emekleme döneminde olması gibi nedenler; Türk tasarımcıların uluslararası düzeyde söz sahibi olmasını geciktirmektedir.”

Ancak son yıllarda ülkemiz üniversitelerinde ciddi anlamda grafik tasarım alan dersleri verilmektedir. Elbette uluslararası kabul görmüş, profesyonel düzeyde yeterlilik programları güzel sanatlar fakültelerinde verilmektedir. Ancak eğitim fakültelerinin ders içerikleri hazırlanırken görsel sanatlar öğretmen adaylarına resim eğitimi yanında grafik tasarım eğitimi almaları doğrultusunda ders içerikleri hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Bu içerikler; alanında kendini yetiştirmiş olan ve uzmanlaşmış görsel sanatlar öğretmenlerinin, grafik tasarım bilgilerini uygulayabilecek yeterli donanım ile mezun olmalarını sağlamaktadır. Bu alanlardan mezun olan öğrenciler serbest meslekte grafik tasarımcı ve kurumlarda eğitmen olarak iş bulma imkânlarına sahiptir. Güzel sanatların resim-iş öğretmenliği ve güzel sanatlar fakülteleri öğrencilerinin lisans eğitimi alırken, özellikle 2. sınıftan itibaren lisans alanlarına yönelik farklı alanlarda da iş bulma imkânları vardır. Birinci sınıf lisans programında uygulama alan dersleri genel olarak resim ve grafik gruplarının ortak alt yapı bilgilerini içermektedir.

Grafik tasarım dersi sayesinde öğrenciler baskı tekniklerini, dijital teknolojiyi ve bu teknoloji ile ilgili photoshop, coreldraw gibi grafik tasarım tabanlı programları da öğrenmektedirler. Özellikle temel tasarım dersi sonraki dönem derslerinin alt yapısını oluşturmaktadır. Bu sebeple müfredat doğrultusunda önce manuel yapılan uygulamalarla öğrenciye grafik tasarım bilgileri teorik ve uygulamalı olarak verilmektedir. Böylelikle 3. ve 4. dönemlerde öğrenci grafik tasarım nedir? sorusuna cevap verebilecek ve uygulama yapabilecek düzeye gelebilmektedir. Öğretmen adayı daha sonraki dönemlerde aldığı bu temel bilgileri istediği ölçüde geliştirerek ve uygulama alanlarını genişleterek kendini yetiştirebilir.

Araştırmada grafik tasarım dersinin seçilmesinde etkili olan bir diğer faktör de yaşamın içinden olan bir ders olmasıdır. Bu durumu şöyle açıklamak mümkündür: Grafik tasarım; resim ve metin yardımı ile belli bir mesajı iletmek için kullanılan renk ve şekil kombinasyonudur. Grafik tasarım bu elemanlarını kullanarak bizi reklam ve markalar dünyasının içine çekmektedir. Gazete, dergi, web siteleri, poster, kitap, amblem, logo, el

broşürü vb olarak karşımıza her geçen gün daha sık şekilde çıkabilmektedir. Bu bağlamda sadece görsel sanatlar öğretmen adaylarının değil toplumun her kesiminden insanların grafik tasarım eğitimine ihtiyacı olduğu söylenebilir. Uygungöz (1996:191) grafik tasarımı şu şekilde izah etmektedir:

“Çizgi, renk, form bütününün içerisinde yeryüzünün durumlarını vakumlayarak gerçekleştirdiği hacimli işaretlerle, farklı bir üst dil kurar. “soyut” ama gerçekten “daha gerçek” anlamlarla, işaretlerle yoğrulmuş bir görsel dil yaratılır. Son yüzyıldaki bu görsel titreşimler, yazılı dilin egemenliğini kırar ve görselliğini ön plana çıkartır. Gövdesini hem yazılı, hem de görsel dillerin ortak harcıyla inşa eden ve bu yapıyla gündelik hayatı “tasarımlayan” sanatlardan biri haline gelen Grafik Sanatı, kendi özgül bağlamında bir işaret gibi ele alınır. Hatta her bir grafik düzenleme, geniş anlamda bir “hiyeroglif” olarak görülebilir.”

Gündelik hayatı tasarımılamak ifadesini düşünelim. Örneğin; bir lokantada akşam yemeği sipariş ederken el broşürüne bakıp tercihimizi yapıyoruz. Şirketler kendilerini grafik tasarımcıların yapmış olduğu tasarımlarla halka tanıtıyor. İnsanlar bu yolla rekabet edip kazancını arttırıyor. Tanıtıma ayrılan ar-ge yatırımları kısıtlandığında, en iyi bilinen markaların bile satışlarında düşme yaşanabileceğini tahmin etmek çok da güç değildir. Havaalanında telefon açmak gerektiğinde gözümüz telefon ahize piktogramını arar, elektrik direklerinin tehlike arz ettiğini göstermek amacı ile kurukafa şeklinin üzerine asıldığını görürüz. Etrafımızdaki tüm eşyaların bir tasarım sürecinden geçtiği düşünülürse tasarım uygulamalarının, derslerinin yansımaları olduğu gerçeği hemen kendini gösterir. En basitinden elimizdeki kalem bile bir tasarım ürünüdür. Kırtasiyede onlarca kalem içerisinden bir tanesi beğeni duygumuzu kazanmış ve satın alınmıştır. Demek ki sanatçı tasarım yaparken farklı estetik anlayışlara hitap eden uygulamalar ile geniş bir düşünce, hesap ve estetik anlayışa sahip olduğunu göstermektedir. Bu örnekleri o kadar arttırabiliriz ki artık hayatımızın bu tasarımlarla şekillendiğini ve her gün binlercesi ile karşılaştığımızı fark ederiz. Sermaye dünyası üretici ve müşteri arasındaki arabulucuyu grafik tasarım olarak kullanmaktadır ve bunda da başarılı olmuştur. Marka kültürü doğmuştur. Artık tüketici kültürlerini ve moda yaşam tarzlarını anlamak için grafik tasarımcıları anlamak yeterli olmaktadır. İnsanların pratik öğrenme ihtiyaçlarını karşılamakta tasarımcının işi olmuş durumdadır.

Grafik tasarım dersinde ise grafiğin, tanımı tarihi, teknolojisi ve uygulama alanları öğretilir. Temelde görsellik üzerine kuruludur ve iletişim sanatını en yüksek derecede kullanmaya çalışır. Çünkü iletişim Séguéla (1997:12)’ya göre reklam işidir. Kökenimizin ve günlük yaşantımızın değişmeyen aynasıdır. Bu sebeple tasarımcı iyi bir gözlemci olmak zorundadır. Etrafındaki tüm nesneleri incelemek, normal görüntüsünün dışındaki şekil uyarılığını hesaplamak zorundadır. Biz bu konuda Orta Asya’dan gelen ve ülkemizde devam eden halı, kilim, heybe, çorap vb el ürünü eşyalar üzerindeki şekilleri, bezemeleri

ve renkleri örnek olarak verebiliriz. Burada önemli olan herhangi bir nesnenin son derece düzgün ölçekli ve üstün bir stilizasyona uğramasıdır. Örneklersek koçboynuzu simgesi buna iyi bir örnektir. Erberk (2002), Anadolu üzerinde simgeleşen birbirinden farklı 358 koçboynuzu sembolü tespit etmiştir. Zengin görselliğe sebep olan bu simgeler için (Erberk, 2002:34): “Erkeklik göstergesi olan boynuz formunun çeşitli stilizasyonları ile tasarlanmış bu motifler, dokumalarda bereket, bolluk, çoğalma, kuvvet simgesi olarak ve kötü gözlerden korunmak amacıyla kullanılmıştır” ifadesini kullanarak anlamı ile nasıl bütünleştirildiğini ifade etmeye çalışmıştır. Koçboynuzunun bu kadar zengin anlatım şekli olması görselin tasarım boyutunda farklı tasarımcılar tarafından zihin, hayal gücü ve yaratıcı gücün bireyselleşmesini göstermektedir. Séguéla (1997:18) her tasarımcının araştırmaya zaman ayırıp ayrıca bundan da zevk alması gerektiğini belirtmiştir. Gördüğümüz herhangi bir nesnenin grafik tasarımcı tarafından dinamizmi ve anlatımı eksilmeden soyutlanıp renkle şeklin kombinasyon haline gelmesi özel bir yeterliliktir.

Çağdaş yönelim ve ihtiyaçlardan doğan grafik tasarımı, kendisine güzel sanatlar fakültelerinin çatısı altında bir eğitim ortamı bulmuştur. Başlangıçta, resim sanatının geleneklerine sahip olmakla birlikte, sadece bir sanat dalı olmaktan öte, çeşitli ihtiyaçlara çözüm üretmeyi amaç edinen bir tasarım alanı olarak grafik eğitiminde uygulama etkinliklerine büyük ağırlık verilmektedir. İçinde bilgisayar teknolojisinin olanaklarını da barındıran pek çok yeni tekniğin kullanım zorunluluğu, grafik eğitimi verilen kurum ve bölümlerini, sanat eğitimi verilen diğer alanlardan köklü bir biçimde ayırmaktadır (Ertosun, 2006:23).

Türkiye’de gerçek anlamda grafik çalışmaları İbrahim Müteferrika’nın basımını yaptığı Vankul adlı sözlükle başlamıştır.19.yy’da ilk atlasın, ilk gazetenin ve ilk pulun basıldığını görmekteyiz. Bilinen ilk sanatsal grafik uygulaması Ferah tiyatrosu için yapılan afiş çalışmasıdır. 20. yy kitap kapaklarında grafiksel düzenlemelere yer verildiğini, İlhap Hulusi Görey tarafından afiş alanında ilk örneklerin yapıldığını, Münif Fehim gibi birçok değerli sanatçının grafik alanında ürünler verdiğini görmekteyiz. Zorlu bir mücadelenin ardından, Kurtuluş savaşını kazanmış, ulusuna özgüvenini kazandırmış olan Atatürk’ün, yepyeni bir toplum kurma çabasında bir sanatçı, İlhap Hulusi Görey görsel anlamda bir mimar gibidir. Geleneksel yaşam ve değerler yerine yepyeni bir toplumsal düzen ve kültür oluşturma isteği gündemin özüdür. Bu da grafik tasarım alanlarıyla ve özellikle afişle gerçekleşebilirdi. Eli Acıman ve arkadaşları Faal Reklam ajansını kurarak 1940’lı yıllarda Koç şirketinin tanıtım çalışmalarını yürütmüştür. 1956 yılından sonra Güzel Sanatlar Akademisindeki Afiş atölyesi Grafik bölümü olarak tanımlanmıştır. Bu dönemde akademiye bitirenler Mengü Ertel, Yurdaer Altıntaş gibi tasarımcılar artık ‘Grafik Sanatı’ kavramından

söz etmekte ve bu alanda çalışmaları anlatırken 'Grafik Sanatçısı' kavramını kullanmaktadırlar. Afiş çalışmaları ve reklam grafiği sürerken 1960'lardan sonra yayıncılık çalışmaları da hız kazanmaktadır. Basım alanındaki gelişmeler kitap kapağı tasarımına da yansımıştır. Sait Maden, Erkal Yavi gibi tasarımcılar bu konuda bir estetik düzey tutturulmasında ısrarlı olmuşlardır. Sait Maden yayıncılıkta grafik tasarımın yerini kabul ettirmek için gösterdiği ısrarlı çalışması ile öne çıkmaktadır. Bu konuda "Türk Grafik Tasarımını" yaratma çabaları da dikkat çekmektedir. 1970'lerden sonra çoğalan reklam ajansları konuyu ekip çalışmalarıyla kişisellikten profesyonelliğe taşımışlardır. Ambalaj çalışmaları ve özel şirketlerin tanıtım çalışmaları grafik tasarım alanlarına girmiştir. 1970'lerdeki önemli değişimlerden birisi de televizyon alanıdır. Bu konuda Mengü Ertel programlarda danışmanlık yaparak, kurum kimliğine ilişkin tasarımlarıyla Abdullah Tasçı' da TRT'ye logo çalışmaları yaparak özel ilgi duyduklarını göstermişlerdir. Ayrıca Bülent Erkmen televizyon grafiğinde başarılı işler yapmıştır. 1971 yılında Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulunun Grafik Sanatlar bölümünün açılması da önemli olgulardan birisidir. Grafikerler Meslek Kuruluşu (GMK) 1978 yılında grafik tasarımın gelişmesi, tasarımcıların bir araya gelmesi ve haklarının korunması amacıyla kuruldu. 1978'lerde henüz ülkemizde grafik tasarımcısı kavramı alanın literatürüne girmemiştir. Grafiker kavramı piyasa gerçeğinden hareketle kullanılmıştır. Grafik tasarım kavramı dünya genelinde kullanılırken Türkiye' de hala bu kavram tartışmalıdır (Ertosun, 2006:18-22).

Grafik tasarım derslerinde bakmakla görmek arasındaki farklılık öğrenciye hissettirilir. Çünkü grafik tasarım derslerinin amaçları doğrultusunda araştırmasını yapacak olan öğrenci, etrafında gördüğü nesnelerin nesnel gerçekliği dışında görsel tasarım açısından estetik formlarını da hesaplamak durumundadır. Zor ve zaman isteyen bu kazanım sabırla gözlem ve uygulama içeren programlarla gerçekleştirilebilmektedir. Ancak görsel tasarımda yeterli olma diye bir durum söz konusu değildir. Çünkü bireyin zihinsel ve görsel algısı ne kadar artarsa yaratıcılığındaki başarı da o kadar artmaktadır.

Grafik tasarım dersinin programdaki yeri ve içeriği bölüm olanaklarına göre ana sanat atölye ve zorunlu seçmeli atölye dersleri olarak bölümün imkânları dahilinde teferruatlaşır. Lisans programında ikinci sınıf itibari ile eğitime başlanan "Grafik Tasarım Dersi", grafiksel görmenin ne denli önemli olduğunun öğretildiği sürecin başlangıcıdır. YÖK'ün kur tanımlarına göre (2007), Grafik Tasarımı (I-II-III-IV-V-VI) tasarım dersinin içeriğini oluşturan konular şu şekilde belirlenmiştir: Çeşitli yazı formları, tipografi, görsel iletişim, bilgisayar destekli grafik tasarım, kurumsal kimlik, afiş, kitap kapağı, ambalaj, illüstrasyon ve animasyon çalışmaları, grafik tasarımın günlük yaşamdaki kullanım alanları. Bu içeriğe bağlı olarak ders kapsamında doğal objelerin incelenmesi olarak obje

etüdü yaptırılır. Objeye özgü doku, yapı, form detaylı incelenerek titiz ve duyarlı biçimde farklı uygulama teknikleri kullanılarak grafiksel anlayışta betimlenir. Obje, hem teoride hem de pratikte kavratılır. Obje yapı elemanlarına bölünerek yeniden kurgulanır ve yarı soyut, yarı figüratif olarak görselleştirilir. Uygulama tam olarak öğretilmesi için birkaç hafta devam edebilir. Bu süreç içerisinde hedef kazanımlar verilir ve geri dönütler bireysel olarak kontrol edilir. Aynı zamanda sezginin günlük yaşamda ve sanatta önemi kavratılır, ayrıca yaratıcılıktaki rolü anlatılır. Yapılan tasarım bir amaç doğrultusunda hazırlandığı için amaca ne kadar uygun olduğu tartışılır. İsteneni veriyor mu? Anlatım net ve dolaysız mı? Akılda kalıyor mu? Hitap ettiği kesim tarafından algısı ne kadar başarılı oldu. Kullanılan şekiller ve renkler ne kadar başarılı vb sorular hep görsellik ve iletişim üzerinedir.

İyi bir görsel tasarım hızlı ve net olarak algılanandır. İyi bir tasarımı meydana getirmek te öngörü ister. Séguéla (1997:45)'nın ifadesi ile "Yaratıcılık zamanından önce doğan bebeğin ebesidir". Yapılan tasarım üzerinde saniyelik göz teması en iyi sonuçla neticelenmelidir. Örneklersek yol kenarına yerleştirilen reklam tabelaları araç sürücüler ve içindeki yolcular içindir. Burada hedef kitle araçla hızla yol alan insanlardır. Bu insanların özellikle şoförlerin tabelalara uzun süre bakma şansı yoktur. İyi bir tasarımcı bu problemi çözümlenerek en sade, net, dolaysız bir görseli seçer ve eğer gerekiyorsa kısa olmak şartı ile slogan bir cümleyi büyük puntolarla ve zemin rengine zıt bir yazı rengiyle yazar. Amaç hedef kitlenin pozisyonuna uygun olan görseli yakalamaktır. Bu bilgiler grafik dersinde teorik olarak anlatılır ve görsel proje çalışmalarıyla uygulama safhasında süreçlerle ve yeni araştırmalarla sürekli olarak yinelenir. Böylece görsel öge fikir ve uygulama safhaları her defasında yenilenerek ve gelişerek tasarımcının başarısını artırır. Ders içerisinde ne kadar görsel tasarım uygulamaları yapılırsa öğrencinin konu ile ilgili tasarımları o kadar artar ve farklılaşır.

Sınıf içerisindeki tasarım süreci sadece atölye ortamıyla sınırlı olduğunu düşünmek yanlıştır. Öğretmen konuyu anlatır. Ortaya problem cümleleri koyar, anahtar kelimeleri verir, öğrenciden konu ile ilgili teorik ve görsellerin araştırılması istenilir. Öğrenci konu hakkında ne kadar bilgi edinirse o kadar fazla görsel tasarımı yapma şansını yakalayacaktır. Araştırma safhasında edindiği bilgileri sosyal yaşamında değerlendirme şansını bulur. Örneğin evine gitmek için okuldan çıktığında gördüğü tüm görüntüler; okul panoları, ilan ve bilgilendirme afişleri, araç giydirmeler, mağaza vitrinleri ve bunun gibi binlerce görsel görülür, hafızada değerlendirilir, ayıklanır konuya uygun olanlar değerlendirilir, tasarım sürecine katılır. Demek ki tasarımcı her an tasarımla iç içe olabilmektedir. O zaman bizim görsel tasarım sürecini sadece ders saatleri içinde düşünmememiz gerekmektedir. Erinç (2004:41) bu durumu şöyle izah etmektedir:

“Bugün, örneğin İstanbul’u görmemiş bir güzel sanatlar fakültesi mezunu varsa, İstanbul’da olup, yine söz gelimi, Dolmabahçe Sarayı’nın içine girmemiş bir tek güzel sanatlar fakültesi öğrencisi bile varsa sistem bozuktur demektir”. Ders bize kapıyı açmakta, sonrası ise kapıdan içeri girerek yeni görsel dünyaları keşfetmektir.

Grafik tasarım uygulamaları giderek daha sosyal ve bilgi amaçlı da kullanılmaktadır. Ailelerin sosyal dünyalarına da grafik tasarımların etki ettiği görülmüştür. Uzman tasarımcılar bu alana da girerek sosyal boyuttaki grafik çalışmalarla başarılı sonuçlar almışlardır. Her alanda etkin rol oynayan bu tasarımlarda ön plana çıkan toplumsal afişler ve bilgi afişleri olmuştur. Toplumsal alanda etkin rol oynamak için hem toplumun ihtiyaçlarını hem de onlara etkili bir iletişimle ulaşma yöntemlerini bilmek, bu sorumluluğu alabilmektedir. Tasarımcı kitlelere sosyal sorumluluk kaygısı içerisinde ürününü sunar. Erinç (2004:41)’e göre okur yazar olmadan, günlük bir gazete alma gereksinimi duymadan yetişen gençler; estetik anlayışlarını günlük yaşamlarına aktaramadıkça, tutum ve davranışlarına yansıtamadıkça, bütün bunları akıl bile edemedikçe gerçek sanatçı veya sanat eğitimcisi olamazlar.

Grafik tasarım sanat ağacıdır. Doğadan ilham alır. Teknoloji içinde yaşayan insan sık sık tabiata dokunmak ister. Doğadan renkler, şekiller ve dokuları içine alır. Tabiatta fark edemediklerimizi bize fark ettirir. Resmi ve özel kurum, kuruluşlar, şirketler bu toprak kokusunu severek amblemlerinde kullanmaktadırlar.

Grafik tasarım desendir. Sanayi ürünlerinde estetik bir çizgi yakalamak için tasarım hoş a giden görüntü oluşturmayı başarır. Desenler ince bir sitili, formu oluşturur. Bu çizgiyi yakalayan ve eğitim boyutuna taşıyan okullar da mevcuttur. Örneğin Bauhaus Okulu Almanya’da 20. yüzyılda mimari, tasarım, sanat alanlarında yeni akımlar yaratmış bir okuldur. Mimaride, endüstriyel tasarım ve şehir planlama gibi konularda yenilikler getirmiş, sanatın tüm dallarını etkilemiştir).

Grafik tasarım renktir. Modaya yön veren renk aynı etkisini grafik tasarımda da sürdürmektedir. Benim rengim, beni anlatan renk, şehrimin rengi, ulusumun rengi bizim için bir şeyler ifade eder. Rengin psikolojik etkileri toplum tarafından bilinmektedir. Tasarımcılar bu alanda oldukça titiz ve dikkatli tasarımlar oluşturarak hedef kitlelerin dikkatini çekmeyi başarmaktadır. Çağlarca, (1993:3-4) etrafımızı çeviren her nesnenin kendini belli bir renk içinde realize ettiğini belirtir. Ayrıca ona göre renk; objelerin üzerinde güneş ışığının geldiği açıya göre daima değişen bir örtüdür. Bu genellik ve değişkenlik grafik tasarımın özelliği ve süreğenliği ile paralellik göstermektedir. Bedri Rahmi Eyüboğlu (1986) ise renk ile ilgili şu görüşe sahiptir: “ Renklerden ve biçimlerden

bahsederken hiçbir çeşit allameliğe kapılmamak için elimden geleni yapacağım. Ekmekle sudan sonra insanoğlunun en mühim meselesinin renklere ve biçimlere dayandığına inanıyorum. Renksiz ve biçimsiz bir dünyada yaşamak herhâlde diri diri gömülmek gibi bir şey olsa gerek”.

Dersin içeriğinde ek olarak verilen amblem, logo, kurumsal kimlik, afiş, dergi ve kitap kapağı, el ilanı, basın ilanı, sayfa tasarımı, ekslibriz, illüstrasyon, animasyon karakterleri vb gibi görsel alanda incelemeler ve uygulamalarla öğrenciler önce alan hakimiyeti sağlar, sonra entelektüel ve sosyal alanda yeterli düzeye ulaşmaya çalışırlar. Gerekli teknik beceri ve teknolojik araçların kullanımı hakkında yeterli donanımına sahip olmaları amaçlanarak servis edilen problemlerin çözümü gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu esnada teknoloji kullanımı önem kazanır. Öyle ki bilgisayar programları her alanda hizmet vermekte ve bu hizmetler uzman kişilerin kontrolü dışında diğer insanlar tarafından da önemsenmektedir. Grafik tasarım da kendini teknoloji ile desteklemekte ve bilgisayarlar tasarım dünyasında çok önemli bir yardımcı materyal durumunu almaktadır. Bu nedenle grafik tasarım programları geliştirilip uzman kişilerin hizmetine sunulmuştur. Bu alanda ülkemiz eğitim kurumlarında grafik tasarım bölümleri ve yan alan bölümler kurularak ülkemizin grafik tasarım eleman ihtiyacı hem eğitim kadrosunda hem de özel sektörde karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca tüm bunlara ek olarak bilgisayar atölyelerinde internet kullanılarak dünya üzerindeki grafik tasarımlar ve bu alandaki gelişmeler incelenebilir. Farklı ülkelerin kültürel alt yapısı ile kullanılan görseller arasındaki yakınlıklar tespit edilebilir. Kültürel birikimlerin modern anlayıştaki sunumu da bu şekilde önem kazanmış olur. Böylelikle grafik tasarım tabanlı programların kullanım bilgileri teorik ve uygulamalı olarak verilir. Öğrencinin bu programdan mezun olduğunda bilgisayar ortamında tasarımlar yapabilecek seviyede olmaları sağlanmaktadır.

Grafik tasarım eğitim programı iki boyutlu çalışmaların yanında üç boyutlu çalışmaların yapılmasını da desteklemektedir. Hacimsel değer taşıyan tüm üç boyutlu ürünler, şekil ve biçim yönünden incelendiği gibi yüzeyleri üzerinde oluşturulacak görsel tasarım alanları da uygulama içindedir. Çanta, kitap- dergi kapakları, ambalaj tasarımı, kutu tasarımları bu derste öğrenciye teorik ve uygulamalı olarak verilir. Sürecin sonunda öğrenci oluşturacağı ürünü yaratıcı fikirlerle yapabilecek konuma gelir. Ayrıca grafik tasarım dersi içerisinde iletişimin ana öğelerinden biri olan tipografi incelenir. Harf üslupları, harflerin karakteristik özellikleri, yazı stilleri, tipografi anlayışı öğretilir. Yazı karakterlerinin seçimi, rengi, ölçüsü, yoğunluğu, tasarımdaki yeri gibi temel konuların grafik tasarım değerleri ile biçimlenmesi sağlanır. Böylelikle öğrenciler uygulamalarla, pozitif-negatif alan, hiyerarşi, vurgu, ritim, simetri, asimetri, satır aralıkları, lekesel

bütünlük, boşluk doluluk, renk gibi temel ilkeleri bilir. Tasarım konularından olan illüstrasyon sanatının uygulama alanları ve öneminin kavratılması dersin genel amaçlarındandır. İllüstrasyon çalışmalarının farklı uygulama alanlarını grafik tasarım dersi içerisinde görmekte ve uygulamaktadırlar. Ayrıca grafik tasarım dersinin en önemli konuları arasında olan görsel iletişim, görsel algılamının ve grafik tasarımdaki önemi, iletişimde kullanılan semboller, renkler, iletişim araçları, teknikleri incelenir. Böylelikle öğrenci kitle iletişim araçlarını grafik tasarım açısından inceleyerek, uygulama örnekleri oluşturur. İletişimle ilgili uygulama alanları oluşturulurken iletişim hakkında teorik bilgilerde kavratılır.

Çizgi, nesnelerin tümünün hatlarını oluşturmaktadır. Bu çizgilerin kendi içerisinde durgun- statik, kırık, dikey, yatay, eğri, diyagonal vb tarzlarda olduğu anlatım aracı olarak ilk insandan beri en çok başvurulan etkinlik olduğu öğretilir. Renk bilgisi ile renklerin farklılıkları, sıcak renk soğuk renk, ana renk, ara renk, ton, valör gibi kavramsal bilgilerin doğadaki gerçekliklerini bilir. Etrafındaki renkleri fark ederek çalışmalarında kullanmayı öğrenir. Çevresini incelemeyi, analiz ve sentez yapmayı öğrenen birey etrafındaki şekilleri fark etmeye başlar. Her nesnenin var olan şeklinin birbirleri arasındaki benzerlik ve farklılıklarını görür, ayırt edebilir. Ayırt etme yetisi gelişen birey parçadan bütüne ulaşma bilgisine vakıf olur. Öğrendiği ön bilgilerle artık kompozisyon oluşturabilecek seviyeye ulaşmaktadır. Çevresinde oluşan görsel unsurların bir araya getirilerek estetik bilgi içerisinde çalışmalarında uygular. Şekil ve resim elemanlarından oluşturduğu kompozisyonlarda şekil, renk, çizgi, doku, vb elemanlardan oluşan bütünlüğü öğrenir. Tüm bunlar Séguéla (1997:21) tarafından geçmişten geleceğe uzanan yolun şimdiki zamanı olarak tanımlanmıştır. Bunun için istenildiği kadar zaman tanınması gerekmektedir. Ona göre, hemen verimli olunmasını beklemek, bir tür risktir.

Genel olarak üniversiteye kadar sadece görsel boyutuyla dikkat çeken grafik tasarım, kavramsal olarak karışıklığa yol açan terimler içermektedir. Ancak çağdaş yaklaşım ve özel öğretim teknikleri içeren etkinlik ve uygulamalarla alan eğitimi alan tasarımcıların donanımları sağlamlaştırılabilir. Öğrencilerin aldığı eğitimin temel kavramlarından olan amblem ve logo gibi basit grafiksel terimler bile, grafik sanatlarla uğraşan ancak işin eğitimini almamış olan bireyler tarafından yanlış yorumlanmakta ve bu yanlışlık diğer insanlara da yanlış olarak aksettirilmektedir. Her ne kadar gerekli ve nitelikli eğitimi tamamlamış grafik tasarımcılarımız uluslararası markalar haline gelmeye başlamış, grafik tasarımın profesyonel bir alan olduğunu ve eğitim almayan kişilerin bu alanda başarı sağlayamayacağını, tasarım alanını temsil edemeyeceklerini ispatlamış olsalar da öğretim sürecini nitelikli hale getirecek tekniklere ihtiyaç vardır. Bunlar arasında

en önemlilerinden biri olan ve çalışmanın da içeriğinde deneysel olarak yer alan “**zihin haritaları**” da bunlardan biridir. Çalışmada özellikle “zihin haritası” tekniğinin seçilmiş olmasının bir sebebi de görsel zekası yüksek olduğu düşünülen Resim-İş öğretmen adaylarına resim yolu ile hitap edebilmektir.

Zihin Haritası nedir?

Zihin haritası, anahtar sözcük ve imgelerin birbiriyle birleşmesiyle zihinde meydana gelen doğal süreci, kağıt üzerinde sürdürme yöntemidir (Gelb, 2002:87). Aynı zamanda zihin haritaları; beynin muazzam potansiyeline ulaşmayı olanaklı kılan, organize edilmiş bir beyin fırtınası yöntemidir (Michalko, 2008:79). Zihin haritası tekniğinin mucidi olarak bilinen Tony Buzan, zihin haritasını, anahtar sözcükler ve anahtar görüntüler kullanarak (genelde kağıt üzerinde) bilgi saklama, düzenleme ve önem sırasına göre organize etme tekniği olarak tanımlamıştır (Buzan, 2009:12).

Bilim insanlarının kullanım amaçlarına göre tanımlamalarında farklılıklar gösterdiği zihin haritaları, genel olarak “anahtar kelimelerin renkler, resimler ve simgelerle desteklendiği, fikirler ve kavramlar arasında bağlantılar kurarak, eski ve yeni bilgilerin özümsemesinde beyni bir bütün olarak kullanmayı amaçlayan, yaratıcılığın temel alındığı bir teknik” olarak tanımlanabilir (Şeyihoğlu, Akbaş, Kartal, 2012:62).

Tüm bu tanımlamalardan hareketle bir grafik tasarımcı nazarından zihin haritaları; zihinde oluşan kavramlara ait imgelerin belli bir sistematik ile kâğıt üzerinde hayat bulması olarak yorumlanabilir. Çizgi ve renk ile sağlanan görsel kompozisyonun bulunduğu her alanda grafik tasarımsal anlayış devreye girer. Zihin haritaları her ne kadar böyle bir kaygıdan uzak oluşturulması gereken bir teknik olsa da görsel sanatlar eğitimcisi için durum farklı düşünülebilir. Bu branşta alınan temel tasarım bilgilerinin tekniğe estetik değer katmasına yol açabilir. Sonuçta zihninde yapılanmış olması gereken estetik olma kaygısı bilgi vasıtasıyla ortama yansımaktadır.

Zihin Haritası Nasıl Yapılır?

Buzan (2009'dan aktaran: Kartal, 2011:38-39) bir zihin haritasının oluşturulmasında aşağıdaki sıranın takip edilmesi gerektiğini vurgular:

- Yaratıcı düşünmenin sağlanabilmesi için, kâğıdın merkezinden başlanmalıdır; kâğıdın üst kısmından başlamak düşüncelerin kısıtlanmasına sebep olur ve zihin haritasının yapılacağı kâğıt yatay olarak kullanılmalıdır.
- Kâğıdın merkezine zihin haritasının konusunu belirten bir resim ya da simge konulmalıdır.
- Bir resmin bin sözcüğe bedel olduğu düşünülürse, kâğıdın merkezine yerleştirilecek resim ya da simge, çok renkli ve tüm duyularınızı harekete geçirecek şekilde tasarlanmış olmalıdır. Bu resmin sanatsal düzeyde olmasından ziyade, size pozitif duygular vermesi ve baktığınızda ona konsantre olmanızı sağlayacak türde bir resim olması gerekmektedir. Resim yerine bir sözcük kullanılıyorsa, sözcüğün renklendirme ya da farklı yazı karakterleriyle ilgi çekici hale getirilmesi sağlanabilir. Fikirlerin yazımında, mutlaka bir hiyerarşi ve kategori kullanın. Zihin haritanızda kullandığınız kelimelerin yazı karakterlerinin büyüklük ve küçüklüklerinde yaptığınız oynamalar, hiyerarşi duygusu yaratacaktır; dolayısıyla önem sırasına göre yazı karakterlerinde farklılıklar oluşturmanız size yarar sağlayacaktır. Renkler yaratıcı düşünmeyi harekete geçirdiği gibi, beyninizin görsel merkezlerini uyarır. Bu sebeple zihin haritası yaparken mümkün olduğunca fazla renk kullanmaya çalışın.
- Beynin sağa ve sol yanının bir bütün olarak çalıştığında daha verimli olduğu göz önüne alınırsa, fikirleri bütünsel olarak değerlendirmek için düşünceler arasında bağlantılar kurmak için okları kullanın. Oklar aynı zamanda hareketi hatırlatır ki, hareket kavramı etkin bir hafıza ve hatırlama mekanizması için önemli bir destektir.
- Beyini oluşturan sinir hücrelerinin doğal yapısına bakıldığında kıvrımlı şekilde bağlar oluşturduğu görülür. Buradan hareketle fikirler arasındaki bağlantıların düz çizgilerden ziyade kıvrımlı çizgilerle sağlanması, zihin haritasını daha ilgi çekici hale getirir.
- Anahtar sözcükleri, çizgilerin hemen üzerine yazın.
- Her çizgi için tek sözcük kullanılırsa, o sözcükle ilgili çağrışımlar yaratma fırsatını en üst düzeye çıkarırsınız. Ayrıca, her sözcük yanındaki çizgi üzerinde bulunan

sözcük veya görüntü ile “bir kuşak önceden” bağlantılı olduğundan beyniniz yeni düşüncelere açık hale gelir.

- Çizgilerin kalınlıklarının önem sırasına göre belirlenmesi gerekir. Örneğin daha kalın çizgilerin olduğu yerler, bu fikirlerin daha önemli oldukları mesajını iletir. Dolayısıyla hiyerarşiye göre çizgi kalınlıkları da farklı olmalıdır.
- İmgeler ve semboller hatırlamak kolaydır; dolayısıyla yeni ve yaratıcı birleşimler için bol bol simge ve imgelerden faydalanın.

Zihin Haritalarının Avantajları

Zihin haritalama tekniğiyle not almanın avantajları şu şekilde sıralanabilir (Brinkmann, 2007; Budd, 2004; Buzan ve Buzan, 1993; Ismail ve Jalil, 2009; Treviño, 2005'den aktaran: Kartal, 2011:40-41):

- Beynin her iki yarım küresini de aktif hale getirdiği için, yaratıcı düşünmenin gelişimini sağlar, öğrenme kabiliyeti artar.
- Renkler, resimler ve imgelerle birlikte kullanılması, hatırlamayı ve bilginin hafızada kalıcılığını artırır.
- Ana fikir ve yardımcı fikirlerle birlikte tek bir kâğıt üzerinde bütün bir konuyu aynı anda görebilme olanağı sağlar.
- Beyin aktif halde olduğu için, daha üretken düşünme fırsatı sağlar.
- Zihin haritası beyinle doğrusal bir şekilde çalıştığı için, öğrenme daha zevkli ve eğlenceli hale gelerek, bilgi organizasyonu daha etkin bir şekilde sağlanır.
- Anahtar kelimelerin kullanılması kâğıt ve zamandan tasarruf etmemizi ve daha zengin bir sonuç ortaya çıkmasını sağlar.
- Zihin haritasıyla aynı anda hem bütünü, hem de parçaları görmek mümkündür. Bu sayede konuyu bütün yönleriyle ele almak mümkün hale gelir.
- Herhangi bir konu üzerinde çalışmayı ve tekrarlar yapmayı daha eğlenceli ve kolay hale getirdiği gibi, konu hâkimiyetini artırır.
- Zihin haritaları öğrencilerin fikirlerinin görselleştirilmiş şeklini ve gelişimini sağladığından dolayı eğitimcilere yapılandırmacı yaklaşımın sınıflarda uygulanması için açık bir strateji önermektedir (Goodnough ve Woods, 2002).

Sanat Eğitiminde Zihin Haritalarının Önemi

Sanat eğitiminin bireysel olması ölçme ve değerlendirme çalışmalarında da öğrencinin performansı ile ilgili bir sürecin dikkate alınmasına önem verir. Öğrenci öğretim elemanının hedef kazanım olarak belirlediği ilkelere ne kadar uyabilmiş, gelişim süreci içerisinde öğrenci pozisyonu nedir, azmi, isteği, merakı, araştırma ve çözümleme yeteneği, tasarımlarda orijinalliği, kullandığı malzemelere hâkimiyeti, yeniliklere uyumu, yaratıcı gücü vb eğilimleri dikkate alınır. Yani değerlendirmede sonuçtan ziyade süreç önemlidir. Benzer şekilde Buyurgan ve Buyurgan (2001:156) sanat eğitiminde her öğrencinin kendi kişiliği doğrultusunda geliştirmesi gerektiğini savunarak çalışmalarının notla değerlendirilmesinin güçlüğünden bahsetmektedirler. Bilgi ve değerler bütün sınıfa yöneltirse de ayrı ayrı çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalardaki öznel gözlemler zorundadır. Belirlenen ölçme değerlendirme kriterlerinin dışına çıkılabilir, çok yönlü bakma ve düşünme gerekebilir. Bu sebeple de alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanımı önem kazanır. Bu bağlamda zihin haritaları da çağdaş yöntem ve tekniklerden olduğu için çalışma esnasında bir nevi ölçme değerlendirme aracı olarak denenmiştir.

Götze'nin de belirttiği gibi (akt:San, 2000:74): "Resim çizimi ve form vermede önemli olan sanat yolu ile eğitimidir, sanat için eğitim değildir". Bu bağlamda sanat yolu ile öğrenmenin yollarından biri olarak öğrenciyi kendi doğasına uygun kâğıt ve renkli kalemlerle buluşturan zihin haritalarıdır. Netice itibari ile kâğıtta birtakım tasarımlar göreceğiz. San (2000:33)'a göre "Görme"; anlamsız bir takım izlenimlerin derlendiği edilgin bir süreç değildir, düzenleyici zihin bu biçim verilmemiş verilerden kendi amaçlarına göre sonradan birtakım formları seçip ayıklaştırmaya çalışır; görme aslında kendisi bir formüle edilmiş süreçtir. Görünen dünyanın kavranması gözde başlamaktadır. Bu sebeple (Hurwitz, Day 1995:551) sanat derslikleri birer öğrenme çevreleri olarak bünyelerinde birçok uyarıcı bulundurmaları zorundadır. Öğrencilerin duyuşsal ilişkilerini kurabilecekleri bir ortam olacağı gibi onların dış dünyayla bağlantısını devam ettiren bir atmosferde kurmaları zorundadır. İmkanların çok kısıtlı olduğu ortamları düşündüğümüzde bile Parramon (1992:32)'un da belirttiği gibi, üç ana renkle (siyan mavisi, macenta kırmızısı, sarı), siyah rengi de içermek üzere doğadaki tüm renkleri elde edebilirsiniz. Sadece renk değil çizgilerin de kullanıldığı zihin haritalarında görsel zenginlik en önemli unsurlardan biridir. Katz, Lankford ve Plank (1995:65)'a göre;

"Eni ve boyu olan bütün şekillerin iki boyutludur. Sanatçılar 2 tür şekil kullanırlar doğal şekiller ve geometrik şekiller. Geometrik şekiller; çember, kare, üçgen, kare gibi matematiksel şekillerdir. Organik şekiller ise düzensiz veya eğri halindedir. Kaynağını doğadan alır. İki tür şekil bir arada kullanıldığında kompozisyona çeşitli zenginlikler katılmış olur".

Her çizimde dolayısı ile de her zihin haritasında öznellik bir nevi bireyin kendi beyninin fırtınası vardır. Hubbard ve Zimmerman (1982:12)'ın ifadesi ile “Her resmin bir hikayesi ve onu oluşturanı dair anlatacakları vardır”. Zihin haritaları da bireyi tanımada etkili yöntemlerden biridir. Mori (2005:222) kendine ait sanat eserlerini “Eserlerim düşüncelerimin ürünü. Gizil (iç) dünyamdan gelen işaretleri korumaya çalışıyorum” sözleri ile ifade etmeye çalışmıştır. Zihin haritalarında da bireyler kendini serbest hissederek zihinlerindeki kaygısız ve özgürce ifade ortamı bulabilmektedir. Hubbard ve Zimmerman (1982:37) herkesin resimde kendini ilgilendiren, kendinden bir şeyler bulduğu bölüme odaklandığını uğraştığını ve incelediğini belirtmiştir. Sonuç itibari ile insanların birbirlerinin zihin haritalarını anlamakta güçlük çekmeleri, grup çalışmasına çok ta uygun bir teknik olmayışı da ortak noktalar arasında sayılabilir.

Zihin haritalarında da sistemli bir yapı ağ şeklinde hiyerarşi ve örgütlenme mevcuttur. Sanat eserlerinde de bu bütünlük vardır. Matisse (’den akt: Richard, 2005:23) bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Her şeyden önce ulaşmak istediğim şey dışavurumdur. Dışavurum bence bir yüzü birden bire canlandıran ve kendini şiddetli harekette gösteren bir coşkuda değil, herhangi bir resmin tümel örgütlenmesindedir. Nesnelerin kapladıkları mekân, bunların çevresindeki boşluk ve oranlar, hepsinin bu konuda payı vardır”.

Söz konusu sebeplerle grafik tasarım dersinde uygulanan zihin haritalarının teknik olarak alana uygunluğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Çağdaş yöntemlerin uygulanabilmesi için bu dersi veren eğitimcilerin mezun oldukları kurumlardan sanat eğitimini bilen, uygulayan ve yöntemlerinin özümsemiş kişiler olarak yetişmelidirler (Beykal Orhun, 2005:37).

Genel olarak zihin haritaları ile ilgili literatür değerlendirildiğinde, özellikle son yıllarda yoğunlaşan sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. Özellikle fen bilimlerinde kullanılmaya başlanılan teknik, yakın zamanlarda sosyal bilimlerde de kullanılmaya başlamıştır. Çalışılan konular genellikle zihin haritası tekniğinin başarı, tutum, anlama, sorgulayıcı öğrenme, hatırlama ve özetleme becerileri üzerine etkisi, bir konu hakkındaki ön bilgilerin ve düşüncelerin ortaya çıkarılması, kavram yanılgılarının ortaya çıkarılması, tekniğe ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alınması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak Matematik, Fen ve Teknoloji, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Coğrafya eğitimi alanlarında çalışmaların yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Uygulamaların genellikle ilköğretim seviyesinde olduğu, deneysel çalışma özelliği gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda lisans seviyesindeki sınırlı çalışmalar, bu seviyedeki araştırma sayısının artırılması gerektiğinin göstergesidir. Resim-İş eğitiminde ve dahilindeki Grafik Tasarım

derslerinde zihin haritası tekniğinin uygulanabilirliğini inceleyen herhangi bir çalışmaya incelenen literatür dahilinde rastlanılmamıştır. Hâlbuki zihin haritaları bilgi ağının grafiksel ifadesidir. İncelenen çalışmalar deneysel ortamın tasarlanması konusunda fikir vermiştir. Ayrıca ilgili literatürün öneriler kısmında yer alan dönütlere dikkat edilmesi çalışmanın daha güvenilir bir sağlıklı bir zeminde yürütülmesinde etkili olmuştur. Bu çalışmalarda zihin haritaları, öğrenme stratejilerinden olan “özetleme” tekniğinde etkili bir yardımcı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum çalışmanın şekillenmesi ve uygulama sürecinde dikkate alınan bir yardımcı fikir olmuştur. Tüm bunlardan yola çıkarak araştırmanın problem durumu şu şekilde belirtilmiştir:

1.1. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problemi “Grafik tasarım dersinde kullanılan zihin haritalarının kullanılabilirliği” şeklinde belirlenmiştir. Bu ana probleme bağlı olarak oluşturulan alt problemler ise şu şekildedir:

1. Grafik tasarım dersinde kullanılan zihin haritası tekniği öğretmen adaylarının derse yönelik tutumları üzerinde anlamlı farklılaşmaya sebep olmakta mıdır?

a. Deney sonrasında zihin haritalarına dayalı grafik tasarım öğretimine katılan görsel sanatlar öğretmen adaylarının grafik tasarım dersine yönelik tutum puanları, müdahale edilmemiş kontrol grubundaki öğretmen adaylarına göre anlamlı bir şekilde yüksek midir?

b. Deney grubunda zihin haritalarına dayalı öğrenmeye tabi tutulan görsel sanatlar öğretmen adaylarının grafik tasarım tutum ölçeğine ait ölçümleri arasında (öntest-sontest) anlamlı bir fark var mıdır?

2. Görsel sanatlar öğretmen adaylarının grafik tasarım dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine yönelik görüşleri nedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; bilginin somutlaştırılıp, özetlenip eğlenceli hale getirilerek, derse yönelik olumlu tutumun geliştirilmesinde önemli katkıları olduğu düşünülen zihin haritası tekniğinin “Grafik Tasarım” dersinde kullanılabilirliğini test ederek, öğretmen adaylarının teknikle ilgili düşüncelerini almaktır. Çünkü zihin haritaları katılımcılardan bireysel veri toplamak için değerli bir araç olarak önerilmektedir (Tattersall, Watts, Vernon, 2007; Wheeldon, Faubert, 2009'den akt: Wheeldon, 2011:510). Ayrıca grafik tasarım dersine yönelik tutumlarının zihin haritası tekniğinden ne ölçüde etkilendiğini ortaya koyarak sonuçları grafik tasarım dersi içerik ve amaçlarına uygun olarak yorumlamaktır.

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Grafik tasarım dersi geleneksel anlayışta bir ders olarak algılanmakta ve geleneksel bazı yöntemlerle öğrencilere öğretilebileceği düşünülmektedir. Oysaki grafik tasarım dersi hem teorik alt yapı hem de matematiksel hesaplamaları gerektiren, yaratıcılığın ve bireyselliğin ön plana çıktığı ve en az somut durumlar kadar sınıf ortamına aktarımı zor

olan soyut durumları bünyesinde barındıran bir derstir. Bu durum göz önüne alındığında bu soyut kavram ve durumların öğretmen adaylarına etkili bir şekilde aktarımında, geleneksel yöntemlere ek olarak yeni yöntem tekniklere ihtiyaç olduğu gündeme gelmektedir.

Araştırma kapsamında zihin haritalarının resim öğretmen adaylarına uygulanmasına yönelik bir çalışma yapılmıştır. Özellikle grafik tasarım dersinde dersin içeriği, mahiyeti ve amaçları düşünüldüğünde yaratıcılığı, bireyselliği, tasarımı ön plana çeken bir öğretim tekniği olarak zihin haritası tarzı tekniklere oldukça ihtiyaç duyulmaktadır. Literatür taramasında, resim eğitimi kapsamında veya grafik tasarım dersi bünyesinde zihin haritası tekniğinin kullanımına dair herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Hâlbuki zihin haritaları bilgi ağının grafiksel ifadesidir. Bu nedenle araştırmanın akademisyenlere, öğretmen adaylarına bu bağlamda da öğretmenlere resim öğretiminde veya grafik tasarım derslerinin öğretiminde çağdaş tekniklerin kullanımı açısından yol göstereceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma bulguları, 2011-2012 eğitim öğretim yılı, bahar yarıyılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü ikinci sınıfında öğrenim gören 23'ü deney (ikinci öğretim), 28'i kontrol grubu (örgün öğretim) olmak üzere toplam 51 Resim-İş öğretmen adayından elde edilen verilerle sınırlıdır. Deney ve kontrol grubu rastgele belirlenmiş olup, örgün öğretim öğrencileri kontrol grubu, ikili öğretim öğrencileri ise deney grubu olarak araştırmada yer almıştır.
2. Araştırma, zihin haritalama tekniğinin uygulandığı, öğrencilerin tutum ve görüşlerine etkisini araştırmaya yönelik etkinliklerin sürdürüldüğü haftada 4 saat (2 teorik, 2 uygulama) olmak üzere on altı hafta (bir yarıyıl) ile sınırlıdır.
3. Araştırma, yurt içi ve yurt dışından ulaşılan kaynaklarla sınırlıdır.
4. Araştırma, uygulama süresince, YÖK'ün Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı Ders İçeriği ve araştırmacının bu içeriğe dayalı hazırlamış olduğu program ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları şu şekildedir:

1. Öğrenciler tutum ölçeği ve açık uçlu sorulardan oluşan formu yanıtlarken doğru ve samimi yanıtlar vermişlerdir.
3. Öntest ve sontest olarak kullanılmak amacıyla geliştirilen tutum ölçeğinin önceden hesaplanmış geçerliliği geçerlidir.
4. Araştırmada kullanılan ölçekler veri toplamak için yeterlidir.
5. Araştırmacı deney ve kontrol grubunda araştırma süresince yansız davranmış ve araştırma sonucunu etkileyecek bir etkileşim gerçekleştirmemiştir.
6. Çalışmanın geçerli kuramsal ve yöntemsel temellere dayandırılmasında, ulaşılan literatür yeterlidir.
7. Tutumda beklenen değişiklik ve alınan görüşlerin sağlıklı olabilmesi için verilen eğitimin süresi yeterlidir.
8. Araştırma problemini etkileyebilecek dış etkenler her iki grubu da aynı derecede etkilemiştir.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Zihin Haritası

Zihin haritasının (*akıl haritası, beyin haritası, anlam haritası ve fikir haritası*) literatürdeki çeşitli tanımları şu şekildedir:

Novak (1998)^a göre zihin haritalama tekniği, öğrencilerin anlamlı öğrenmelerinin iskeletini oluşturmak için bir yol olarak tavsiye edilen bir grafiksel gösterim Şeklidir (akt. Bütünler, 2006:20).

Zihin haritalama tekniğinin mucidi olarak bilinen Tony Buzan, zihin haritalamayı, anahtar sözcükler ve anahtar görüntüler kullanarak (genelde kağıt üzerinde) bilgi saklama, düzenleme ve önem sırasına göre organize etme tekniği olarak tanımlamıştır (Buzan, 2009:12).

1.6.2. Grafik Tasarım Dersi

Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından bu dersin içeriği ve uygulanış biçimleri su şekilde belirtilmiştir: Çeşitli yazı formları, tipografi, görsel iletişim, bilgisayar destekli grafik tasarım, kurumsal kimlik, afiş, kitap kapağı, ambalaj, illüstrasyon ve animasyon çalışmaları, grafik tasarımın günlük yaşamdaki kullanım alanları. Altı ders yarıyılından oluşan anasanat atölye dersinin ilk döneminde daha çok temel grafik tasarımına yönelik çalışmalara ağırlık verilerek öğrencinin bu süreçte grafiksel düşünme mantığını özümsemesi hedeflenir. Bu dönemde temel grafik tasarım ilkeleri ve temel grafik tasarım elemanlarını kapsayan konular öğrenciye sunulur. İkinci dönemde ise ilk dönem kavratılan konulara yönelik amblem, logo, bildirişim simgeleri, kitap kapağı tasarımı, basit tipografi uygulamaları vs. yaptırılarak tanıtım grafiği kapsamında öğrencinin belli bir düzeye gelmesi hedeflenir (Özmutlu, 2009:14).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2.1.1. Grafik Tasarım Eğitime Yönelik Yapılan Çalışmalar

Yılmaz (1993) "Sanatçı ve Sanat Eğitimsi Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Grafik Tasarımı Eğitiminde Uygulanan Yöntemler" isimli doktora tezinde grafik tasarımı eğitiminde uygulanan yöntemleri ve bu yöntemlerin seçimini etkileyen faktörleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla grafik tasarımı eğitimi veren öğretim elemanlarının görüşleri anket yardımıyla alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre, grafik tasarımı eğitimi veren öğretim elemanları konulara (ünitelere) göre yöntem farklılıkları yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretim elemanları "temel grafik tasarımı" çalışmalarında yaparak ve yaşayarak öğretim yöntemini, anlatım yöntemini, grup tartışması yöntemini, "Simgesel ve kavram grafik tasarımı" çalışmalarında, bireysel çalışma yöntemini, demonstrasyon yöntemini, yaparak ve yaşayarak öğretim yöntemiyle anlatım yöntemini kullanmaktadırlar. "İllüstrasyon" çalışmalarında yaparak yaşayarak öğretim yöntemini, demonstrasyon ve anlatım yöntemini ayrıca soru cevap yöntemini kullanırken, "tanıtım amaçlı grafik tasarımı" çalışmalarında ise öncelikle bireysel çalışma yöntemini, demonstrasyon ve anlatım yöntemini, grup tartışması yöntemini ve yaparak yaşayarak öğretim yöntemlerini kullanmaktadırlar. Animasyon çalışmalarında da demonstrasyon yöntemi, anlatım yöntemi, dramatizasyon yöntemi, yaparak ve yaşayarak öğretim yöntemi kullanılmakta ve ayrıca grup tartışması yöntemi de öncelikle kullanılan yöntemler arasında görülmektedir. Öğretim elemanlarının grafik tasarım eğitiminde genel olarak yaparak ve yaşayarak, demonstrasyon ve bireysel çalışma yöntemlerini tercih ettikleri görülmüştür. Konulara bağlı olarak Grafik tasarımı eğitiminde uygulanan yöntemlerin etkilendiği ancak araç gereç varlığının uygulanan yöntemi etkilemediği görülmüştür. Grafik tasarım çalışmalarının gösterip yaptırmaya dayalı çalışmalar olması nedeniyle öğretim elemanları, tekniklerin yöntem seçimini büyük ölçüde etkilemeyeceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanlarının çizgi ve boyama tekniklerini çok sık kullandıkları da görülmüştür. Konuların işlendikleri yıllar, eğitim verilen öğrenci grubunun sayısı, öğrencilerin yeteneği, sınıfta oluşturulan atmosfer, öğretim elemanının tavrı, yöntemlerin seçiminde etkili olan diğer faktörler olarak belirlenmiştir. Öğretim elemanları konuya ilişkin, uygulamaları destekleyici biçimde teorik bilgiye de yer vermekte ayrıca kaynak kişilerden faydalanmanın gereğine inanmaktadırlar.

Tepecik (1994) “Grafik Tasarlama İlkelerine Dayalı Tasarım, Yöntem ve Teknikleri” isimli doktora tezinde Günümüz Türkiye’sinde grafik sanatlar, tanıtım dünyasının önemli bir mesleği durumuna geldiğinden bahsederek, grafik tasarım mesleğini seçen kişilerin sayısı hızla arttığını, ancak tasarımcıları yönlendiren meslek ve hizmet içi eğitimlerin yetersizliği vurgulanmıştır. Literatür ve uygulama ağırlıklı olarak ele alınan araştırma da, kaynak araç gereçler (ekipmanlar) kullanım amaç ve esaslarına göre sıralanmış ve tasarım tekniklerindeki özelliklerinden söz edilmiştir. Elde edilen bilgiler ve gözlemler ışığında tasarlama (zihinsel) fonksiyonları, sanat ve tasarım felsefesi ilkelerine dayandırılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır, Tasarımın, plastik ve estetik öğelerinde (ön yapıda) yer alan elemanlardan, çizgi, renk, biçimin inşa aşamasındaki öneminden söz edilmiştir, Grafik tasarım tekniklerinin çokluğu göz önüne alınarak bir sınırlamaya gidilmesi söz konusu olduğundan, bu bölümde sadece amblem, piktogram, afiş tabela yöntem ve tekniklerinin tarihsel önemi, gerekliliği, tasarımda aranan özelliklerden olan, dikkat çekicilik, sadelik, endüstriyel ve ekonomiklik, estetik açıdan ele alınmıştır, Tasarımın yöntemler açısından ele alınışında ise; yapılacak çalışmanın hangi kimlikle ortaya çıkarılacağı ele alınmış ve üç temel öğe üzerinde durulmuştur. Bunlar; kimliğin isim açısından tasarımı, iş alanı açısından tasarımı olarak belirlenmiş ve detaylı biçimde yorumlanmıştır. Tasarım teknikleri bölümünde ise, grafik tasarımcıların günümüzde en çok üzerinde durduğu tekniklerin, daha önce ele alınan ilkelerle sonuçlandırılması vurgulanmıştır. Sonuç ve öneriler bölümünde, bilimsel düşünce doğrultusunda grafik tasarımcının bir ürünü tanımlayıp kimlik kazandırmasında dikkat edeceği noktalar ve özellikler maddeler halinde açıklanmaya çalışılmış ve araştırmanın tasarım ilkesine somut öneriler getirilmesine önem gösterilmiştir.

Bilgili (2001) “Anadolu Meslek Liseleri Grafik Bölümü Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Durumları ve Eğitim-Öğretimden Beklentileri” isimli yüksek lisans tezinde, Anadolu Meslek Liseleri grafik bölümü ve 2. sınıf öğrencilerinin eğitim öğretim durumları ve okul beklentilerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada sanat eğitiminin amaçları, önemi ve gerekliliği vurgulanmıştır. Grafik sanatının, Türkiye’de gelişim aşamaları, yaratıcılık ile ilgili genel bilgiler verilerek araştırmanın önemi desteklenmiştir. Okullardaki dört yıllık eğitimleri sürecinde kendine güvenen, sanat disiplini kazanan öğrencilerin, daha üretken oldukları görülmüştür. Öğrenciler aldıkları eğitimden olumlu bir şekilde etkilenecek, bakış açılarının sanat eğitimi ile daha sağlıklı olduğu gözlenmiştir. Sonuçta Anadolu Meslek Lisesi, grafik bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitim ile bağlantılı mesleklere yöneldikleri görülmüştür.

Anadolu Meslek Lisesi, grafik bölümünün başarı oranlarının artmasında önemli görülen noktalar tespit edilerek çözüm yolları önerilmiştir.

Tomak (2002) "Kız Meslek ve Anadolu Kız Meslek Liseleri İçin Grafik Tasarım Eğitimi Kaynak Kitap Önerisi" isimli çalışmasında Mesleki ve teknik ortaöğretimde nitelikli insan kaynaklarının yetiştirilebilmesi için, uygulanmakta olan programların, eksikliklerinin giderilmesi ya da yeniden yapılandırılmaları gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca, Kız Meslek ve Anadolu Kız Meslek liseleri Tasarım ve Teknolojisi Alanı'nda yer alan Grafik Dalı'na ait, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan bir ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı bulunmadığını belirtmiştir. Tasarım ve Teknolojisi Alanı Grafik Dalı'na yönelik hazırlanan öğretim programının, sektörel gereksinimleri karşılamaktan çok uzak olduğu tespit edilmiştir. Hazırlanmış olan program içeriğinin, karışık biçimde sınıflandırarak görsel ve düşünsel algılamayı güçleştirdiği; alan teknolojileri ve terminolojilerine yer vermediği gözlemlenmiştir. Bu çalışmada rapor edilen uygulama; Grafik Dalı'nın, baskı öncesi, baskı süreci ve baskı sonrası uygulama alanlarını kapsayan ve daha çok, teknik bilgiler içeren kuramsal nitelikli bir kaynak kitap önerisi olarak hazırlanmıştır. Bu kaynak kitap önerisi, yardımcı grafiker adaylarının alanla ilgili çalışma ortamlarında kullanılan sektörel teknolojiye uyum sağlayabilmeleri; ticari beklenti ve talepleri bilgisayar donanımlarıyla karşılayabilmeleri; istihdam edilebilmeleri; yerel, bölgesel ve ulusal ekonomiyi verimlilikleriyle destekleyebilmeleri idealinin gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Alakuş (2002) "İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Ortamda Uygulanması" isimli doktora tezinde Gerçekleştirilen doküman incelemesinde Türkiye'de yürürlükteki sanat eğitimi programları ve yaygın uygulamalarının, genellikle bu standartlardan uzak olduğu anlaşılmıştır. Bu araştırmanın temel amacı; İlköğretim Okulları Resim-iş Dersi Öğretim Programındaki grafik tasarımı konularının ÇASEY ile ve bu yönteme uygun düzenlenmiş bir ortamda uygulanmasının öğretime katkısını ortaya çıkarmaktır. Araştırma, deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu desen (ÖSKD) modelinde yapılmıştır. Araştırmada ÇASEY'nin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin "Afiş ve Sanatsal Yazı Tasarımı" ünitesi sonundaki başarı düzeyleri, öğretim süreci sonunda resim-iş dersine yönelik tutumları ve öğrenilenlerin kalıcılık düzeyleri arasında anlamlı fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına uygulama öncesi ve sonrası yapılan öntest-sontestler ve iki aylık bir aradan sonra yapılan kalıcılık testi ile nitel araştırma sonuçları, deney grubunun lehine anlamlı bir

fark ortaya koymuştur. İlköğretim kurumlarında ÇASEY için uygun ortam sağlandığı, yeterli hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim verildiğı takdirde, başarıya ulaşılabileceğı görülmüş olduğundan ilgili ve yetkililere önerilerde bulunulmuştur.

Karatay (2003) “Grafik Eğitiminde Tasarım, Animasyon ve Multimedya Kullanımı” isimli çalışmasında multimedya eserlerinin kullanım alanlarını ve bu alanlara getirdiğı yenilikleri incelerken multimedya ile başka neler yapılabileceğı konusunda ufukları genişletmek ve multimedyanın grafik tasarım ile olan ilişkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Özellikle eğitimde daha yoğun kullanılması gerektiğı üzerinde durulmuştur. Yazılım çeşitlerinin özellikleri, seçimi ve kullanımı sırasında özen gösterilmesi gereken noktalar belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar bağlamında, ekran tasarımlarında dikkate alınması gereken estetik ve ergonomik faktörler incelenmiştir. Tüm bunlar genel bir bakış açısı ile ele alınırken; multimedya eserleri üretmek için hazırlanan bir grafik tasarımı için gerekli hususlar da belirtilmiştir.

Ürek (2003) “İzmir İli Güzel Sanatlar Liselerinde Grafik Tasarım Uygulama Yöntemlerinin İncelenmesi” isimli çalışmasında, İzmir ili sınırları içinde bulunan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri resim bölümü grafik alanına yönelik grafik tasarım uygulama yöntemlerini, grafik öğretmenlerinin ve öğrencilerinin beklentilerini, düşünce ve tutumlarının belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde grafik atölyelerinin fiziki şartlarının geliştirilmesi ve buna bağılı olarak, grafik öğretmenlerinin kurslara ve hizmet içi eğitim seminerlerine katılması gerektiğı saptanmıştır. Ayrıca grafik öğrencilerinin, grafik tasarım uygulama alanlarında koşullara bağımlı olarak yetersizlikler gösterdikleri de araştırmanın sonuçları arasındadır.

Tuna (2003) “Sanat Eğitimi Bölümlerinde Tasarım İlke ve Elemanlarının Bilgisayar Teknolojisi Yardımı ve Uygulanması” isimli sanatta yeterlilik tezinde, resim-iş eğitimi ana bilim dallarında, temel tasarım dersi - tasarım ilke ve elemanları konularının bilgisayarla uygulanmasının ortaya çıkacak ürünler üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda tasarım ilke ve elemanlarını esas alarak konu ile ilgilenenlere bilgisayar destekli tasarım örnekleri sunulmuştur. Araştırma, deneysel desenlerden Sontest Kontrol Grup Deseni modelinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalının 1. sınıfının kontrol ve deney gruplarındaki öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmada, araç olarak bilgisayarın kullanıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemlerle çalışan kontrol grubu öğrencilerinin, tasarım ilke ve elemanları konularında ortaya koymuş olduğı ürünlerin değerlendirilmeleri sonucundaki başarı düzeyleri ile deney grubu öğrencilerinin deney öncesi ve sonrası

temel tasarım eğitiminde bilgisayar kullanımına ilişkin görüşlerinin sonuçları belirlenmeye çalışılmıştır. Deney ve kontrol gruplarıyla araştırma sonuçları, deney grubunun lehine anlamlı bir fark ortaya koymuştur. Resim-iş eğitimi bölümlerinde, özellikle 1. sınıflarında uygun ortam ve yeterli ön eğitim verildiği takdirde, temel tasarım dersi, tasarım ilke ve elemanları konularında bilgisayar kullanımının öğrencinin başarı düzeyini arttırdığı görülmüş ve bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Boztaş (2004) "Grafik Tasarım Eğitiminde Bilgisayar Destekli Paket Program Olarak Afiş" isimli çalışmasında, afiş, bu sanat dalının en önemli ögesi olarak kabul edilmiş, kitlelere plastik sanatlar yoluyla mesaj veren ve tanıtım sektörünün en güçlü iletişim araçlarından birisi olarak tanımlanmıştır. Bu sanat dalının tarihsel süreç içindeki gelişimi, Dünyada ve Türkiye'de Afiş konu başlıkları altında ele alınarak, ortaya çıkışından günümüze ulaşana kadar olan dönemde, çeşitli sanatçıların çalışmalarıyla da örneklendirilmiştir. Özellikle bilgisayar kullanımının yaygın olduğu Grafik Tasarım Eğitiminde çalışma yapmak isteyenlere başvuru kaynağı olarak, Afiş Sanatının incelendiği, bilgisayar destekli Macromedia-Flash programından da yararlanılarak bir "Eğitim CD" si hazırlanmıştır.

Aral (2005) "İlköğretim 2. Kademe Resim-İş Derslerinde Grafik Tasarımı Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri" isimli çalışmasında, ilköğretim ikinci kademedeki Resim-İş derslerinde görülen grafik tasarımı uygulamalarının değerlendirmesini, yeni ve etkili grafik tasarım uygulama yöntemlerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Gerekli literatür taramasından sonra, grafik tasarım yolu ile öğrencilere verilen sanat eğitimi farklı yönleri ile açıklanmış ve öğrencide meydana getirmesi gereken istendik davranışlar belirtilmiştir. Konusu grafik tasarımı olan uygulamalar değerlendirilip verimliliği yorumlanmıştır. Resim-iş öğretmenlerine likert tipi bir tutum ölçeği uygulanmış elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda yeni yaklaşımlar yaratma gerekliliği doğmuştur. Geliştirilebilir, örnek bir uygulama önerisi her yönüyle açıklanarak ortaya konmuştur. Örnek uygulama önerisinin kapsamlı bir günlük planı da ekler bölümünde verilmiştir.

Erişti (2005) "Grafik Tasarım İlkelerine Dayalı Olarak Geliştirilmiş Etkileşimli Eğitim CD'lerinin İlköğretimde Temel Sanat Elemanlarının Öğretiminde Etkililiği" isimli doktora tezinde Grafik tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilmiş etkileşimli eğitim CD'lerinin ilköğretimde temel sanat elemanlarının öğretiminde etkililiğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma, tek grup öntest-sontest modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın

Çalışma grubu için 2004-2005 ğretim yılında ilköğretim üçüncü sınıfta öğrenim gören 18 ğrenci seçilmiştir. Araştırmanın belirlenen amaca ulaşması için gerekli olan veriler, araştırmacı tarafından grafik tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilen ve temel sanat elemanları konusuna ilişkin etkileşimli çeşitli uygulamaları kapsayan Temel Sanat Elemanları CD'si, Temel Sanat Elemanları Başarı Testi ve Etkileşimli CD İle ğrenmeye İlişkin ğrenci Görüşleri Anketi ile toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama aracının güvenilirliğini belirlemek amacı ile yapılan Cronbach Alpha iç güvenilirlik katsayısı hesaplamasında elde edilen değer .78 olarak bulunmuştur. Etkileşimli eğitim CD'si; "Adobe Photoshop CS 8.0, Adobe Illustrator 10.0, Adobe İmage Ready CS 8.0; Macromedia Director MX, Macromedia Flash MX, I Movie, Gold Wave 5.10 ve All Sound Recorder 1.00" programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama bir buçuk ay sürmüştür. Araştırmanın verileri analiz edilirken ilişkili (eş) örneklem t testi (Paired Samples t-Test), Aritmetik ortalama (X), Standart sapma (S) değerleri, korelasyon katsayısı değeri (Pearson Correlation) frekans (f) ve yüzde (%) değerlerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak, grafik tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilmiş etkileşimli eğitim CD'lerinin ilköğretimde temel sanat elemanlarının öğretiminde kullanılmasının ğrenci başarısını arttırdığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca ğrencilerin sıntest ve öğrenmenin kalıcılığı testi puan ortalamaları arasındaki korelasyonunun yüksek olması, öğrenmenin yüksek düzeyde kalıcılık taşıdığını göstermektedir. Bunlara ek olarak öğrencilerin , etkileşimli eğitim CD'si ile öğrenme konusunda oldukça büyük ölçüde olumlu görüşe sahip olduğu da araştırmanın sonuçları arasındadır.

Ekici (2004) "Grafik Eğitiminde ğrencilerin Görsel Algı ve Algılama Farklılıklarının Afiş Tasarımları Yoluyla Saptanması" isimli çalışmasında kız meslek liselerinde uygulanan grafik eğitimindeki afiş tasarımları yoluyla görsel algıda, öğrencinin duygu ve düşüncelerinin sanat eğitimi çerçevesi içerisinde, davranış ve yaratıcılık ilkeleri ve sanatın elemanları kapsamında farklılıkları ölçmeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket ve bir görüşme formu kullanılmıştır. Geliştirilen anket ve görüşme formu, aşağıda belirtilen Ankara ili ankaya ve Altındağ ilçelerinde bulunan, üç kız meslek lisesindeki grafik bölümü ikinci ve üçüncü sınıflarından toplam 95 ğrenci ve 14 öğretmene uygulanmıştır. Anket formlarıyla toplanan verilerin frekans ve yüzdesi alınmış tablolaştırılarak yorumu yapılmıştır. Aynı şekilde görüşme formlarından elde edilen bilgiler de analiz edilerek yorumlanmıştır. Anket formlarından toplanan bilgilere göre, kız meslek lisesi grafik bölümü ikinci ve üçüncü sınıf grafik ğrencilerinin dörtte biri, afişlerde imgelerin düzenlenmesinde, parlak ve canlı renklerin tercih edilmesi ve renkler arasına güçlü kontrastlar oluşturulması, sözel unsurlar ve imgeler arasında açıklayıcı,

destekleyici, yorumlayıcı bir ilişki kurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin dörtte biri, bir afişi başarılı kılan özellikler arasında, kontrastlık, çarpıcılık, kesinlik ve sadelik gibi özelliklerinin yanında simetrik görünümünün de afişte ilgiyi arttırabileceğini, görsel unsurların çok fazla kullanımının asıl hedeflenen mesaj konusunda karmaşa yarattığını, yatay ve dikey duran görünümünün kompozisyonda denge sağladığını, sanatsal yönü olan, bilindik olmayan orijinal imgesel görüntülerin daha çok dikkatlerini çektiğini, başlık ve görsel unsurların birbirlerine zıt renklerde ve görünümünde kullanılmasının afişi daha başarılı kıldığını, mat renk ve imgelerin sıkıcı renk fazlalığıyla kullanımının dikkat çekiciliği azaltacağını belirtmişlerdir. Anket sonuçları, her öğrencinin grafiksel gelişimi ve kişilik gelişiminin farklı olduğunu, hayal dünyası, dış çevreden etkileniş biçimleri, çalışma kapasitelerinin ve algılama biçimlerinin farklı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Görüşme formlarından toplanan bilgilere göre, öğretmenler görsel algılamada öğrenmenin rolüne inandıklarını, görsel yolla öğretilen her şeyin daha akılda kalıcı olduğunu, şekil-zemin algısı, renk algısı gibi özelliklere diğer bireylerden daha güçlü sahip öğrencilerin sanat eğitiminde daha başarılı olduklarını ve okullarında çok az öğrencinin, sanat eğitimindeki başarılarının yanında orijinal sanat eserleri ve tasarımları yaratmada ilkleri yaşattıklarını belirtmişlerdir. Grafik eğitimi alan öğrencilerin görsel gelişimlerini yeterli bulmayan öğretmenler, grafik öğrencilerinin görsel gelişimlerini olumsuz etkileyen etkenleri, okullarda teknolojik imkanların yeterli olmasına rağmen, atölyelerin düzensizliği, sanatsal faaliyetlerin yetersizliği, okulun kültürel, sosyal çevresi, öğrencilerin ekonomik şartlarındaki olumsuzluklar ve istenilen düzeyde öğrencilerin grafik bölümüne alınmamasını göstermektedirler. Grafik öğrencilerine öğretilen grafik ilke ve elemanlarının onların görsel algı gelişimlerine farklılıklar kazandırdığına inandıklarını belirtmişlerdir. Grafik eğitimi verilecek öğrencilerin grafik sanatına ilgi duymalarının yanında görsel algılarının güçlenebilir yapıda olması gerekmektedir.

Armutcu (2006) "Eğitim Fakülteleri Grafik Tasarım Anasanat Atölyeleri Ders İçerikleri" isimli araştırmasında ilk ve ortaöğretime öğretmen yetiştirmek amacıyla etkinliklerini sürdüren eğitim fakültelerinin; öğretmen adaylarına kattığı tasarım ve grafik tasarım bilincinin düzeyini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, günümüz lisans eğitiminde uygulanan grafik tasarım ders programları ve eğitim fakülteleri grafik ana sanat atölyelerinin ders içerikleri betimsel modelle ortaya konmaya ve karşılaştırmalı bir yaklaşımla değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Atan (2007) "Resim-İş Öğretmeni Yetiştirmede Yaratıcı Drama Yönteminin Grafik Tasarımı Derslerinde Kullanılmasının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi (Selçuk Üniversitesi

Örneği)" isimli doktora tezinde; yaratıcı drama yönteminin, grafik tasarımı derslerinde kullanılmasının görsel sanatlar öğretmen adaylarında eriş, tutum, kalıcılık ve uygulama boyutuna etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Buna ek olarak deney grubundaki öğrencilerin uygulanan öğretim yöntemine ilişkin görüşlerini almıştır. Araştırma, 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde Konya ili Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi A.B.D. öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Rastgele seçim (Random) yoluyla oluşturulan örneklem gruplarından 2-B sınıfı (26) kontrol grubu, 2-C sınıfı (29) ise deney grubu olarak atanmıştır. Araştırmada hem nicel, hem nitel veri toplama yöntemlerinden yararlanılmış ve deneysel desen yöntemlerinden öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmada veriler; eriş testi (öntest-sontest), tutum ölçeği, öğrenci tasarım ürünleri değerlendirme formu ve görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırmaya katılan gruplara, eriş testi ve tutum ölçeği olarak deneysel işlem öncesi öntest ve işlem sonrası sontest uygulanırken 8 hafta sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Toplanan nicel verilerin analizinde ortalamalar arasındaki farkları saptamak için parametrik olmayan analiz türlerinden Mann Whitney U Test kullanılırken, kontrol ve deney gruplarının eriş testi ve tutum puanlarının öntest-sontest puanları arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla Wilcoxon İşaretli-Sıralar Testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, grafik tasarımı dersinde yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında eriş, kalıcılık, tutum ve uygulama puanları bakımından deney grubu lehine genelde anlamlı bir fark vardır. Bunun yanında deney grubundaki öğrenciler, grafik tasarımı dersinde uygulanan öğretime yönelik olarak, grafik tasarımı dersinde yaratıcı drama etkinliklerinin bilgi, beceri, ve yaratıcılık konusunda başarılarını olumlu etkilediği, demokratik bir ortamda aktif bir şekilde ders işlemekten hoşlandıkları görüşündedirler. Yine araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde, grafik tasarımı dersinin, yaratıcı drama etkinlikleri kapsamında öğretiminin yapılmasına ve yapılacak yeni araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Erdoğan Yerli (2007) "Resim-İş Öğretmenliği Programındaki Temel Tasarım Derslerinin, Grafik Tasarım Anasanat Atölye Derslerine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri" isimli araştırmasında, Resim-is Öğretmenliği programında yer alan Temel Tasarım derslerinin, üst sınıflardaki Grafik Tasarım Anasanat Aatölye derslerine etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemi; Türkiye'deki Eğitim Fakültesi Resim-is Öğretmenliği programından seçilen 3 farklı üniversite oluşturmaktadır (Eskişehir-Anadolu Üniversitesi, İstanbul-Marmara Üniversitesi, İzmir-Dokuz Eylül Üniversitesi Grafik Tasarım Anasanat öğrencileri). Araştırmaya katılan öğrenciler, her bir üniversiteden 20 olmak üzere toplam 60 olarak belirlenmiştir. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri, üç ayrı

bölümden oluşan anketle toplanmıştır. Toplam 33 maddeden oluşan anketle; Grafik Tasarım Anasanat öğrencilerinin; Temel Tasarımın programdaki yeri, Grafik Tasarımla ilişkisi, dersin öğretim süreçleri ve öğretim elemanları hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmış ve istatistiksel teknik olarak sayı ve yüzdeler tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlarla, Temel Tasarım derslerinde öğrencilerin çalışma ve performanslarının, Grafik Tasarım Anasanat dalındaki eğitimlerine etkileri belirlenmiştir. Grafik Tasarım alanında öğrencilerin yetkinliklerini temelden kazanabilmeleri için; Temel Tasarım Eğitimine gereken önemin verilmesinin ve bu dersin programda daha iyi işleyebilmesinin gerekliliği ortaya konmuştur. Ayrıca, hem öğretim elemanları hem de öğrenciler açısından Temel Tasarım derslerinde teori ve pratikte birtakım güçlüklerin olduğu ve bunların aşılmasında gereken çözümlerin geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır.

Coşkun (2007) “İlköğretim Okullarında Görsel Sanatlar Dersinde Bilgisayarla Grafik Tasarım Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme” isimli araştırmasında ilköğretim okullarında görsel sanatlar derslerinde grafik tasarım uygulamaları olan öğretim programlarının uygulanması sırasında günümüz teknolojisinden yararlanılmasının gerekliliği, önemi ve öğrenci geleceğine faydalarının çeşitli kaynaklardan derlenerek değerlendirilmesi yapılmaktadır. Görsel sanatlar dersinde grafik tasarımı uygulamaları için kullanılması gereken bilgisayar ve programları araştırılması yapılmıştır. Bu araştırma, ilköğretim okullarında öğrencilere, günümüz teknolojisinin ve çağın getirdiklerine ayak uydurmalarını sağlayacak öğretim programının yanında kaynak ve rehber olabilecek şekilde literatürden, makalelerden, çeşitli bilgisayar dergilerinden, tezlerden ve basılı kaynaklardan derlenmiştir.

Çevik (2009) “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Verilen Grafik (Özgün Baskı Resim) Dersinin Amaç ve Uygulamalarına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri” isimli araştırmasındaki amacı Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri resim bölümü öğretmen ve öğrencilerinin, grafik (özgün baskıresim) dersinin amaç ve uygulamalarına yönelik görüşlerini dikkate alarak, uygulanmakta olan programın sorunları üzerine öneriler geliştirmektir. Araştırma, betimsel nitelikte bir alan araştırmasıdır. Veri toplama araçları olarak, kaynak tarama, anket ve görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2006-2007 eğitim öğretim yılında Türkiye’deki 54 AGSL nin öğretmen ve öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise random tekniği ile seçilen 23 AGSL deki 376 öğrenci ve 22 öğretmendir. Uygulanan anket sonucunda elde edilen

bilgiler SPSS paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Anketlerde yer alan her sorunun frekans ve yüzde değerleri alınıp tablollaştırılarak, grafik dağılımları ile yorumları yapılmıştır. Ayrıca Grafik (özgün baskıresim) alanına ilişkin farklı üniversitelerden 4 öğretim üyesi ile “AGSL de uygulatılan baskıresim eğitimi ve sorunları üzerine” 7 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; MEB AGSL grafik (özgün baskıresim) öğretim programı ile bazı fakültelerde öğretmen adaylarına öğretilen özgün baskıresim eğitimi arasında denklik sorunu dikkat çekmiştir. Ayrıca alanında uzman öğretmen eksikliği, ders saatlerinin yetersizliği, öğrenme ve öğretme ortamlarının yeterince uygun olmaması, öğretim materyalinde yaşanan kaynak sıkıntısı vb. nedenlerin, dersin amaç ve uygulamalarını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Boztaş (2009) “Grafik Tasarım Eğitimi İçin Görsel Çoklu Ortam Materyali Geliştirme” isimli doktora tezinde grafik tasarım eğitiminde önemli konulardan biri olan logo tasarımına yönelik görsel çoklu ortam öğretim materyali geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma içinde yer alan betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Burada bir neden-sonuç ilişkisini belirlemekten çok literatürdeki araştırmalara dayanarak logo tasarım sürecinin çoklu ortam öğretim materyali ile gerçekleştirilmesi sürecini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bunun için çoklu ortam öğretim materyali hazırlama ve logo tasarımı ile ilgili literatürdeki yazılı kaynaklar taranmış ve bu yolla elde edilenlerden veri tabanı oluşturulmuştur. Bu veri tabanı kullanılarak literatürde işaret edilen grafik tasarım ilkeleri, materyal oluşturma sürecinin gerekleri ve logo tasarımında üzerinde durulması gereken öğeler dikkate alınarak logo tasarımına yönelik çoklu ortam öğretim materyali oluşturulmuştur. Oluşturulan çoklu ortam materyalinin hazırlanması sürecinde amaçlananları gerçekleştirebilme durumu uzman görüşü alınarak, öğretmen adayları ile görüşme ve gözlem yoluyla pilot çalışma gerçekleştirilerek incelenmiş ve materyal son hale getirilmiştir.

Benuğur Tufan (2009) “Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Anasanat Atölye (Grafik) Dersinde Öğretim Elemanlarının Yazı ve Tipografi Öğretimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” isimli doktora tezinde Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanlarının Atölye (Grafik) derslerinde tipografi eğitime yönelik uygulamalarını, tipografi eğitimindeki gereksinimlerini ve İnternet temelli tipografi öğretimine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli kapsamında yöntem çeşitlemesinden yararlanılmıştır. Hazırlanan anket, 24 üniversitenin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda Anasanat Atölye (grafik) dersini veren ya da vermiş olan toplam 45 öğretim elemanına 2007–2008 öğretim yılının bahar döneminde

uygulanmıştır. Araştırmanın diğer aşamasında çalışma evreninden 7 öğretim elemanı ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Nicel ve nitel veriler çözümlenerek elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretim elemanları tipografi eğitiminin, sanat eğitimcisi yetiştirmede çok önemli ve gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının tipografi öğretimini planlarken farklı konu ve tekniklerden yararlanılarak uygulama yapılmasına, kuramsal bilgi vermeye, proje çalışmaları yaptırmaya, örneklerle konuyu açıklamaya, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanmaya, tipografi öğretimini desteklemeye yönelik çeşitli etkinlikler gerçekleştirmeye önem verdikleri anlaşılmıştır. Öğretim elemanları öğrenci çalışmalarını değerlendirmede yaratıcılığa, özgünlüğe ve yazı karakteri seçimine önem vermektedirler. Öğretim elemanlarının tipografi konularının öğretiminde öncelikle öğrenciden kaynaklanan, tipografi ile ilgili kaynak kitap yetersizliğinden ve ders saati süresinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yazı dersinin tipografi öğretimine temel oluşturacağını ifade eden öğretim elemanları, Yazı dersinin içeriğinin alan uzmanları tarafından tipografi öğretimini destekleyecek biçimde zenginleştirilmesine, ders süresinin arttırılmasına ve tipografi dersleriyle desteklenmesine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu tipografi konularının öğretiminde İnternette yararlanılabileceğini belirtmişlerdir. Öğretim materyali olarak kullanılacak Web sitesinin içeriğinde tipografi temel bilgisine yönelik kuramsal bilgilerin, örnek çalışmaların, değerlendirme yapılabilecek sınavların, kaynakların ve tipografi sözlüğünün olması gerektiği yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Bakır (2008) "Grafik Sanatında Yaratıcılık ve Karikatür İlişkisinin Sanat Eğitime Etkisi" isimli çalışmasında Grafik sanatında karikatür ve yaratıcılık ilişkisinin sanat eğitime etkisi araştırılmıştır. Bu amaca ulaşmak için; çalışmalarını karikatürist, akademisyen ve öğretmen olarak sürdüren 30 uzman ile, karikatür eğitimi almış ve almakta olan 200 öğrencinin görüşleri alınmıştır. Hazırlanan anketlerde her iki gruba da aynı ifadeleri içeren 40 soru sorulmuştur. Verilerin çözümlenmesinde uygulanan anket soruları SPSS istatistik programına girilmiş ve grafiklendirilmiştir. Elde edilen verilerin soru bazında frekansları bulunmuş, yüzdeleri ve soruları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. 230 kişiye uygulanan anketten çıkan sonuçlara göre grafik tabloları oluşturulmuştur. Yapılan çalışmaların ışığında karikatürün algıyı güçlendirdiği, karikatür hakkında katılımcıların büyük bir çoğunluğunun olumlu duygular beslediği, görsel iletişimde ilgi çekici olduğu, sanat eğitiminde yaratıcılığın ortaya çıkarılmasında tetikleyici bir değer olduğu, karikatürde var olan mizah ediminin yaratıcılıkla ilişkisinin bireye tanıdığı öz güven unsurunun sanat eğitiminde önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. Anketlere göre uzman ve öğrenci

görüşleri arasında bir paralellik olduğu görülmüştür. Her iki gurubun da yaratıcılık ve karikatür ilişkisini önemli bulduğu, sanat eğitiminde karikatür kullanılmasının yaratıcılığı tetikleyen bir güç olarak kabul edilebileceği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bakar Fındıkcı (2009) “Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalında Yazı Dersinin Grafik Tasarım Dersine Katkısının Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında yazı dersinden elde edilen kazanımların Grafik Tasarım dersinde uygulanabilme düzeyini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Programında yer alan 28 üniversitenin Grafik Tasarımı Anasanat atölye öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıfına devam etmekte olan önceki dönemlerde Yazı dersi almış ve Anasanat atölyesi Grafik olan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte olmuş ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu bağlamda araştırmacı tarafından anket geliştirilmiştir. Araştırma, pilot ve asıl uygulama olmak üzere iki basamakta gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama, Yazı dersi almış olan Grafik Anasanat Atölyesi 3. sınıf öğrencilerinden 45 kişiye yapılmıştır. Asıl uygulama, Yazı dersi almış olan Grafik Anasanat Atölyesi 4. sınıf öğrencilerinden 60 kişiye uygulanmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde, SPSS bilgisayar programından yararlanılmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur. Öğrencilerin, araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak, sanat eğitimcisi yetiştirilen öğretim kurumlarındaki Resim-İş Öğretmenliği Programında Yazı Dersinin programdaki yeri, öğrenme-öğretme süreci, Yazı Dersi ve Grafik Tasarım Dersi arasındaki ilişki gibi bazı konularda güçlükler yaşadıkları söylenebilir.

Kale (2010) “Kız Meslek Liselerinin Grafik ve Fotoğraf Alanında Verilen Bilgisayar Destekli Tasarım Dersinde Karikatür Tekniğinin Yaratıcı Sürece Katkılarına İlişkin Öğrenci ve Uzman Görüşleri” isimli araştırmasında Kız Meslek Liselerinin, Grafik ve Fotoğraf alanında verilen Bilgisayar Destekli Tasarım Dersinde, Karikatür Tekniğinin yaratıcı sürece katkılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma ile öğrencilerin yaratıcılık problemlerinin belirlenmesi ve aynı zamanda derste konuya uygun karikatürler kullanılarak dersinde daha ilgi çekici, daha zevkli ve daha verimli bir duruma getirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın uygulaması, 2008 - 2009 Eğitim - Öğretim yılı II. Döneminde, Ankara-Altındağ Yıldırım Beyazıt Kız Teknik ve Meslek Lisesi, Grafik ve Fotoğraf alanı 11. sınıfta öğrenim gören 15 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamada için Bilgisayar Destekli Tasarım

Dersi ve Dersin "Reklam Afiş Tasarımı" modülü, kullanılmıştır. Bu araştırmanın yöntemi, belli bir zaman kesiti içinde belli sayıdaki kişilerin görüşleri anket ve bilgi toplama formları ile veriler toplanarak elde edildiği için Betimsel bir çalışmadır. Araştırmada, uygulamaya başlamadan önce ilgili okulun, Grafik ve Fotoğraf alanında görev yapan öğretmenlerin yaratıcılık konusunda ve alan öğrencilerinin yaratıcılık problemlerine ilişkin görüşleri hazırlanan anketle alınmış, problemlerin olduğu tespit edilmiş ve uygulamaya karar verilmiştir. Karikatür tekniğinin öğrenci yaratıcılığına katkılarını belirlemek amacıyla aynı öğrenci tarafından aynı konuda toplam iki afiş tasarımı yapılmıştır. 1. Afiş çalışması geleneksel öğretim yöntemi ile, 2. Afiş çalışmasında ise, konuya uygun seçilen 7 adet karikatür derste öğretim materyali olarak kullanılmıştır. İki yöntem karşılaştırılarak incelenmiştir. Ayrıca uygulama sırasında araştırmacı, hazırlanan formla derste derinlemesine gözlem yapmıştır. Uygulama sonrası öğrencilerin, alan derslerinde yaratıcılıkla ilgili problemlerine, B.D.T. dersine ve derste karikatür kullanılmasının yaratıcı sürece katkılarına ilişkin görüşleri hazırlanan anketle alınmıştır. Araştırmanın en son aşamasında ise, 7 alan uzmanı tarafından öğrenci çalışmaları değerlendirilmiştir. Öğrencilerin çalışmalarını inceleyen uzmanların, değerlendirmeleri arası anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen veriler, SPSS paket programı aracılığıyla çözümlenmiş ve tablolastırılmıştır. Verilerin frekans ve yüzdelik dağılım değerleri incelenerek yorumlar yapılmıştır. Öğretmenlere yönelik yapılan anket, 6 kişi ile yapıldığından herhangi bir istatistiksel analiz yapılamamıştır. İfadeler verilen yanıtlara dair tanımlayıcı istatistikler alınmıştır. Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası değişimlerinin incelenmesinde parametrik olmayan ve bağımlı kategorik grup analizlerinde kullanılan "Wilcoxon Test İstatistiği" kullanılmıştır. 7 uzmanın öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası yaptıkları değerlendirmeler bağımlı iki grubun karşılaştırılması olarak düşünülmüştür. Uygulama sonrası öğrencilere uygulanan anketten elde edilen görüşlerin, Frekans tabloları alınarak, çapraz tablolar oluşturulmuş; çapraz tablolarda "Ki-Kare" değerleri hesaplanarak farklılık kontrolleri yapılmıştır. Öğrencilerin çalışmalarını inceleyerek değerlendiren uzmanların, değerlendirmeleri arası anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Söz konusu inceleme parametrik olmayan testlerden , "Kruskal-Wallis" yöntemi ile yapılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin yaşadığı yaratıcılık problemlerin çözümünde ve özellikle öğrencideki yaratıcı düşüncenin ortaya çıkarılmasında, Karikatür Tekniğinin ders materyali (eğitim aracı) olarak kullanılmasının yaratıcı sürece katkılarının olduğu görülmüştür. Aynı zamanda Karikatürler kullanılarak, Bilgisayar Destekli Tasarım dersinin daha ilgi çekici, daha zevkli ve daha verimli bir duruma getirmenin mümkün

olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonunda ulaşılan sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmektedir.

Özmen (2010) “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Okutulan Grafik Tasarım Dersine İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri” isimli çalışmasında Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri resim bölümlerinde Grafik Tasarım dersine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirli boyutlarıyla incelemek ve ortaya konan verilerle Grafik Tasarım dersi eğitiminin geliştirilmesine görüş ve önerilerle katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini; Türkiye’deki Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden 5 okul oluşturmaktadır. Çorum Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Samsun İlk Adım Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Giresun Hurşit Bozbağ Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Tokat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi olarak belirlenen beş okul dahilindedir. Nicel araştırma yöntemlerinden anket veri toplama aracı kullanılmıştır. 10 öğretmene, 3 bölümden oluşan, kişisel ve programa ilişkin toplam 20 soruluk anket, 98 öğrenciye 2 bölüm 13 sorudan oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri Grafik Tasarım dersi veren öğretmenler ve 11.sınıfta grafik dersi görmüş 12. sınıf öğrencilerine uygulanan anket formu ile toplanmıştır. Likert tipi ölçek ile hazırlanmış anketle öğretmenlerin ve öğrencilerin Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak frekans ve yüzdelere kullanılmıştır. Anket uygulaması, okullara gönderilmiş gerekli açıklamalar iletilerek ders öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlarla, Grafik Tasarım dersine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlenmiş, öğretmenlerin Grafik Tasarım dersinin programındaki konuların sıralanışı, atölye ortamlarının iyileştirilmesi, öğrencilerin Grafik Tasarım dersindeki çalışma titizliklerinden yakındıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin Grafik Tasarım dersine olan yaklaşımları incelendiğinde büyük çoğunluğunun dersi sevdikleri saptanmıştır Grafik Tasarım dersinde karşılaşılan güçlükler dersi gerektirdiği titizlik ve guaj boya uygulamalarıdır. Öğrencilerin hazır oluşluk düzeylerinin alt seviyede olması sebebiyle dersten soğudukları tespit edilmiştir. Grafik Tasarım dersinde öğrencilerimizin çalıştıkları atölyeler daha işlevsel olmalı, araç gereç eksiklikleri tamamlanmalı, kaynak ve doküman temini yapılmalıdır. Bu tezde Grafik Tasarım dersinin geliştirilmesine daha çok önemin verilmesi ve bu dersin programının daha işlevsel hale getirilmesi gerekliliği ortaya konmuştur.

Oğuzoğlu (2009) “Ortaöğretim Kurumları Programlarında Yer Alan Grafik Tasarım Derslerinde Öğretim Yöntem ve Teknikleri İle Araç-Gereç Kullanımının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Ankara ili örneği)” isimli doktora tezinde Millî Eğitim

Bakanlığı'na bağlı Meslek Liseleri ve Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Grafik Tasarım Derslerinde öğretim yöntem ve teknikleri ile araç-gereç kullanımının öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amaçlamıştır. Bu inceleme sırasında adı geçen okullardaki öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmının çalışma evrenini Millî Eğitim Bakanlığına bağlı, Ankara'da bulunan Liselerde Grafik Bölümü Grafik Tasarım Derslerinde görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Buna göre, araştırma kapsamında yer alan ilgili tüm öğretmenlere ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında 17 meslek lisesi ve 1 güzel sanatlar lisesi olmak üzere toplam 18 okulda uygulama yapılmıştır. Bu okullarda görevli öğretmenlerden 63'ü araştırmaya katılmıştır. Araştırmada Liselerde okutulan Grafik Tasarım Derslerinde uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerini ve araç-gereç kullanımı açısından durumunun öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amacıyla geliştirilen anket yoluyla tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin, Grafik Tasarımı derslerinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerinde kullanma sıklığına ilişkin olarak, en fazla kullanılan yöntem ya da tekniğin örnekler gösterme olduğu görülmektedir, bunu sırasıyla anlatım, soru-cevap yöntemleri izlemiştir. Öğretmenlerin en az kullandığı yöntem ya da teknikler ise gezi-gözlem, dramatizasyon ve tartışma olmuştur. Bu da öğretmenlerin genellikle geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerin, öğretim yöntem ve tekniklerin seçiminde en önemli unsurun yaratıcılığa uygunluk olduğu görülmektedir. Bilgisayarın grafik tasarımı konusunda sağladığı katkıların öğrencilere tanıtılmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Araç-gereç maliyetlerinin yüksek olması, okulda araç-gereç bulunmaması ya da imkânların yetersizliği, araç-gereç kullanımını etkileyen en önemli nedenler olarak belirtilmiştir.

Pala (2010) "Photoshop Programının Grafik Anasanat Atölye Öğrencilerine Bilgisayar Destekli Öğretimde CD İle Öğretilmesinin Değerlendirilmesi" isimli araştırmasında CD ortamında hazırlanmış derslerle Photoshop'un öğrencilere öğretilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yaklaşımına uygun olarak deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın. Örneklemini Gazi Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği 2. Sınıf grafik öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma kontrol ve deney grubu şeklinde iki gruba gerçekleştirilmiştir. Photoshop programı, deney grubuna BDE'de CD ile gösterilmiştir. Kontrol grubuna ise Photoshop, geleneksel öğretim yöntemleri ile verilmeye çalışılmıştır. Uygulama altı hafta süresince 36 saat boyunca devam etmiştir. Veriler görüşme formu ile toplanmış, tablolaştırılmıştır. Veriler frekanslarına göre yüzdelik değerlerine göre yorumlanmıştır. Sonuç olarak BDE'de CD ile öğretimin öğrenciler üzerinde çok fazla etkili olmadığını, öğrencilerin öğrenmeyi tam ve doğru şekilde gerçekleştiremediği sonucuna

ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin tam donanımlı ve her öğrenciye bir bilgisayar düşecek şekilde uzun süreli bir öğrenmeye tabi tutulması gerektiği önerilmiştir.

Gümüş (2010) "Yükseköğretim Kurumlarındaki Grafik Eğitimi İçin Temel Tasarım Eğitimi Konulu Örnek İnteraktif CD Tasarımı ve Tasarıma İlişkin Öğretim Elemanı Ve Öğrenci Görüşleri" isimli araştırmasının amacı; yükseköğretim kurumlarında grafik eğitimi alan öğrenciler için Temel Tasarım Eğitimi konulu interaktif eğitim CD'sinin hangi aşamalardan geçerek nasıl hazırlanması gerektiğini örnek bir interaktif CD ile ele alarak öğretim elemanı ve öğrenci görüşüne sunmaktır. Araştırmada tarama modeli kapsamında, literatürden ve alan uzmanları ile yapılan görüşmelerden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Grafik Eğitimi bölümünden seçilen 15 öğretim elemanı ve 15 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda Temel Tasarım Eğitimi konulu interaktif eğitim CD'si hazırlanmış ve sonrasında 2 öğretim elemanı, 1 eğitim program geliştirme uzmanı, 2 eğitim teknolojisi uzmanı, 2 bilgisayar uzmanından oluşan bir uzman grup rehberliğinde hazırlıklar sürdürülmüştür. Öncelikle üzerinde çalışılacak konu ile ilgili hedef ve hedef davranışlar belirlenmiştir. Belirlenen hedef ve hedef davranışları kazandırmaya yönelik içerik listesi hazırlanmıştır. Belli ölçütlere göre giriş etkinlikleri, ana sayfa, CD kullanma yönergesi, ekran/arayüz tasarımı ve konu kavrama sorularını içeren bir CD hazırlanmıştır. İnteraktif CD'nin değerlendirilmesi amacı ile uzman grubun denetiminde bir ölçek hazırlanmış ve hazırlanan ölçekteki soruları değerlendirmeye yönelik 4'lü derecelendirme ölçeği ve kontrol listesi kullanılmıştır. Hazırlanan ölçek çalışma grubuna interaktif eğitim CD'si bizzat izlettirilerek araştırmacı tarafından birebir uygulanmış ve araştırmadan elde edilen veriler frekans (f) dağılımlarına göre yüzde (%) hesaplanarak tabloleştirilmiş, bulgular ortaya konmuş ve yorumlar yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; interaktif eğitim CD'sinin hazırlık aşamasında ekran tasarımında kullanılan arkaplanı, görsel öğeleri, yerleşimi, rengi, tipografiyi ve ana sayfayı araştırmaya katılan çalışma grubunun çoğunluğunun uygun bulduğu, eğitim CD'sinin giriş etkinlikleri aşamasında genel ve özel hedeflerin sunumunun yeterli olduğunu, güdüleme etkinliklerinin dikkat çektiği ve ilgi uyandırdığını, eğitim CD'sinin tanıtım yönergesinin kullanıcıların anlayabilecekleri düzeyde olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Çalışma grubunun çoğunluğunun öğrencinin konu ile ilgili ihtiyacı doğrultusunda eğitim CD'sinin içeriğinin doğru olarak oluşturulduğunu ve eğitim CD'sinde konu kavrama sorularının her konunun altında olması kullanıcıların sorulara istedikleri zaman ulaşmaları açısından kolaylık sağlayacağını düşündükleri sonuçlarına varılmıştır.

Hasusta (2010) “İnteraktif Eğitim CD Uygulamasının Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (11. Sınıf) Grafik Tasarım Dersine Katkısı” isimli araştırmasında; görsel medya araçlarından biri olan eğitim CD'lerinin, öğrencilerin kalıcı öğrenme süreçlerine katkısının artırılmasına etkisini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu şekilde öğretmenlerin farklı ve etkili eğitim materyalleri kullanarak başarı seviyelerini üst sıralara taşıyabilmeleri, öğrenci, öğretmen ve diğer kullanıcılara kolay ulaşılabilir, anlaşılır, ilgi ve merak uyandıran kaynak materyal tasarlanması amacıyla yürütülmüştür. Araştırma bölgesi olarak Ankara ili Çankaya Ankara Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi seçilmiştir. Bu lisede 11. Sınıf öğrencilerinden 8'şer kişilik 3 grup olacak şekilde 24 kişilik bir örneklem oluşturulmuş araştırma bu örneklem üzerinden yürütülmüştür. Oluşturulan bu 3 gruptan biri kontrol grubu seçilmiştir. Oluşturulan diğer iki grup ise deney grubudur. Kontrol grubuna anlatım yöntemi ile ders verilmiştir, diğer iki gruptan birinde öğrencilere daha önceden hazırlanmış olan “Grafik Tasarımına Giriş” konulu İnteraktif Eğitim CD'si verilmiş, diğerin de ise İnteraktif Eğitim CD'si ve ders anlatımı birlikte uygulanmıştır. Her üç gruba da uygulama öncesi ve sonrası olmak üzere aynı başarı testi uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Başarı Testi kullanılmıştır. Başarı testi 6 sorudan oluşmuştur. Uygulama başında ve sonunda olmak üzere aynı başarı testi tüm örneklem grubuna yaptırılmış ve uygulamanın test sonuçlarına olan etkisi saptanmıştır. Gruplar, yüzdesel başarı olarak değerlendirilerek kıyaslanmıştır. Tüm bu veriler tablolastırılmıştır. Araştırma sonucunda Grafik Tasarım Dersinde konunun anlatım yöntemi ve İnteraktif Eğitim CD uygulamasının birlikte verilmesi ile öğrencilerin; derse katılımın arttığı, öğrenme sürecini hızlandırdığı, pekiştireçler sayesinde öğrenmelerini daha kalıcı kıldığı, ilgi ve merak uyandırarak öğrenme ve araştırma yapma isteklerini arttırdığı ve başarı seviyelerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Öztürk Göçmen (2010) “Nesnel Olarak Yapılandırılmış Renklerin Grafik Tasarım Öğrencilerinin Bilişsel Öğrenmelerine Etkisi” isimli doktora tezinde, nesnel olarak yapılandırılmış renklerin grafik tasarım öğrencilerinin bilişsel öğrenmelerine etkisini tespit etmeye çalışmıştır. PowerPoint programı aracılığı ile yapılan sunumlarda kullanılan renklerin öğrenmeye etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, renklerin dikkat çekiciliğine yönelik ölçme aracı, temel sanat eğitimi dersini alan onuncu sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Hazırlanan bilgi testi, temel sanat eğitimi dersini alan onuncu sınıf öğrencilerine, öntest, sontest ve kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen nicel verilerin analizinde öğrencilerin öğrenmesinin ve öğrenmelerin kalıcılığının nesnel olarak yapılandırılmış renk kombinasyonlarının hangisinden etkilendiğini belirlemek için karışık ölçümler için iki faktörlü ANOVA yöntemi;

renklerin dikkat çekiciliğine yönelik ölçme aracı ile toplanan verilerin çözümlenmesinde ise frekans dağılımı yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney öncesi ve sonrası yapılan bilgi testi puan ortalamaları arasında en fazla fark olan grubun, gri-kahverengi renk kombinasyonu kullanılarak hazırlanan PowerPoint sunumu ile ders anlatılan grup olduğu saptanmıştır. Öte yandan deney gruplarının başarı puanlarının birbirinden anlamlı derecede daha yüksek olmadığı bulgulanmıştır. Bilginin kalıcılığında tüm deney gruplarında bir artış olduğu; en çok artışın ise gri-kahverengi renk kombinasyonu ile sağlandığı söylenebilir. Bilginin kalıcılığında ise tüm gruplarda sonteste göre bir düşüş olduğu; ancak en az düşüşün nesnel olarak yapılandırılmamış renk kombinasyonu kullanılarak hazırlanan PowerPoint sunusu ile ders anlatılan grupta olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, hangi renk kombinasyonlarının öğrencilerin dikkatini çektiği; PowerPoint sunuları hazırlanırken, hangi renk kombinasyonlarının öğrenmeyi ve öğrenmelerin kalıcılığını etkilediği konularında önerilerde bulunulmuştur.

Büyükarman (2011) “Grafik Tasarım Öğretiminde Hümanistik ve Teknik Modele Dayalı Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırmalı Uygulaması” isimli sanatta yeterlilik tezinde grafik tasarım lisans öğretiminde hümanistik ve teknik modele dayalı öğretim yöntemlerini karşılaştırarak, öğrencilerin yaratıcılıklarına, teknik bilgi ve becerilerine, tutum ve değerlerine etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Karşılaştırma, iki farklı öğretim yönteminin öğrencilerin yaratıcılık (akıcılık, esneklik, orijinallik), teknik bilgi ve beceri [anlam ve içeriğe uygunluk (semantik), grafik tasarım (sentaktik), teknik çözüm (pragmatik)] başarısına etkilerinin istatistiksel karşılaştırılması, tutum ve davranış değişimlerinin tutum ölçekleri ile grafikler üzerinden yorumlanmasıyla yapılmıştır. Hümanistik modele dayalı yöntemlerin, grafik tasarımın güncel gereksinimlerine yönelik yaratıcılık, teknik bilgi ve beceri, tutum ve değer geliştirmede daha etkili olduğu saptanmıştır. Sonuç ve öneriler, üst düzey düşünme becerileri kazandırmak, öğretime karşı katılım, ilgi, merak, öğrenme isteği, sorgulama, yorumlama gibi olumlu tepkiler almak, orijinal sonuçlara ulaşmada bağımsız düşünebilen öğrenciler yetiştirilmesini sağlamak için etkin öğretim yöntemlerinin belirlenmesinde önemlidir. Araştırmanın, grafik tasarım öğretimi konusunda eğitimin kuramsal temellerine de dayanan ve iki modeli karşılaştıran yeni bir kaynak sağlaması, ayrıca öğrencilerin geliştirmesi hedeflenen becerileri, tutum ve davranışları karşılayan öğretim yöntemlerini seçme konusunda yararlı olması planlanmıştır.

Özdemir (2011) “Türkiye’deki Resim-İş Eğitimi Programlarında Okutulan Grafik Tasarım Derslerinin Uygulanmasını Etkileyen Faktörler” isimli doktora tezinde Türkiye’deki

Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Ana Sanat Dallarında 6 dönem boyunca okutulan derslerin mevcut durumunun ne olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. Bu derslerin yürütülmesinde etkili olduğu düşünülen fiziki koşulların, atölye yeterliliğinin, öğretim elemanlarının ders yüklerinin ve mesleki gelişim düzeylerinin derslerin işlenmesinde ne derece etkili olduğu incelenmiştir. Tüm bunlara ek olarak mevcut sorunların ortaya konulmasını ve bu sorunların giderilebilmesi için çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır. Araştırma tarama türü bir çalışmadır. Araştırma, Türkiye'deki Eğitim Fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinin Resim-İş Öğretmenliği Grafik Ana Sanat Dalları Programlarının uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü ve daha nitelikli öğretmen adaylarının yetiştirilmesine dönüktür. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki Resim-İş Öğretmenliği Grafik Ana Sanat Dalı derslerini yürüten öğretim elamanları oluşturmaktadır. Veriler, 3 bölümden oluşan bir anket aracılığı ile toplanmıştır. Anketin birinci bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümünde mevcut durum ve fiziki koşullar ile ilgili sorular, üçüncü bölümünde ise grafik ana sanat derslerinde var olan durum ve uygulamada karşılaşılan sorunlar ile ilgili sorular yer almaktadır. Hazırlanan anket, evrendeki tüm programlara uygulanmıştır.

Öktem (2012) "Grafik Tasarım Dersi Alan Öğrencilerin, Grafik Tasarım ve Bilgilendirme Tasarımı Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi" isimli araştırmasında grafik tasarım hakkında geniş kapsamlı bir bilgi verilmiş, ardından bilgilendirme tasarımı hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Araştırmada söz konusu bu iki alanın birbiriyle olan ilişkisi, öğrencilerin bilgi düzeyleri üzerinden yorumlama yoluna gidilmiş, bu amaçla üniversitelerin ilgili bölümlerinde grafik tasarım dersi alan öğrencilere anket uygulanmış, verilen cevaplar değerlendirilerek iki alan ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Ermiş (2012) "Grafik Tasarım İlkelerinin Öğretiminde Etkileşimli CD'ye Dayalı Tasarım Programının Öğrencilerin Başarısına Etkisi" isimli çalışmada etkileşimli CD'ye dayalı tasarım programı öğrenme yönteminin öğrenci başarısına etkisinin incelenmiştir. Çoklu ortam eğitiminin içerisinde yer alan, etkileşimli öğrenme yöntemine uygun olarak etkileşimli CD'ye dayalı tasarım programı hazırlanmıştır. Araştırmada ÖKSD kullanılmıştır. Bu araştırmada grafik tasarımı ilkelerinin etkileşimli CD yoluyla öğretimin yapıldığı grup deney grubu; bu öğretim sürecinin geleneksel yaklaşımla sürdürüldüğü grup ise kontrol grubu olarak ele alınmıştır. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Geliştirilen öğretim aracı, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarım Bölüm'ünde Temel Sanat Eğitimi dersini alan toplam 20 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Bu öğrenciler iki ayrı gruba ayrılarak deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Araştırma sonunda etkileşimli (interaktif) CD yoluyla öğrenmenin

gerçekleştirdiği deney grubu ile geleneksel öğretimin yapıldığı kontrol grubunun deneysel işlem sonrası başarıları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre deney grubunda uygulanan etkileşimli CD'ye dayalı öğrenmenin öğrencilerin grafik tasarımı ilkelerini öğrenme düzeyleri ve öğrenci başarısına etkisi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.1.2. Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Yapılan Çalışmalar

Paykoç vd. (2004) "What Are the Major Curriculum Issues?: The Use of Mindmapping as a Brainstorming Exercise" isimli çalışmalarında, zihin haritası tekniğini uluslararası içerikle ilişkilendirmek üzere müfredat programları üzerinde kullanmışlardır. Araştırma, 6 doktora öğrencisiyle yürütülmüştür. Katılımcılara, konu ile ilgili kurs verilmiştir. Sürecin sonunda, Türkiye'nin temel müfredat konuları belirlenmiş ve üzerinde beyin fırtınası tekniği ile tartışma ortamı oluşturulmuştur. Tartışma sonucu ortaya çıkan müfredat konuları bilgisayar ortamındaki bir zihin haritalama yazılımında tasnif edilerek gösterilmiştir. Uygulama sonrasında tekniğin katılımcılar tarafından anlama, ilişkilendirme ve ifade edebilme açısından başarılı bulunduğunu belirtmiştir.

Kıdık (2005) "Canlılar Çeşitlidir Ünitesinin Öğretilmesinde Zihin Haritalama Tekniği Kullanılarak Geliştirilen Yapılandırmacı Öğretim Yönteminin Uygulanması ve Geleneksel Yöntemle Karşılaştırılması" isimli çalışmada İlköğretim 4. sınıf öğrencileri üzerinde zihin haritaları ile başarıyı arttırmaya yönelik deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma Fen ve Teknoloji dersinde "Canlılar çeşitlidir" ünitesinde gerçekleştirilmiştir. Kıdık araştırmasında konu ile ilgili kavram yanılgılarını ortaya çıkarmaya yönelik bir başarı testi geliştirilerek deney öncesi ve sonrasında kontrol ve deney gruplarına uygulanmıştır. Uygulama sonucunda öğrencilerin başarıları üzerinde zihin haritaları ile ilgili uygulamanın anlamlı farklılığa yol açacak bir artışa sebep olduğu görülmüştür.

Aslan (2006) "İlköğretim Okulu 4. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama, Özetleme ve Hatırlama Becerileri Üzerinde Zihin Haritalarının Etkisi" isimli çalışması deneysel niteliktedir. Çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir anlama testi deney ve kontrol grubu öğrencilerine öntest-sontest olarak uygulanmıştır. İlköğretim Türkçe 1-5 Öğretim Programı ve Kılavuzundan seçilen metinler deney grubu öğrencilerine zihin haritaları eşliğinde, kontrol grubu öğrencileriyle geleneksel anlayışla işlenmiştir. Her metnin sonunda öğrencilere anlama testleri uygulanarak, metni özetlemeleri istenmiştir. Bu sürecin bitiminden iki hafta sonra öğrencilere hatırlama testi yapılmıştır. Araştırma

sonucunda, zihin haritasının anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu bulunmuştur.

Bütüner (2006) “Açılar ve Üçgenler Konusunun İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerine Vee Diyagramları Ve Zihin Haritaları Kullanılarak Öğretimi” isimli çalışmasında ilköğretim yedinci sınıf öğrencileri üzerinde zihin haritaları ile başarıyı arttırmaya yönelik deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmada zihin haritaları “Açılar ve Üçgenler” konusunda kullanılmıştır. Çalışmada öntest-sontest kontrol gruplu desen uygulanmıştır. Çalışmanın veri toplama araçları olarak, Matematik Yeteneğini Ölçmeye Yönelik Denkleştirme Testi, Matematik Başarı Testi, Gür ve Bütüner (2006) tarafından geliştirilen Zihin Haritalama Tekniğine Karşı Tutum Ölçeği, Vee Diyagramlama Tekniğine Karşı Tutum Ölçeği ve görüşme soruları kullanılmıştır. Kontrol grubunda geleneksel yöntemlerle işlenen konu, deney grubunda zihin haritaları kullanılarak işlenmiştir. Araştırma sonucunda zihin haritası tekniğinin geleneksel öğretime göre daha etkili olduğunu bulunmuştur. Öğrencilerin zihin haritalarına karşı olumlu tutum geliştirdiği görülmüştür.

Gür ve Bütüner (2006) “Development of the Attitude Scale Toward Mind Mapping Technique Which is Used in Mathematics Class” isimli araştırmada zihin haritası tekniğine yönelik tutum ölçeği geliştirmiştir. İlköğretim 7. Sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada düşünsel, duyuşsal ve davranışsal ölçütler dikkate alınarak, 30 tutum cümlesi hazırlanmıştır. Öğrencilere zihin haritası ile ilgili bilgi verildikten sonra; Tamsayılar, Kümeler, Kesirler, Açılar ve Üçgenler, Paralelkenar konuları ile ilgili zihin haritası örnekleri sunulmuştur. Bu sunumdan sonra öğrencilerin kendi seçtikleri bir konu ile ilgili zihin haritası oluşturmaları beklenmiştir. Daha sonra geliştirilen ölçek uygulanmıştır. Geliştirilen tutum ölçeğinin güvenirliği 0.938 bulunmuştur.

Yaşar (2006) “Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisi” isimli araştırmayı ilköğretim 6. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirmiştir. Fen derslerinde yürütülen çalışmada deney ve kontrol grupları bulunmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen bilimsel başarı testi geliştirilerek öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Ayrıca kavram bilgilerini ölçmek için açık uçlu sorulardan oluşan bir ön test ve fen dersine yönelik tutumlarının ölçüldüğü bir tutum ölçeği uygulanmıştır. 7 hafta süren uygulamada deney grubu teknikle ilgili bilgilendirilmiş, örnek uygulamalar yapılmış, günlük planlar çerçevesinde derslerin işlenişine devam edilmiştir. Öğrencilerden not tutma işlemini zihin haritası ile yapmaları istenmiştir. Sonuç olarak zihin haritaları ile not tutmanın öğrenci başarılarını olumlu yönde

etkilediği görülmüştür. Bunun yanında tekniğin kavram öğrenmeye ve Fen dersine yönelik olumlu tutum geliştirmeye katkısı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Brinkmann (2007)'ın "Graphical Knowledge Display-Mind Mapping and Concept Mapping as Efficient Tools in Mathematics Education" isimli çalışmasında zihin haritaları ve kavram haritalarının öğretim aracı olarak matematik eğitimi için uygun olduğu düşünülmekte ve avantajlarının yanında matematik eğitimindeki uygulamaları tartışılmaktadır. Zihin haritası ve kavram haritalarının her ikisinin de matematik başarısını arttırmada etkili araçlar olduğu düşüncesine dönülmüştür.

Aydın (2009)'ın yaptığı "Zihin Haritalama Tekniğinin Dinleneni Anlamaya Etkisi" isimli çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının dinledikleri metinleri anlama ve hatırlamaları üzerinde zihin haritasının etkisini araştırmıştır. Türkçe eğitimi bölümünden seçilen deney ve kontrol grupları üzerinde 4 hafta yürütülen çalışmada dinleme-anlama başarı testi ön ve son test ve kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Araştırmada deney grubuna zihin haritalama not alma tekniği, kontrol grubuna ise klasik not alma teknikleri ile ilgili strateji eğitimi verilmiştir. Buna ek olarak deney grubuna deneysel işlem öncesi ve sonrasında "zihin haritalama tekniğine yönelik tutum anketi" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının zihin haritası ile not almalarının dinleme-anlama başarılarının artmasında ve dinlenen metnin hatırlanmasında klasik not alma yönteminden daha etkili olduğu görülmüştür. Deney grubundaki öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğine ve derse yönelik tutumlarında olumlu yönde bir artış olduğu gözlenmiştir.

Çamlı (2009)'nın "Bilgisayar Destekli Zihin Haritalama Tekniğinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına, Fen ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi", isimli çalışması 5. Sınıf öğrencileri üzerinde deney-kontrol öntest-son test deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin süreçle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik görüşme tekniği kullanılmıştır. Deney grubunda güz döneminde kağıt üzerinde zihin haritalama tekniği 13 hafta süre ile uygulanırken bahar döneminde bilgisayar destekli zihin haritalama tekniği 13 hafta uygulanmış, kontrol grubunda ise her iki dönemde de öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklere bağlı kalınmıştır. Araştırmanın sonucunda elde çizilen zihin haritalarının akademik başarı ve fen dersine yönelik tutumda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı tespit edilmiştir. Bilgisayarda çizilen zihin haritalarının ise benzer şekilde fene ve bilgisayara yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Ancak akademik başarıda deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Nitel yaklaşımla elde edilen bulgulara ise deney grubu öğrencilerinin zihin haritalarını öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcı kılan araçlar olarak nitelendirdiği görülmüştür.

Karataş (2010) “Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) Öğretmen Adaylarının Mesleklerine İlişkin Zihin Haritalarının Analizi (Gazi Üniversitesi Örneği)” isimli çalışmasını BÖTE Bölümü son sınıfta okuyan öğretmen adayları ile gerçekleştirmiştir. “BÖTE öğretmeni” ifadesini ana düşünce olarak kullandıkları zihin haritaları, veri toplama aracı olarak kullanılmış ve bu zihin haritalarının içerik analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının “BÖTE öğretmene ilişkin düşünceleri, öğretmenlik özelliği; kişilik özelliği; ilgi alanları/görevleri; teknoloji; bilgisayar; bölümle ilgili düşünceleri; sağlık ve geleceğe ilişkin düşünceler olmak üzere toplam 8 başlıkta toplanmıştır. Öğretmen adayları, BÖTE öğretmenin iyi iletişim becerilerine sahip ve kişilik özellikleri açısından sabırlı ve hoşgörülü olmaları gerektiğini düşünmektedirler. BÖTE öğretmen adayları daha çok web/grafik tasarımcısı olmak istemektedirler ve kendilerini teknoloji ile ilişkilendirmektedirler.

Evrekli (2010) “Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası ve Kavram Karikatürü Etkinliklerin Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Beceri Algılarına Etkisi” isimli çalışmada ilköğretim düzeyi Fen ve Teknoloji dersinde kullanılan zihin haritalarının akademik başarı ve sorgulayıcı öğrenme beceri algılarına etkisini incelemiştir. Araştırmada yarı deneysel öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Uygulama dört hafta sürmüştür. Sorgulayıcı öğrenme becerileri algı ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen akademik başarı testi öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda başarı testinde deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür; sorgulayıcı öğrenme becerileri algıları arasındaki farklılığın ise anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür.

Şeyihoğlu ve Kartal (2010) “Yapılandırmacı Yaklaşım Temelli İlköğretim Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Zihin Haritalama Tekniğine İlişkin Öğretmen Görüşleri” isimli çalışmada ilköğretim düzeyinde zihin haritası tekniğinin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerini almışlardır. Öğretmenlere zihin haritalama tekniği ile ilgili bilgiler verilip örnekler gösterilmiştir. Daha sonra öğretmenlerden, bu tekniği sınıflarında uygulamaları istenmiştir. Bu uygulamadan sonra öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme sorusu kullanılmış bulgular içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bulgulara göre, öğretmenlerin zihin haritalama tekniğini sadece giriş ve değerlendirme basamağını kullandıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenler, tekniğin sözel derslerde kullanılmasının daha uygun olacağını, öğrenmede kalıcılığı sağlayacağı, başarının artmasında olumlu etkiye sahip olacağı düşüncesindedirler. Zaman kullanımı konusunda yaşanabilecek sıkıntıları da dezavantajlar arasında dile getirilmiştir.

Yetkiner (2011) “İlköğretimde İngilizce Öğretiminde Zihin Haritası Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına ve Kalıcılığa Etkisi” isimli araştırmada 2010-2011 eğitim öğretim yılında ilköğretimde İngilizce öğretiminde zihin haritası kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisini incelemek, uygulamalar dahilinde ders öğretmeninin ve uygulamaya katılan öğrencilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma İlköğretim altıncı sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. İki farklı altıncı sınıf, deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır. Çalışma alanı olarak ilköğretim altıncı sınıf İngilizce dersi “School – Weather Conditions” üniteleri tercih edilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel verilerden yararlanılmıştır. Tez bu niteliğiyle karma araştırma yöntemi dahilinde yürütülmüştür. Nicel veriler toplanırken öntest-sontest kontrol gruplu desen tercih edilirken, nitel verilerin toplanmasında ise görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma içerisinde yer alan öğrenciler yansız bir şekilde atanıp, araştırmanın deney ve kontrol gruplarını oluşturmuşlardır. Araştırma süreci içerisinde dersler, deney grubu öğrencileriyle zihin haritası tekniği ile işlenirken, kontrol grubu öğrencileriyle geleneksel öğretim yöntemi dahilinde işlenmiştir. Araştırma sonucunda zihin haritası tekniği ile çalışılan deney grubu öğrencilerinin, geleneksel öğretim yöntemi ile çalışılan kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmüştür. Ayrıca, zihin haritası tekniği ile çalışılan deney grubu öğrencilerinin İngilizce dersine yönelik olarak süreç içerisinde daha olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. buna ek olarak deney grubu öğrencilerinin zihin haritası oluşturmaktan hoşlandıkları, zihin haritasının başka derslerde de kullanılmasını istedikleri tespit edilmiştir. Geleneksel öğretim yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin de zaman içerisinde başarı durumlarında artış görülmüştür. Bu da geleneksel öğretim yöntemi ile işlenen derslerde de başarı sağlanabileceğini göstermektedir. Grupların bilgi düzeylerinde ki kalıcılıklarını ölçmek amacıyla yapılan kalıcılık testi sonuçlarında, deney grubu öğrencilerinin bilgilerinin kalıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kartal (2011) “Zihin Haritalama Tekniğinin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısı, Tutumu ve Kalıcılığına Etkisi” isimli çalışmada zihin haritası tekniğinin İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kullanmıştır. Öğrencilerin başarıları, Sosyal Bilgiler dersine olan tutumu ve kalıcılığa etkisi araştırılmış, aynı zamanda öğrencilerin zihin haritalama tekniğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Çalışmada veri toplama araçları olarak “Akademik Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca uygulama sonunda, öğrencilerin zihin haritalarıyla işlenen derslere yönelik görüşleri alınmıştır. Yarı deneysel olarak yürütülen araştırmada deney ve kontrol gruplarında her iki sınıfta da dersler araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Deney grubunda araştırma için ders kitabından

seçilen konuların öğretiminde, 5E modeli temel alınarak hazırlanan zihin haritaları ile desteklenmiş etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, deney ve kontrol gruplarının son test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Kalıcılık testinden elde edilen sonuçlara göre ise deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin “Akademik Başarı Testi” puanlarının kendi içinde karşılaştırması yapıldığında, öntest-son test, öntest-kalıcılık testi ve son test-kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olduğu; kontrol grubu için aynı karşılaştırma yapıldığında ise puanlar arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön tutum puanlarında deney grubu lehine bir anlamlılık tespit edilirken, son tutum ve kalıcılık puanları arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir. Grup içi karşılaştırmalarda ise deney grubunun kalıcılık-öntest ve kalıcılık-son test tutum puanları ölçümünde anlamlılık tespit edilmiştir. Deney grubu öğrencileri ile yapılan görüşmelerde ise, öğrencilerin zihin haritalama tekniğini uygulamaktan zevk aldıkları, tekniğin bilgiyi hatırlamada, bilgilerinin kalıcılığında, yanlış ya da eksik bilgileri öğrenmede etkili olacağı belirlenmiştir.

Çamlı Çakır ve Altun (2011)’un “Bilgisayar Destekli Zihin Haritalama Tekniğinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersindeki Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi” isimli çalışmalarının amacı bilgisayar destekli ve kâğıt üzerinde zihin haritalama tekniklerinin ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersindeki başarılarına, fene yönelik tutumlarına ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisini araştırmaktır. Çalışma 2007–2008 eğitim öğretim yılında İzmir’in Gaziemir ilçesinde Sarnıç İlköğretim Okulu’nda 62 beşinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Beşinci sınıf öğrencilerinden yansız olarak bir grup deney grubu, bir grup ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada öntest-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmış, araştırma sonunda öğrenci görüşlerini belirlemeye yönelik nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Deney grubunda güz döneminde kâğıt üzerinde zihin haritalama tekniği 13 hafta süre ile uygulanırken bahar döneminde bilgisayar destekli zihin haritalama tekniği 13 hafta uygulanmış, kontrol grubunda ise her iki dönemde de öğretmen kılavuz kitabındaki etkinliklere bağlı kalınmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre kâğıt üzerinde zihin haritalama tekniği öğrencilerin akademik başarıları ve fene yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. Ancak bilgisayar destekli zihin haritalama tekniği fene ve bilgisayara yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık yaratmazken öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı

farklılık yaratmıştır. Görüşmelerde ise öğrenciler, zihin haritalarını öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcı kılan araçlar olarak değerlendirmişlerdir

Balım vd (2011)'nin "Technologically Supported Mind Map Applications for Science and Technology Teachers" isimli çalışmasında ilk önce zihin haritası tekniğinin Fen ve Teknoloji derslerinde nasıl kullanıldığını öğrenmeleri için, ülkemizin her bölgesinden, en çok Fen ve Teknoloji öğretmenine sahip birer ilinde, Fen ve Teknoloji öğretmenlerine, "Fen ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritalama Tekniği", "Zihin Haritalarının Uygulanmasına Yönelik Çalışmalar", "Mind Manager Programı ve Kullanımı", "Mind Manager Uygulamaları" konularında hizmet içi eğitim seminerleri verilmiştir. Çalışmada, hizmet içi eğitim seminerlerinde, yapılan uygulamalar sırasında hazırlanan zihin haritalarına örneklerine yer verilmiştir.

Evrekli, İnel ve Balım (2012) yaptıkları "Kavram ve Zihin Haritası Kullanımının Öğrencilerin Kavramları Anlama Düzeyleri İle Fen ve Teknolojiye Yönelik Tutumları Üzerindeki Etkileri" isimli çalışmada kavram ve zihin haritası kullanımının öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri ile tutumları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada eşitlenmemiş-denkleştirilmemiş öntest-sontest kontrol gruplu desenin kullanılmıştır. DeneySEL uygulama altıncı sınıf öğrencilerinin katılımıyla fen ve teknoloji derslerinden ses ve ışık ünitesinde dört hafta süre ile devam etmiştir. Araştırma sonucunda fen ve teknoloji derslerinde kavram haritaları ve zihin haritaları uygulamalarının öğrencilerin kavramları öğrenme düzeyleri ile fen ve teknolojiye yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmüştür.

Kartal ve Turan (2012) "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Afetler Konusu ile İlgili Kavram Yanılgıları" isimli araştırmalarında İlköğretim öğrencilerinin "Doğal Afetler" konuları kapsamında var olan kavram yanılgılarını tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak, içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada, öğrencilere doğal afetler konulu bir zihin haritası yaptırılmıştır. Daha sonra öğrencilerin zihin haritaları ile ilgili düşünceleri mülakat tekniği ile alınmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin doğal afetlerle ilgili bazı kavram yanılgılarına sahip olduğu, ayrıca yakın çevrelerinde var olan doğal afetler hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Şeyihoğlu ve Geçit (2012) "Mind Maps, in the Metaphors of Geography Teacher Candidates" isimli çalışmalarında coğrafya öğretmen adaylarının "klimatoloji dersinde kullanılan zihin haritalarına" ilişkin sahip oldukları algıları, metafor aracılığı ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma Coğrafya Öğretmenliği 1. sınıfında öğrenim gören otuz

iki öğretmen adayından oluşmaktadır. Verilerin toplanabilmesi için metafor tekniği kullanılmıştır. Bunun için araştırmaya katılan her öğretmen adayından “klimatoloji dersinde kullanılan zihin haritalarını” bir şeye benzetmeleri ve bu benzetmelerinin nedenlerini açıklamaları istenmiştir. Veriler incelendikten sonra, öğrencilerin oluşturdukları metaforlar beş ana kategori altında toplanmıştır. Bunlar öğretici, üst düzey düşünme becerisi geliştirici, eğlenceli, görsel ve öznel kategorileridir. Tekniği “öğretici” tarafını vurgulayanlar “özetler, kalıcıdır, rehberlik eder” şeklinde alt kategorilerden oluşmaktadır “Üst düzey düşünme becerisini geliştirir” ana kategorisine ait olarak ise “ilişkileri düzenleme, hayal kurma, sorgulama” becerileri alt kategorileri oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda klimatoloji dersinde kullanılan zihin haritaları ile ilgili öğretmen adayı düşünceleri olumludur. Teknik öğretici bulunarak sorgulama, hayal kurma ve ilişkileri gösterme açısından etkili olarak görülmüştür. Ayrıca eğlenceli olması, göze hitap etmesi, bireyi öznel şekilde yansıtması da araştırma sonuçları arasındadır.

Aktaş (2012) “İlköğretimde Kavram ve Zihin Haritaları İle Desteklenmiş Fen ve Teknoloji Eğitiminin Öğrenme Ürünleri Üzerindeki Etkileri” isimli çalışmada ilköğretim dördüncü sınıf fen ve teknoloji dersindeki “Gezegelimiz Dünya” ünitesinde kavram ve zihin haritaları kullanımının öğrenci başarısı, tutumu ve öğretilen bilgilerin hatırdaki kalıcılığı üzerine etkilerini araştırmıştır. Araştırma deneysel bir çalışma olup, 2010 – 2011 öğretim yılının ikinci döneminde Amasya ilinde bulunan 75. Yıl İMKB Bayezit İlköğretim Okulunda okumakta olan 26 öğrenci ile 4 hafta süresince yürütülmüştür. Bu süreç boyunca öğrenciler kavram ve zihin haritaları ile desteklenmiş eğitim almışlardır. Araştırmada, “Gezegelimiz Dünya” ünitesi ile ilgili akademik başarı testi ve fen ve teknolojiye yönelik tutumlarını belirlemek için tutum ölçeği kullanılmıştır. Akademik başarı testi ve fen ve teknolojiye yönelik tutum ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Kavram ve zihin haritalarının öğretilen bilgilerin hatırdaki kalıcılığı üzerine etkisini belirlemek için konu anlatımından bir ay sonra akademik başarı testi tekrar uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler bağımlı t testi ile analiz edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, öğrencilerin akademik başarı testi sontest puan ortalamaları öntest puan ortalamalarına göre anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Buna rağmen fen ve teknolojiye yönelik tutum ölçeği öntest puan ortalamaları sontest puan ortalamalarına göre anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. Ayrıca kavram ve zihin haritaları ile verilen eğitimin bilgilerin kalıcılığına etkisi olduğu bulunmuştur.

Ülkü Kan (2012) “Sosyal Bilgiler Dersinde Bireysel ve Grupla Zihin Haritası Oluşturmanın Öğrenci Başarısına, Kalıcılığa ve Öğrenmedeki Duyuşsal Özelliklere Etkisi” isimli doktora tezinde Sosyal Bilgiler dersinde bireysel ve grupla zihin haritası

oluşturmanın öğrenci başarısına, kalıcılığa; derse ilişkin tutuma, motivasyona etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Elazığ ilinde İstiklal İlköğretim Okulunda altıncı sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada iki deney biri de kontrol grubu olmak üzere üç grup bulunmaktadır. Uygulamalar Sosyal Bilgiler dersinde “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel araştırma desenleri bir arada kullanılmıştır. Araştırmanın verileri başarı testi, tutum ve motivasyon ölçekleri, gözlem ve görüşme formlarıyla toplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutu öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desene uygun olarak yürütülmüştür. Nitel boyutta ise uygulama sonrasında deney gruplarının her birinden seçilen öğrencilerle ve uygulama öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca uygulama süresince gözlemler yapılmış ve her hafta öğrencilerden düzenli olarak öğrenme günlükleri toplanmıştır. Araştırma sonucunda, grupla zihin haritası yönteminin kullanıldığı deney II grubu öğrencilerinin geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları görülmüştür. Her üç grubun kalıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Grupların toplam tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Deney I ve deney II gruplarının tutum puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin ilgi alt boyutunda deney I grubunun tutum puanı kontrol grubunun tutum puanından daha yüksek çıkmıştır. Grupların motivasyon toplam puanlarının istatistiksel açıdan farklılaşmadığı; ancak içsel motivasyon alt boyutunda deney I ve deney II gruplarının lehine bir farkın ortaya çıktığı görülmüştür. Araştırmanın nitel boyutunda ise gerek bireysel gerekse grupla zihin haritası uygulamaları sonucunda yedi tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar, uygulamanın nasıl yapılması gerektiği, uygulama için nelerin gerektiği, uygulamanın beğenilen yönleri, uygulamada yaşanan problemler, uygulamanın yararları, uygulama sonucunda ortaya çıkan duyuşsal durum, uygulamanın tekrar yapılması biçimindedir. Ortaya çıkan bu temalar ve gerçekleştirilen kodlamalar araştırmanın nicel ve nitel sonuçlarının birbiriyle paralel olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda gerek bireysel gerekse grupla zihin haritası uygulamalarının ilköğretimin birinci ve ikinci kademelerinde daha fazla kullanılması önerilmiştir. Böylece zihin haritası tekniğinin olumlu etkilerinden daha fazla yararlanmak söz konusudur. Daha çok katılımcının bulunduğu ve daha uzun uygulama süreli çalışmaların yapılması önerilmektedir. Yine, farklı ders ve konular kapsamında da benzer çalışmaların yürütülmesi ve yine benzer çalışmaların bilgisayar destekli biçimde de gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

Yılmaz (2012) “Çokgenler Konusunun İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerine Vee Diyagramları ve Zihin Haritaları Kullanılarak Öğretimi” isimli çalışmasında İlköğretim

Yedinci Sınıf Matematik Dersi Kapsamındaki “Çokgenler” konusunun Vee diyagramları ve Zihin haritaları kullanılarak öğretiminin öğrenci başarısına ve bilgilerin kalıcılığına etkisini araştırmaktır. Çalışmada öntest-sontest kontrol gruplu desen uygulanmıştır. Çalışma 2010–2011 eğitim öğretim yılında 39 7. sınıf öğrencisi arasından yansız atama ile belirlenmiş iki grupta gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda Çokgenler konusu Vee diyagramları ve Zihin haritaları kullanılarak, kontrol grubunda ise aynı konu geleneksel yöntem (7. sınıf ders kitabındaki müfredata uygun) ile işlenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından 35 soruluk bir başarı testi geliştirilmiştir. Çalışma öncesi yapılan pilot uygulama sonuçlarına ve uzman görüşlerine dayanılarak soru sayısı 25’e indirilmiştir. Öğretimin sonunda her iki gruba da sontest uygulanmış olup, grupların öntest- sontest puanları arasındaki ilişki tekrarlı ölçümler için iki faktörlü ANOVA testi ile belirlenmiştir. Süreç sonunda deney grubu öğrencilerinin Zihin haritalama ve Vee diyagramlama tekniklerine yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Uygulamadan 40 gün sonra deney ve kontrol grubuna ön-sontest sorularını içeren bir kalıcılık testi uygulanmıştır. Kalıcılık testi puanları arasındaki ilişkiye tekrarlı ölçümler için iki faktörlü ANOVA testi bakılmıştır. Öntest sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen, sontest sonuçları deney grubu lehine, gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. Kalıcılık için yapılan testin sonuçları gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, Zihin haritalama ve Vee diyagramlama tekniklerinin, geleneksel öğretime göre daha etkili olduğunu ve ayrıca kalıcılığa da etkisi olduğunu göstermiştir.

2.2. Literatür Taramasının Sonucu

Araştırmanın ilgili literatür bölümünde ülkemizde “Grafik Tasarım Eğitimi” alanında yapılan tezler ve zihin haritası tekniğinin kullanıldığı çalışmalar incelenmiştir. Grafik tasarım ile ilgili oldukça çok sayıda çalışma mevcuttur. Ancak grafik tasarım eğitimi ile ilgili çalışmalar nitelik ve nicelik olarak sınırlıdır. Bu bağlamda grafik tasarım eğitimi ile ilgili otuz civarında yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tezi bulunmaktadır. İçerik açısından genelde bilgisayar destekli grafik tasarım eğitimi, grafik tasarım dersi ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri, üniversitelerde grafik tasarım dersi uygulamalarını etkileyen faktörler, ders kapsamında kullanılan ve kullanılabilecek farklı teknik ve modellerin uygulanması (hümanistik ve teknik modele dayalı, karikatür, yaratıcı drama, animasyon ve multimedya gb ...). Araştırma kapsamında ders kitapları, TV programları, etkileşimli cd ve benzeri ders materyallerinin grafik tasarım açısından incelenmesi ve

değerlendirilmesi içeriğine sahip tezler inceleme dışında bırakılmıştır. Çünkü bu bölümün amacı ders materyallerinin grafik tasarım açısından incelenmesinden ziyade, grafik tasarım eğitimi çalışmalarının incelenmesidir. Söz konusu çalışmalardan sadece “İlgili Literatür Çalışmaları” bölümünde değil, “Giriş”, “Kuramsal Çerçeve” kısımlarında da faydalanılmıştır. Ayrıca “Grafik Tasarım Dersi Tutum Ölçeği” bu çalışmaların bir ürünü olarak görülmüş ve araştırmada kullanılmıştır. Yapılan çalışmaların araştırma grupları genellikle ortaöğretim ve lisans düzeyinde öğrencilerinden oluşmaktadır. Her ne kadar farklı tekniklerin grafik tasarım dersi kapsamında kullanımını içeren deneysel çalışmalara rastlanılsa da Zihin haritalarının Resim-İş dersi ve özellikle Grafik Tasarım dersi ile ilişkilendirildiği herhangi bir çalışmaya taranılan literatür kapsamında rastlanılmamıştır.

Araştırmanın bu bölümünde grafik tasarım eğitimi ile ilgili çalışmalar dışında zihin haritası tekniğinin kullanıldığı yaklaşık yirmi civarında çalışma da incelenmiştir.

Literatürde yapılan çalışmalar dikkate alındığında (Şeyihoğlu, Kartal: 2013) genel olarak zihin haritalama tekniğinin Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Matematik derslerinde kullanıldığı görülmektedir (Aslan, 2006; Aydın, 2009; Bütünler, 2006; Çamlı, 2009; Evrekli, 2010; Kıdık, 2005; Moi & Lian, 2007; Trevino, 2005; Yaşar, 2006). Öğrencinin akademik başarısı, derse yönelik tutumu, bilgilerin kalıcılığı üzerinde zihin haritalarının etkililiğine bakılmıştır. Nitekim Kıdık (2005) yaptığı çalışmada İlköğretim 4. sınıf Fen ve teknoloji dersinde “Canlılar çeşitlidir.” ünitesinde tasarlanan öğretim modelinin dördüncü sınıf öğrencilerinin başarılarına etkisini araştırmıştır. Benzer şekilde Treviño (2005) çalışmasında, yedinci sınıf fen derslerinde hayvanlar, bitkiler ve bakteriler konularında iki grafik düzenleyici olan taslak çıkarma ve zihin haritalama kullanımının öğrencilerin öğrenmelerine etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Yaşar (2006), Fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenmeye ve akademik başarıya etkisini araştırmıştır. Bütünler (2006), çalışmasında ilköğretim yedinci sınıf matematik dersi kapsamındaki “Açılar ve Üçgenler” konusunu Vee diyagramları ve Zihin haritaları kullanarak öğretiminin öğrenci başarısına etkisini araştırmıştır. Başka bir araştırmada Moi ve Lian (2007); metin anlama öğretiminde yaptıkları aksiyon araştırmasında, anlama stratejisi olarak zihin haritalarını kullanmışlardır. Aslan (2006), ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde zihin haritaları tekniği ile geleneksel öğretim yöntemleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını araştırmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde zihin haritalama tekniğinin kullanımına yönelik yapılan çalışmalarda ise daha çok öğrenci ve öğretmen görüşleri ele alınmış; kavram yanlışlarının tespitinde araç olarak kullanılmış ve akademik başarı ile tutuma etkisi ölçülmeye çalışılmıştır. Konuya ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde Derelioğlu

(2005), zihin haritalarının Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanımına ilişkin genel bir değerlendirme yapmıştır. Şeyihoğlu ve Kartal (2011), zihin haritalarının kullanımına yönelik ilköğretim 2., 3., 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almıştır. Kartal ve Turan (2012), doğal afetlerle ilgili kavram yanılgılarını belirlemeye çalıştıkları çalışmalarında zihin haritalarını araç olarak kullanmışlardır. Son olarak Kartal (2011) yaptığı çalışmada zihin haritalarının Sosyal Bilgiler dersinde akademik başarı, kalıcılık ve tutuma etkisini tespit etmeye çalışmıştır. Ancak ulaşılan literatürde zihin haritalarına sanat eğitimi derslerinde rastlanılmamıştır. Ayrıca öğretmen adayı görüşlerinin temel alındığı çalışmaların da sınırlı olması sebebiyle, böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli ile nitel veri birleşiminden oluşan karma araştırma modeli kullanılmıştır. Greene, Krayder ve Mayer (2005'den akt: Beycioğlu, Aslan , 2012: 198) sosyal bilimlerde, amaçlı olarak iki ya da daha fazla analiz veya veri toplama yolunun aynı araştırmada kullanılmasını karma yöntem yaklaşımı olarak tanımlamaktadırlar. Johnson ve Onwuegbuzie (2004'den akt: Kırıl, Kırıl, 2011) karma araştırma metodunun güçlü yanlarını şu şekilde sıralamaktadır. (1) Kelimeleri, resimleri ve anlatımı sayılarla ifade etmek için kullanılabilir, (2) Sayıları kelimelere, resimlere ve anlatıma kesinlik kazandırmak için kullanılabilir, (3) Nitel ve nicel araştırmanın avantajlı yönlerini sağlayabilir, (4) Araştırmacı bir teori oluşturabilir ve onu test edebilir, (5) Araştırma sorularını daha büyük ve daha geniş bir yelpazede cevaplayabilir. Tek bir yöntem veya yaklaşımla sınırlanmaz, (6) Bir araştırmada tek bir yöntem yetersiz kalabilir. Başka bir yöntem daha kullanarak araştırmacı bu zayıflığın üstesinden gelebilir, (7) İki yöntemde tek bir sonuçta birleşme için kanıt sağlayabilir veya araştırmanın kanıtlarla desteklenmesini sağlayabilir, (8) Sadece tek bir yöntem kullanıldığında yorumlar ve anlayışlar yeterli olmayabilir, (9) Sonuçların genellenebilirliğini artırmak için kullanılabilir, (10) Nitel ve nicel araştırma birlikte teoriyi daha çok bilgilendirmek gereğiyle bilgi üretimini ve uygulamasını tamamlamaktadır.

Bu araştırmada kullanılan araştırma yaklaşımlarından biri olan nitel araştırma, nicel araştırmalarda vurgulananların tersine ölçümden ziyade açıklamayı olanaklı kılacak ilişkileri ortaya çıkarmayı, olay ve olguların içinde gerçekleştiği durumu dikkate almayı önemser (Yıldırım, Şimşek, 2008). Çalışmada; veriler kodlanıp, temalar bulunmuş, kod ve temalar organize edilerek, bulgular tanımlanıp yorumlanmıştır. Yapılan işlemlerin amacı, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirip, organize ederek yorumlamaktır. İçerik analizinde teknolojinin sağladığı imkânlarla kısa sürede, çok boyutlu ve sağlıklı analizler sağlayan NVIVO programı kullanılmıştır. Bu program son yıllarda nitel verilerin analizinde kullanılmaya başlanmıştır. Literatürde özellikle de sosyal bilimlerde içerik analizinin bu programla gerçekleştirildiği çalışma sayısı sınırlıdır. Bu gerekçe ile araştırmanın yeni araştırmalara örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

Nicel verilerin analizinde ise SPSS 17 vasıtası ile istatistiksel işlem uygulanmıştır. İstatistik rakamsal verilerin tablolaştırılması, veriler arasındaki ilişkilerin bulunması ve bu ilişkilerden yola çıkılarak yordamalar yapılması gibi çok geniş bir alanı kapsar (Çepni,2007:172). Bu bağlamda araştırmada Mann Whitney U testi, Wilcoxon testi, kullanılmıştır.

3.2. Katılımcılar

2010 yılı özel yetenek ile öğrenci alan yüksek öğretim programlarının öğretim programlarına göre dağılımı ile, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Öğretmenliği (Kaynak URL 2) özel yetenek sınavlarında Resim-İş öğretmeliğine 50 gündüz ve 50 gece olmak üzere toplamda 100 öğrenci alınmıştır. Bu öğrenciler üniversitenin ilk yılı sayılan 1.yarıyıl ve 2.yarıyıl (güz, bahar) dönemlerinde lisans programını ortak almaktadırlar. 3. Yarıyılı okumaya hak kazanan öğrenciler bölüm içerisinde lisans derslerinin alan içerikli olan kısımlarında 50 kişilik grup ikiye bölünerek anasanat atölye resim ve anasanat atölye grafik diye iki gruba ayrılmaktadırlar. Anasanat atölye resim alan grup ve anasanat atölye grafik alan grup lisans programının 3. ve 4. dönemlerine has olmak üzere çaprazlama olarak seçmeli resim ve seçmeli grafik dersleri almaktadırlar. Anasanat atölye resim seçen öğrenci, seçmeli sanat atölye dersi olarak seçmeli sanat atölye grafik tasarım dersini haftada 4 saat almaktadır. Anasanat atölye grafik seçen öğrenci seçmeli sanat atölye dersi olarak seçmeli sanat atölye resim dersini haftada 4 saat (3 kredi) almaktadır. Grafik tasarım derslerinde ve Anasanat atölye sınıf mevcutları 25 er kişi olarak belirlenir.

Araştırma, RESG 206 – Seçmeli Sanat Atölye (Grafik Tasarım) II dersinde normal öğretim ve ikinci öğretim gruplarında olmak üzere iki grup üzerinde yürütülmüştür. Örgün öğretim öğrencileri kontrol, ikinci öğretim öğrencileri ise deney grubu rastgele olarak atanmıştır. Araştırma deney grubunda 28, kontrol grubunda ise 25 öğretmen adayı olmak üzere toplamda 53 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Deney grubunda bulunması gereken öğretmen adaylarına 2 tekrar ve 1 yatay geçiş öğrencisi eklenerek mevcut 28'e çıkmıştır. Kontrol grubundaki 2 öğretmen adayı devamsız olduğu için kontrol grubunda sayı 23'e, toplamda ise 51'e düşmüştür. Tablo 1 'de görüldüğü gibi deney grubunun %82'si, kontrol grubunun da %74'ü bayandır. Deney grubunda, zihin haritalarına dayalı olarak, kontrol grubunda ise müdahale edilmemiş öğretim programı uygulamaları devam etmiştir. Her iki grubun da dersleri araştırmacı kontrolünde yürütülmüştür.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubu Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Özellikleri

		Deney grubu		Kontrol grubu		Toplam
		f	%	f	%	f
Cinsiyet	Bayan	23	82	17	74	40
	Erkek	5	18	6	26	11
Toplam		28		23		51

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2011–2012 eğitim öğretim yılı, Bahar yarıyılında toplanmıştır. Uygulama RESG 206 – Seçmeli Sanat Atölye (Grafik Tasarım) II dersinin ikinci öğretimlerinde, dönem boyunca 14 hafta süre ile devam etmiştir. Ders içeriği aşağıdaki konu başlıkları etrafında toplanmıştır. Bu içerik hazırlanırken “Çeşitli yazı formları, tipografi, görsel iletişim, bilgisayar destekli grafik tasarım, kurumsal kimlik, afiş, kitap kapağı, ambalaj, illüstrasyon ve animasyon çalışmaları, grafik tasarımın günlük yaşamdaki kullanım alanları”, gibi YÖK’ün kur tanımlarına göre (Kaynak URL 3) Resim İş Öğretmenliği Lisans Programı Ders İçeriklerine uygun ve paralel konu başlıkları düşünülmüştür. Haftalık ders içerikleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Deney Grubu Haftalık Ders İçerikleri

Haftalar	Konu	Uygulama	Teorik	Ders saati	Kredi
1. Hafta	Öntest/Bilgilendirme/İletişim ve Grafik İletişim	2	2	4	3
2. Hafta	İletişim ve Grafik İletişim	2	2	4	3
3. Hafta	Grafik Tasarım	2	2	4	3
4. Hafta	Grafik Tasarım	2	2	4	3
5. Hafta	Tasarım İlkeleri	2	2	4	3
6. Hafta	Tasarım İlkeleri	2	2	4	3
7. Hafta	Tasarım Elemanları	2	2	4	3
8. Hafta	Sınav Haftası				
9. Hafta	Tasarım Elemanları	2	2	4	3
10. Hafta	Kimlik Tasarımı	2	2	4	3
11. Hafta	Kimlik Tasarımı	2	2	4	3
12. Hafta	Reklam Grafiği	2	2	4	3
13. Hafta	Reklam Grafiği	2	2	4	3
14. Hafta	İllüstrasyon	2	2	4	3
15. Hafta	İllüstrasyon/Değerlendirme /Sontest	2	2	4	3
16. Hafta	Sınav Haftası				
Toplam		28	28	56	42

Tablo 2’de görüldüğü gibi 7 konu başlığı 2şer hafta olmak üzere dönem boyu 14 hafta boyunca işlenmiştir. Bu durum 14 hafta boyunca uygulama 28, teorik 28 toplam 56 saat, 42 kredilik ders anlamına gelmektedir. İlk hafta deney ve kontrol grubunda bulunan öğretmen adaylarına “Grafik Tasarım Tutum Ölçeği” öntest olarak uygulanmış ayrıca araştırmanın deneysel uygulaması başlamadan deney grubundaki Resim-İş öğretmen adayları, zihin haritalama tekniğinin uygulanması ile ilgili bilgilendirilmiştir. Bu bilgilendirme yapılırken şu adımlar takip edilmiştir. 1 saati teorik, 1 saati uygulama olmak üzere toplam 2 saat zihin haritalama tekniği ile ilgili bilgiler verilmiştir. Çeşitli alanlarda, seviyelerde ve ülkelerde yapılmış zihin haritası örnekleri gösterilmiştir. Daha sonraki her hafta Resim-İş öğretmen adaylarından öğrenilenlerin haftalık olarak zihin haritalarına yansıtılması istenmiştir. Öğretmen adaylarının zihin haritalarını bilgisayar yardımı olmaksızın geliştirmeleri istenmiştir. Bu duruma sebep olarak dersin amacı ve içeriğine uygun tasarım gücünü yaratıcılıkla beraber geliştirebilmek gayesi gösterilebilir. Çünkü literatürde bilgisayar çizimlerinin öğrenciyi sınırladığı ve yaratıcı düşünmeyi engellediğine dair bulgular mevcuttur (Erdem, Yılmaz, Oskay, 2009; Şeyihoğlu, 2013). İsteyen öğrencilere kırtasiye malzemesi (Bristol kağıdı, boya, kalem vs...) dağıtılmıştır. Haftanın konularını içeren çalışmalar, uygulama saatlerinde öğretim elemanının rehberliğinde kontrol

edilmiştir. Dönem sonunda her öğretmen adayı için oluşturulan dosyalarda bu çalışmalar biriktirilmiştir. Her öğretmen adayına ait 7 zihin haritası bulunmaktadır. Çalışmanın sonunda 7 haftalık her konu başlığına ait seçilen zihin haritası örnekleri ek olarak sunulmuştur. Kontrol grubundaki derslere ise hiçbir müdahale yapılmamış, ders araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Deneysel işlem bittikten sonra hem deney hem de kontrol grubuna “Grafik Tasarım Tutum Ölçeği” son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca 14. Hafta deney grubundaki öğretmen adaylarının süreç ile ilgili değerlendirme yapmalarına imkân veren açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formu uygulanmıştır. Öğretmen adaylarının uygulama hakkındaki görüşlerinin sağlıklı olarak alınabilmesi için yeterli süre verilmiştir (1 gün). Deney grubunun çalışmaları ek 8.4 te verilen zihin haritası değerlendirme rubriği ile değerlendirilmiştir.

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel boyutunda bulgu elde edebilmek için “Grafik tasarım dersi tutum ölçeği” kullanılmıştır. Atan (2007) tarafından beşli Likert tipinde geliştirilen grafik tasarım dersine ilişkin tutum ölçeğinin madde havuzu yine Atan tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacının belirttiğine göre, ölçeğin ön denemesi öntest olarak uygulanmadan önce geçerlik ve güvenirlik açısından toplam 220 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Bu cümlelerin kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi için uzman kanıları ile birlikte yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre başlangıçta 60 madde olarak oluşturulmuş olan tutum ölçeği, ilk faktörde yer almayan ve madde toplam ilgileşimi (korelasyonu) 40’ın altında kalan maddeler (10) testten çıkarılarak olumlu-olumsuz ifadelerin eşit sayıda bulunmasına göre yeniden düzenlenmiş, ölçeğe son şekli verilmiş ve ölçek 50 madde olarak belirlenmiştir (Ek 8.1’de sunulmuştur). Tutum ölçeğinin güvenirliği Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmış ve güvenirlik 0.95 olarak bulunmuştur.

Hazırlanan bu ölçekte tutum puanlarının standartlaştırılmasında olumlu cümleler için; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” ile belirtilen tutumlar 5,4,3,2 ve 1 ağırlıklarıyla, olumsuz cümleler için ise ters kodlama yapılmıştır. Öğrencilerden verilmiş olan seçeneklerin sadece bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir. Bu şekilde olumlu tutuma sahip öğrencilerle, olumsuz tutuma sahip öğrencilerin daha iyi tespit edileceği düşünülmüştür (Atan, 2007: 108-109).

Çalışmanın nitel yaklaşımla elde edilen veri kaynağını da Resim-İş öğretmen adaylarının süreçle ilgili açık uçlu sorulara verdikleri yazılı cevaplar oluşturmuştur. Açık uçlu sorular araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan forma

yönelik olarak iki öğretim üyesi ve üç öğretim elemanı olmak üzere 5 tane uzmanın görüşü alınmış ve yapılan öneriler doğrultusunda bazı sorular yeniden düzenlenmiş bazı sorular ise çıkarılmıştır. Daha sonra 6 Resim-İş öğretmen adayı (1. Sınıf öğrencisi) ile yapılan ön uygulama sonucunda, soruların bir kısmında düzeltmeler yapılmış ve forma son şekli verilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan form 6 sorudan oluşmaktadır (Ek 8.2’de sunulmuştur).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada “Grafik Tasarım Tutum Ölçeği”nden nicel yaklaşımla elde edilen verilerinin analizi sırasında katılımcı sayıları, parametrik testler yapmaya uygun olmadığı için parametrik olmayan Mann Whitney U testi ve Wilcoxon işaretli sıralar testi SPSS 17 programı aracılığı ile uygulanmıştır.

Mann Whitney U-testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. İlişkisiz ölçümlerin söz konusu olduğu az denekli deneysel çalışmalarda puanların dağılımının normallik varsayımını karşılamadığı deneysel çalışmalarda sıklıkla kullanılır. U-testi t-testinin alternatifi olarak da bilinir (Büyüköztürk, 2002:149-150).

Wilcoxon işaretli sıralar testi ya da Wilcoxon eşleştirilmiş çiftler testi olarak bilinen bu teknik, ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılır. Bu teknik, sosyal bilimlerde az denekli yürütülen grupları içi araştırmalarda sıklıkla kullanılır. Deneklerin fark puanlarının normal dağılım göstermediği durumlarda ilişkili t-testinin yerine kullanılır (Büyüköztürk, 2002:156-157).

Araştırmada Resim-İş öğretmen adaylarının cevapladığı açık uçlu sorulardan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği için daha sonra bir başka öğretim üyesi tarafından da bağımsız olarak tekrar kodlanmıştır. Soruların güvenilirliği; “Güvenirlilik=Görüş birliği/Görüş Ayrılığı+Görüş Birliği x 100” formülü ile hesaplanmıştır. Güvenirlilik katsayısı, tüm sorular için ortalama 84.64 olarak bulunmuştur. Bu durum genel olarak birbiri ile uyumlu kodlamaların yapıldığını göstermektedir. . Bu şekilde, kodlamaların ön yargı ve yanlış anlamadan uzak, ortak bir bakış açısına göre yapılması sağlanmıştır. Kodlar arasındaki ilişkilerin ana hatları belirlenerek, temalar oluşturulabilmesi için araştırmacıların fikir birliğine varması gözetilmiştir.

Nitel araştırmalarda içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar (kodlar) ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edip düzenleyerek yorumlamaktır

(Yıldırım, Şimşek, 2008:227). Bu amaçla, çalışmada içerik analizi yapılırken öğretmen adaylarının görüşlerinden yola çıkılarak temalar ve kodlar belirlenmiştir. Ayrıca çalışma içinde kodlar ve temaların daha iyi anlaşılabilmesi için, ilgili öğretmenlerin görüşlerinden örnekler verilmiştir. Ayrıca Herhangi bir tema altında yer alan kodların, farklı temalara ait kodlardan uzak olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmacıların üzerinde hemfikir olduğu tüm kod ve temalar ile ilgili, fakültede görev yapan bir başka alan uzmanının da görüşü de alınmıştır. Araştırmanın gerçekleştiği fakültede araştırmacının görev yapıyor olmasının, deney ve kontrol grubunun derslerinin de araştırmacı tarafından yürütülmesinin araştırmanın güven ortamı içinde yapılmasına katkı sağladığı düşünülebilir. Bu durumun da araştırmanın güvenilirliğini arttırdığı söylenebilir.

Bu çalışmada içerik analizindeki kodlamalar ve temalar NVIVO 8 programı yardımıyla oluşturulmuştur. NVIVO programı ile çok geniş kapsamlı içerikler kolaylıkla kodlanabilmekte, karmaşık bilgiler basitçe düzenlenmekte böylelikle verilerin bütününe hâkim olunması sağlanmaktadır. NVIVO programı kodlamalar yapılırken hızlı geri çağırma ve daha sonra analiz yapmaya fırsat vermektedir. Bununla birlikte model, grafik ve matrisler oluşturarak araştırmacının yeni fikir ve ilişkileri fark etmesini ve bulgularını daha görsel olarak ortaya koymasını sağlamaktadır (Meşeci, Karamustafaoğlu, Bacanak, 2012).

Bilindiği gibi son yıllarda nitel verilerin analizinde NVIVO programı kullanılmaya başlanmıştır. Bu programın kullanılarak gerçekleştirildiği çalışma sayısı azdır (Meşeci, Karamustafaoğlu, Bacanak, 2012). Resim-İş eğitimi ve Grafik Tasarım eğitimi ile ilgili çalışmaların analizlerinin NVIVO programıyla yapılmış olması literatürdeki önemli bir açığı kısmen doldurabileceği düşünülmektedir.

Nitel veriler analiz edilirken öncelikle veri toplama aracı Resim-İş öğretmen adaylarına ait ifadeler üzerinde bir değişikli yapılmadan bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir. Daha sonra bu metinler NVIVO programına transfer edilmiştir. Bilgisayar destekli nitel analizi programı olan NVIVO araştırmacının kodları özel temalar altında toplamasına, çok sayıda örneklem verisini karşılaştırmasına, yapılan işlemlerin gerektiğinde hızlıca tekrarlanmasına veya düzeltilmesine, elde edilen sonuçlara istenildiği zaman ulaşılmasına, kodlar ve araştırmacının notları arasında ilişki kurmasına ve elde edilen verilerin model, matris, grafik veya rapor halinde özetlenmesine imkân veren bir programdır (Cassell vd., 2005'den akt: Bacanak, Ülküdür, Öner, 2012). Araştırmanın bulgular kısmında somutlaştırma ve görselleştirme adına söz konusu modellerden bulunmaktadır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma esnasında nicel ve nitel yaklaşımla elde edilen bulgular iki farklı alt problem çerçevesinde verilmiştir. Araştırmanın ilk alt problemine ait bulgular nicel, ikinci alt problemine ait bulgular nitel yaklaşımla elde edilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dair Bulgular

Araştırmanın bu alt probleminde zihin haritalarına dayalı deneysel uygulamanın Resim-İş öğretmen adaylarının Grafik Tasarım dersi tutumları üzerindeki etkisi iki farklı soru ve iki farklı istatistiksel işlem vasıtası ile incelenmiştir. Söz konusu etkinin Grafik Tasarım dersine yönelik tutumda anlamlı farklılaşmaya yol açıp açmadığını ortaya koyabilmek amacı ile yapılan 2 farklı istatistiksel işleme ait tablolar ve yorumları aşağıda verilmiştir.

1. Deney sonrasında zihin haritalarına dayalı grafik tasarım öğretimine katılan Resim-İş öğretmen adaylarının grafik tasarım dersine yönelik tutum puanları, müdahale edilmemiş kontrol grubundaki öğretmen adaylarına göre anlamlı bir şekilde yüksek midir?

Resim-İş öğretmen adaylarından, zihin haritalarına dayalı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunda bulunanlar ile kontrol grubunda bulunanların uygulama sonrasındaki grafik tasarı tutum puanlarının Mann Whitney U testi sonuçları tablo 3'te verilmiştir. Buna göre 14 haftalık bir deneysel çalışma sonucunda, zihin haritalarına dayalı öğretim gören öğretmen adayları ile böyle bir sürece dahil olmayan öğretmen adaylarının grafik tasarım dersi tutumları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($U=881.5$, $p<.01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında deney grubunda zihin haritalarına dayalı öğretim gören öğretmen adaylarının ($X=31.48$), kontrol grubundaki öğretmen adaylarına göre ($X=19.33$), grafik tasarım dersi tutum ortalamalarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, zihin haritalarına dayalı öğrenmenin grafik tasarım dersine yönelik tutumu olumlu yönde geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Uygulama Sonrası Deney ve Kontrol Grubunun Grafik Tasarım Dersi Tutumlarının Gruba Göre U-Testi Sonucu

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	28	31.48	881.50	168.5	.004
Kontrol	23	19.33	444.50		

Araştırmanın ilk alt probleminde cevap aranan sorulardan bir diğeri ise şu şekildedir:

2. Deney grubunda zihin haritalarına dayalı öğrenmeye tabi tutulan Resim-İş öğretmen adaylarının grafik tasarım tutum ölçeğine ait ölçümleri arasında (öntest-sontest) anlamlı bir fark var mıdır?

Öğretmen adaylarının deney öncesi ve sonrası grafik tasarım dersi tutum puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları tablo 4 'te verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmaya katılan deney grubu Resim-İş öğretmen adaylarının deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($z=3.3$, $p<.01$). Fark puanlarının sıra toplamı dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre düzenlenen zihin haritalarına dayalı öğrenmenin Resim-İş öğretmen adaylarının grafik tasarım dersine yönelik tutumlarını geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Deney Grubu Resim-İş Öğretmen Adaylarının Deney Öncesi ve Sonrası Grafik Tasarım Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

*Negatif sıralar temeline dayalı

Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	5	11.16	58	3.3*	.001
Pozitif Sıra	23	15.13	348		
Eşit	0	-	-		

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Dair Bulgular

Araştırmada nitel yaklaşımla elde edilen bulgular tablolaştırılarak aşağıdaki sunulmuştur. Tablolarda kodlar frekans sıklığına göre yüksekten düşüğe doğru verilerek açıklamalarda da bu sıralamaya dikkat edilmiştir. Analizin daha anlaşılabilir olması açısından öğretmen adaylarına ait ifadeler tablo açıklamalarına eklenmiştir.

Tablo 5. Resim Öğretmen Adaylarının “Grafik Tasarım” Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Olumlu Görüşleri

Temalar	Kodlar	Öğretmen Adayları	f	%		
“Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine yönelik olumlu görüşler	Ders ile ilgili	Başarı	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23	2 3	10 0	
		Kalıcılık	1,2,3,4,5,6,7,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23	2 2	96	
		Zevkli	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	2 0	87	
		Düzen	1,12,20,21	4	17	
		Özet	10,12,23	3	13	
		Yoğunluk	1,10,15	3	13	
		Farklı örneklerle zenginlik	9,20	2	9	
		Görsellik	3,4	2	9	
		Kendim ile ilgili	Orijinal üretim	1,7,10,11,14,18,20,22	8	35
			Araştırmaya teşvik	2,10,11,13,14,16,17,18	8	35
	Rahatlık		1,7,12,23	4	17	
	Yaratıcılık		1,5,18,19	4	17	
	Alanımla ilgili	Kendimizi geliştirmek	3,4,6,9,11,14,18,20	8	35	
		Tasarım yapma	4,11,14,20,22	8	35	
	Yaşamla ilgili	Kolaylık	7,18,22,23	4	17	
		Özgürlük	1,7	2	9	
		Farklı bakış açısı	16	1	4	

Resim öğretmen adaylarının “Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası ile ilgili belirttiği olumlu görüşler; “Dersle ilgili, kendileri ile ilgili, resim eğitimi alanı ile ilgili, yaşamla ilgili” olmak üzere 4 tema altında toplanmıştır (Tablo 5, Şekil 2).

Resim öğretmen adaylarına göre zihin haritası tekniğinin grafik tasarım dersi açısından olumlu yönleri; öğrenmeyi kolaylaştırarak başarıyı artırması (%100), edinilen bilgilerin kalıcı olmasına katkı sağlaması (%96), dersi zevkli hale getirmesi (%87), belli bir düzen içermesi (%17), özetleyerek bütünü daha rahat görmeyi sağlaması (%13), derste yoğun faaliyetlere zemin hazırlaması (%17), farklı örnekler içererek derse zenginlik

katması (%9), dersi görselleştirmesi (%13) şeklindedir. Bu kodların oluşmasına sebep olan öğretmen adayı ifadelerine aşağıdaki örnekler verilebilir.

Ö18 *“Alanımız gereği bizlere çizerek öğrenme, akılda tutma sağlayabiliyor”*

Ö2 *“Dersi seviyorum çünkü bana bir şeyler kattığının farkındayım”*

Ö18 *“Daha önce ‘İletişim’ konusu derste anlatıldığında anlamamıştım. Ancak zihin haritasından sonra bu konuyu çok iyi kavrayarak öğrendim”*

Ö10 *“Konuyu istemesem de öğreniyorum”*

Ö3 *“Görsellik kalıcılığa yol açıyor”*

Ö20 *“Daha kalıcı olur, daha çok araştırıp ve tekrar yaptığımız için...”*

Ö10 *“Ders çalışmayı hiçbir öğrenci sevmez ama bu ders çalışmanın dışında bir şey”*

Ö22 *“...ilk zamanlarda grafik dersini sevmiyordum bu konu ile sevdiğimi anladım...”*

Ö12 *“Bilgileri düzenli bir zincir şeklinde görebiliyoruz”*

Ö20 *“Bilgileri düzen içinde öğreniyoruz”*

Ö12 *“Her şeyi en sade haliyle sıralıyoruz”*

Ö9 *“Her arkadaşımın çıkan farklı fikir veya görsel konuyu daha iyi anlamama neden oluyor”*

Resim öğretmen adaylarına göre zihin haritası tekniği şahıslarına da katkı sağlamaktadır. Bu katkı; orijinal üretim sağlaması (%35), araştırmaya teşvik etmesi (%35), kişide rahatlık oluşturmaya (%17), yaratıcılığı geliştirmesi (%17) şeklindedir. Bu kodların oluşmasına sebep olan öğretmen adayı ifadelerine aşağıdaki örnekler verilebilir.

Ö18 *“Kişi kendine ait tarzını bu şekilde rahatça yansıtabilir”*

Ö11 *“Beynin daha koordineli çalışmasını sağlar, orijinal yeni fikirlerin oluşmasını sağlar”*

Ö2 *“Araştırma yapma isteği oluştu”*

Ö13 *“Bilmediğim birçok şeyi öğrendim araştırarak”*

Ö7 *“Pratik ve öz şekilde ifade etmeyi sağlıyor”*

Ö23 *“Hayatın her alanında pratiklik ve kolaylık sağlar”*

Ö5 *“Farklı olmak için daha iyi bilmek ve düşünmek istiyorsunuz”*

Resim öğretmen adaylarına göre zihin haritası tekniği Resim Öğretmenliği olan alanlarına katkı sağlamaktadır. Bu katkı; “Kendilerini geliştirmeye katkı sağlamak (%35)

ve tasarım yapma becerisini geliştirmek (%35)” şeklindeğir. Bu kodların oluşmasına sebep olan ğretmen adayđ ifadelerine aşağıdaki örnekler verilebilir

Ö4 “Öğrenci hem daha iyi anlıyor hem de alanđ ile ilgili gelişiyor”

Ö14 “Yaratıcılığımızı geliştirdiğı için bu dersi seviyorum”

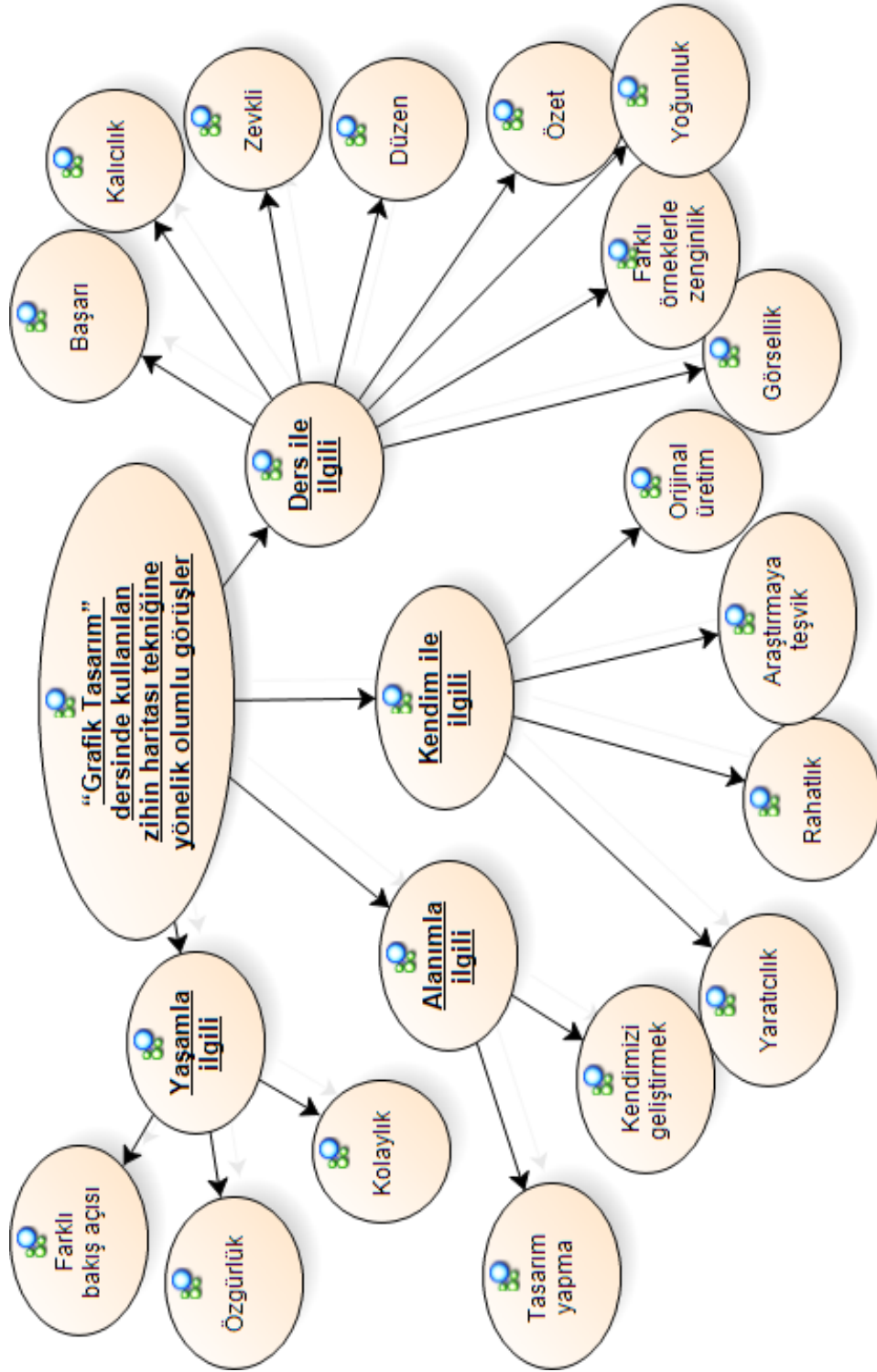
Ö11 “Alanımla ilgili el ve hayal gücüm gelişiyor”

Resim ğretmen adaylarına göre zihin haritası tekniğı kendilerine yaşamla ilgili de katkı sağılamaktadır. Bu katkı; “Hayatđ kolaylaştırmak (%17) , özgürlük katmak (%9), farklı bakış ağılarının farkındalığı ve saygısını kazanmak (%4)” şeklindeğir. Bu kodların oluşmasına sebep olan ğretmen adayđ ifadelerine aşağıdaki örnekler verilebilir

Ö7 “Bu teknik sadece okulda değıl günlük hayatımda da işe yaramaya başladı. Pratik düşünerek hayatımdı kolaylaştırdı”

Ö18 “Öğretmenlik yaşantımda ders anlatımında ya da öğrencileri anlamada bana çok katkısı olur diye düşünüyorum”

Ö16 “Farklı bakış ağıları, bilgilerin farklı yönlerini görüyorum”

Şekil 2. Resim öğretmen adaylarının “grafik tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine yönelik olumlu görüşlerine ilişkin model

Tablo 6. Resim Öğretmen Adaylarının “Grafik Tasarım” Dersinde Kullanılan Zihin Haritası Tekniğine Ve Uygulanışına Yönelik Olumsuz Görüşleri

	Kodlar	Öğretmen Adayları	f	%
“Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası tekniği ve uygulanışına yönelik olumsuz görüşler	Yok	3,4,6,7,9,10,11,13,16,17,18,19,20,21,22	15	65
	Yaratıcılık	5,8,14	3	13
	Zahmetli	8,12,17	3	13
	Uygulama	2,8,14	3	13
	Zaman Alması	15,17	2	9
	Görsel Bulamama	17	1	4
	Var			
	Tekrar	23	1	4
	Öğretim Elemanının Seçiciliği	14	1	4
	Konu sınırlaması	5	1	4
	Fikir hırsızlığı	1	1	4
	Sıkıcı	8	1	4

Resim öğretmen adaylarının “Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası ile ilgili belirttiği olumsuz görüşler; “var” ve “yok” olmak üzere 2 tema altında toplanmıştır (Tablo 6, Şekil 3).

Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası ile ilgili olumsuz görüşü olmayanlar katılımcıların %65 gibi bir çoğunluğunu oluşturmaktadır. Ancak bunun yanında kısıtlı miktarda dahi olsa zihin haritası tekniği ve uygulanışı ile ilgili olumsuz görüş belirtenler de bulunmaktadır. Olumsuz görüş teması altında toplanan kodlar şu şekildedir:

“Yaratıcılık gerektirmesi (%13), zahmetli olması (%13), uygulamaların yorması, zaman alması (%9), uygun görsellerin bulunamaması (%4), sürekli tekrar içermesi (%4), öğretim elemanının seçici olması (%4), bazı konuların beyin fırtınasına uygun olmayıp tasarımının sınırlı olması (%4), arkadaşının fikrinden etkilenme veya aynen kullanma (%4), sürecin sıkıcı olması (%4). Örnek olabilecek öğretmen adayı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö14 “Yaratıcılık gerektirdiği için uygulaması zor bir ders”

Ö12 “Sürekli araştırma gerektiriyor”

Ö8 “... uygulaması zor”

Ö17 “Bazen diğer derslerin yoğunluğundan yetiştirmede sıkıntı oluyor”

Ö17 “Bazen aklımdaki resmi bulamıyorum, çizemiyorum”

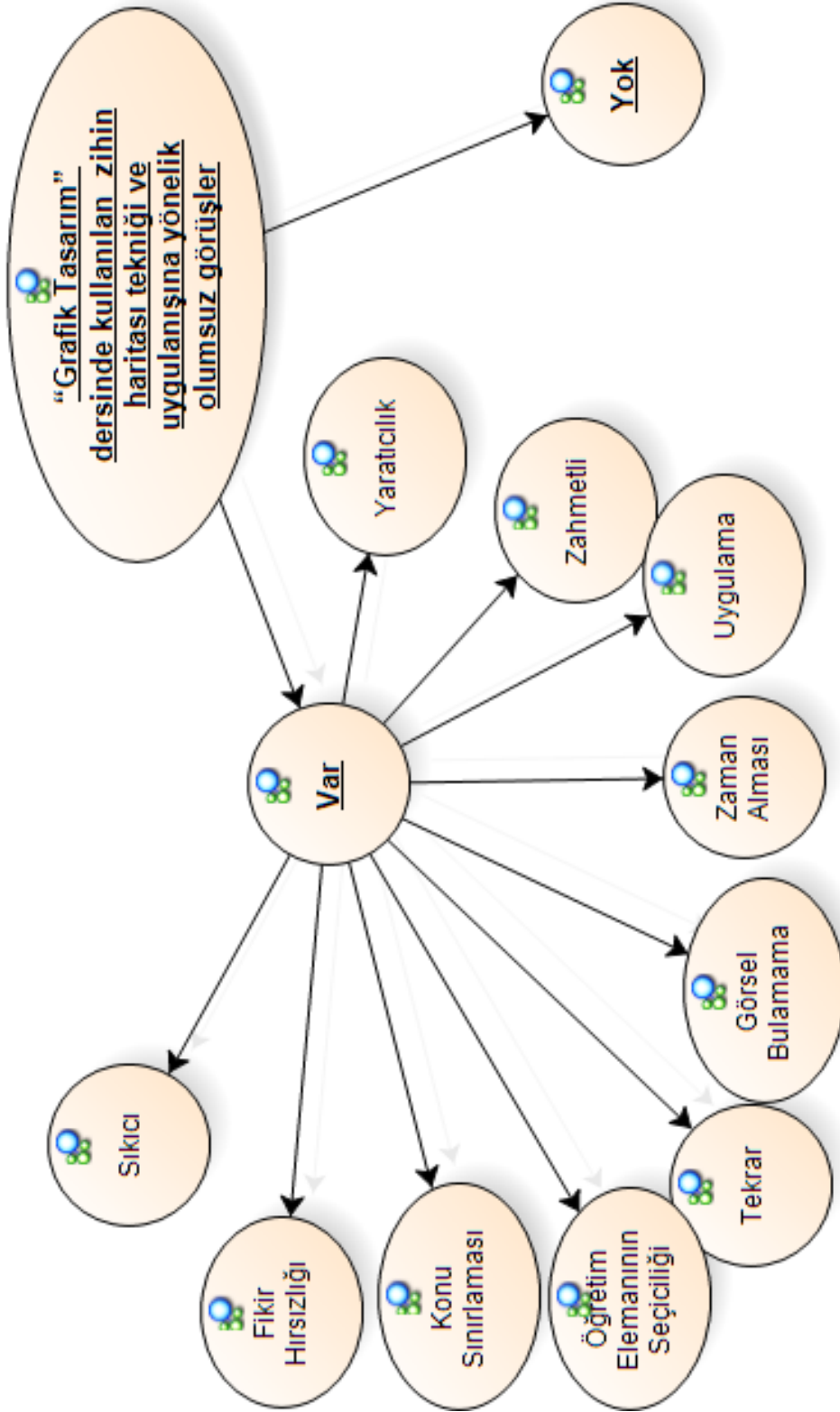
Ö23 “Sürekli tekrar yapmak zorunda kalıyoruz. Araştırırken, dersteyken, çizerken, tasarlarken...”

Ö14 “Tasarlanan çalışmaların beğenilmemesi”

Ö5 “Bazı konular beyin fırtınasına ve bunun tasarıma uygun değil”

Ö1 “Teknikle ilgili bir sorun değil ancak bazı arkadaşlarımın hazırda konuştuğunu düşünüyorum”

Ö8 “Bu kadar uygulama sıklığı açıkçası”

Şekil 3. Resim öğretmen adaylarının “grafik tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine ve uygulanaşına yönelik olumsuz görüşlerine ilişkin model

Tablo 7. Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğini Öğretmenlik Meslek Yaşantılarında Kullanmaya Dair Görüşleri

Temalar	Kodlar	Öğretmen Adayları	f	%	
Zihin haritası tekniğini, öğretmenlik meslek yaşantısında kullanmaya dair görüşler	Evet	Öğretmenlik meslek hayatımda	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,18,20,21,22	21	91
		Hayatımın her alanında	8,11,23	3	13
		Bazı derslerde	17	1	4
	Hayır	Öğretmen olmayı düşünmüyorum	19	1	4

Resim öğretmen adaylarının “Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritasını öğretmenlik meslek yaşantılarında kullanmaya dair görüşleri; “Evet” ve “Hayır” olmak üzere 2 tema altında toplanmıştır (Tablo 7, Şekil 4).

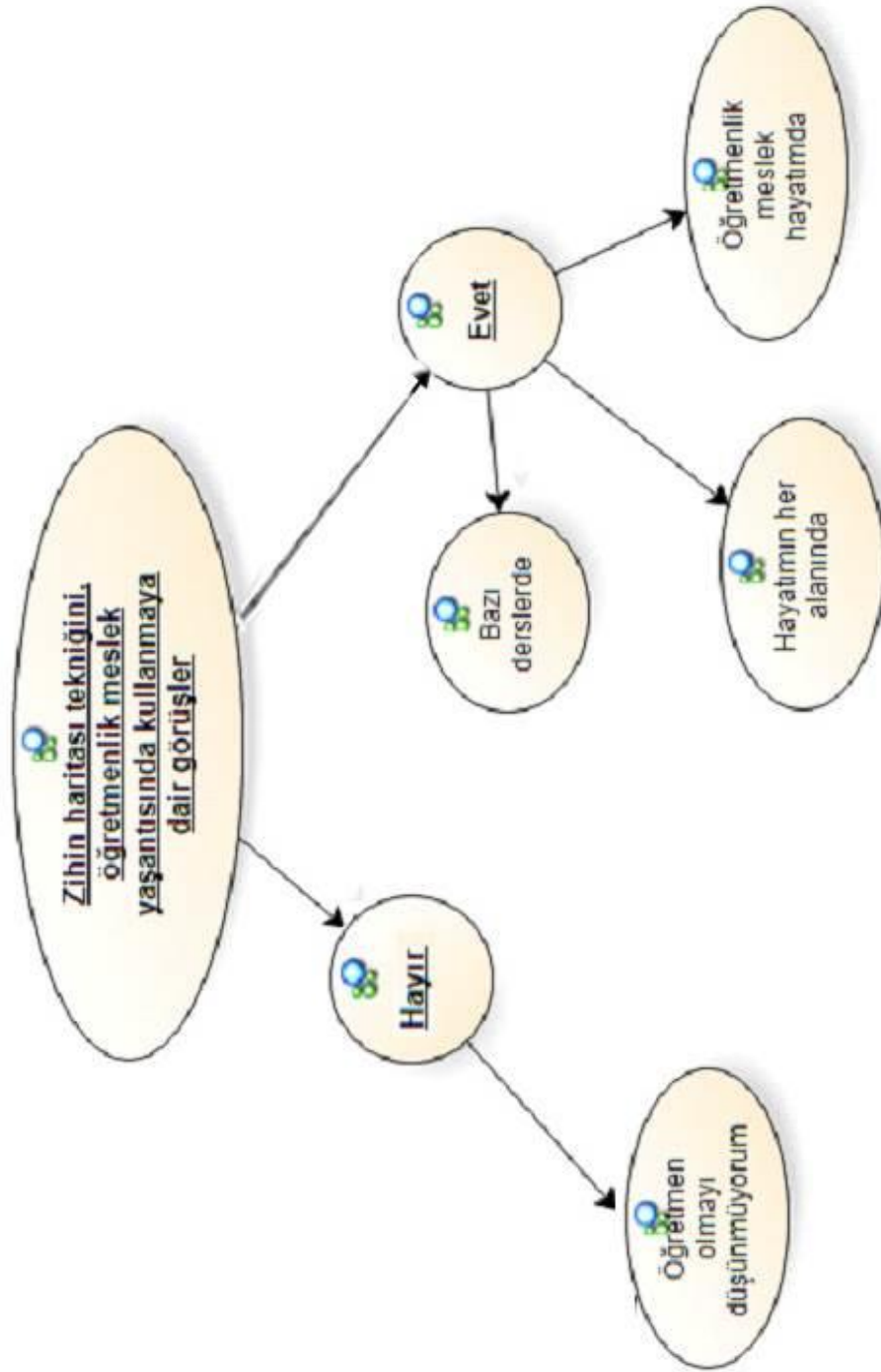
Öğretmenlik meslek yaşantısında zihin haritasını kullanmayı düşünen öğretmen adayları %91’lik bir bölümü oluşturmaktadır. Bunun yanında sadece öğretmenlik yaşantısı değil hayatın her alanında tekniğin kullanılabilirliğine inanan öğretmen adayları ise %13’lük kısmı oluşturmaktadır. Ancak çalışma konusunda olduğu gibi grafik derslerinde uygulanabileceğini düşünen bir öğretmen adayı da bulunmaktadır (%4). Bunlara ek olarak ileride öğretmen olmayı düşünmediği için tekniği de kullanamayacağını belirten bir öğretmen adayı da mevcuttur (%4). Söz konusu kodları açıklayabilecek öğretmen adayı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö7 “Öğrencilere uygularken konuları daha iyi kavramalarında etkili olur”

Ö23 “ Sadece öğretmen olduğumda değil hayatımın her karesinde bana yardımcı olur”

Ö17 “Grafik derslerine girersem kullanabilirim, faydasını görürüm”

Ö19 “Öğretmen olmayı düşünmediğim için kullanmayı da düşünmüyorum”

Şekil 4. Resim öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğini öğretmenlik meslek yaşantılarında kullanmaya dair görüşlerine ilişkin model

Tablo 8. Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Daha Etkili Kullanımına Dair Önerileri

	Kodlar	Öğretmen Adayları	f	%
Zihin haritası tekniklerinin daha etkili kullanımına dair öneriler	Teknik yaygınlaştırılmalı	18,23,20	3	13
	Daha uzun zamana yayılmalı	5,11,23	3	13
	Örnekler arttırılmalı	16	1	4
	Yoğunluk azaltılmalı	1	1	4

Resim öğretmen adaylarının “Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritasını tekniğinin daha etkili kullanılması için öngördüğü öneriler; “Tekniğin yaygınlaştırılması, daha uzun zaman diliminde uygulanması, fikir vermesi açısından sunulan örneklerin arttırılması, ders yoğunluğunun azaltılması” olmak üzere 4 kod altında toplanmıştır (Tablo 8, Şekil 5).

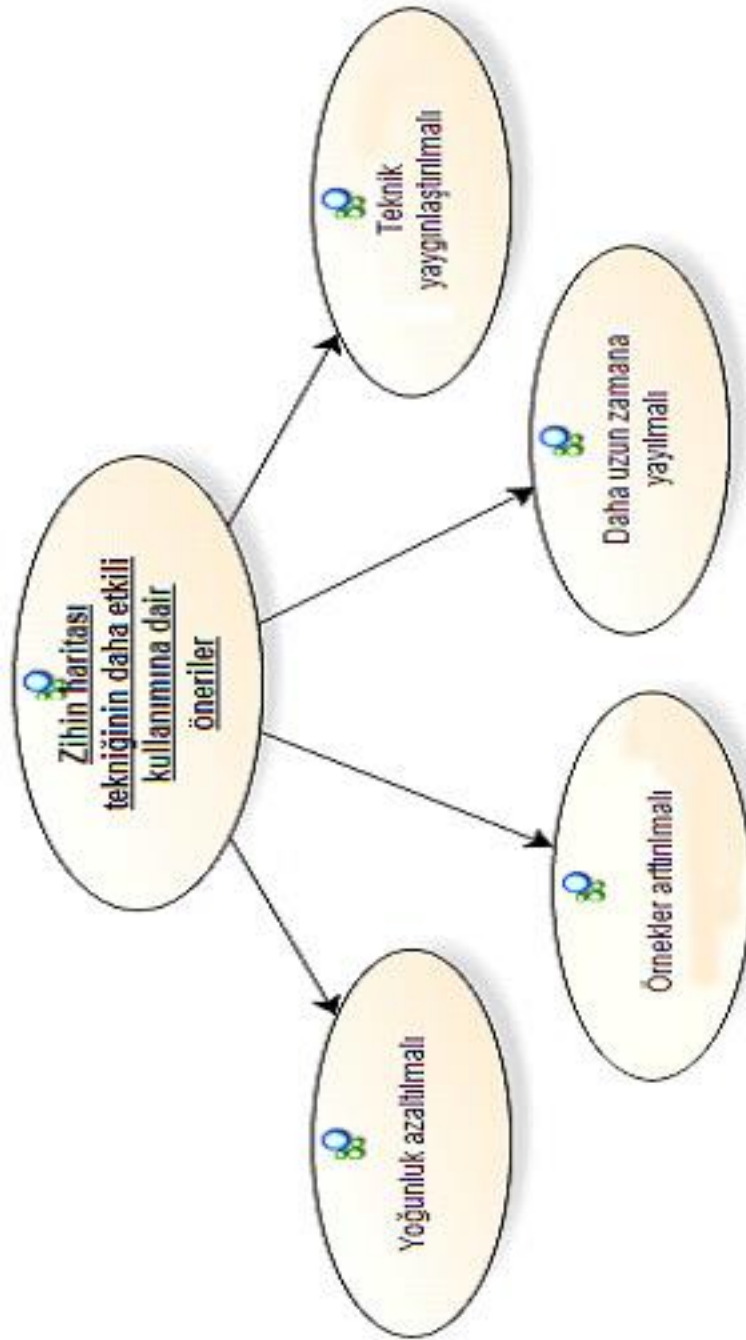
Bu kodları oluşturan öneriler şu şekildedir; Tekniğin kullanıldığı disiplinlerin ve derslerin yaygınlaştırılması (%13), daha geniş zaman aralıklarında uygulanması (%13), tekniğin uygulanışını kolaylaştırmak için her ders örnek zihin haritalarının gösterilmesi (%4), konu yoğunluğunun azaltılması (%4). Örnek olabilecek öğretmen adayı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö1 “Haftanın diğer haftaya sarktığı zamanlar oldu. Konular çok yoğundu”

Ö20 “Diğer derslerimizde de bize yardımcı olacağını düşünüyorum”

Ö11 “Araştırmak için daha çok zamanımız olmalı”

Ö16 “Her konu ile ilgili birer örnek gösterilmeliydi”

Şekil 5. Resim öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğinin daha etkili kullanımına dair önerilerine ilişkin model

Tablo 9. Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Diğer Derslerde Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri

Temalar	Kodlar	Öğretmen Adayları	f	%		
Zihin haritası tekniğinin diğer derslerde uygulanabilirliğine dair görüşleri	Evet	Hepsi	3,4,6,8,9,12,13,14,16,19	10	44	
		Bazıları	Zor	2,3,4,5,10,15,16,18,22	9	39
			Teorik	1,2,7,8,11,20,22	6	26
			Görsel içerikli	18,21,23	3	13
				5,17	2	9
		Uygulanmasın	10,15	2	9	
	Hayır		5,10,21	3	13	
		Uygulanamaz	Uygulama derslerinde	2,7,8,9,11,14,17,19,20	9	39
			Sayısal derslerde	16	1	4

Öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğinin diğer derslerde uygulanabilirliğine dair görüşleri “Evet” ve “Hayır” olmak üzere 2 tema altında toplanmıştır (Tablo 9, Şekil 6).

Genel olarak diğer derslerde uygulanabilir olduğunu düşünenlerin sayısı, uygulanamaz olduğunu düşünenlerin sayısından fazladır. Zihin haritası tekniğinin diğer derslerde uygulanabilir olduğunu düşünenlerin bir kısmı tekniği tüm derslerde uygulanabilir bulurken (%44), bir kısmı da bazı derslerde uygulanabilir bulmuştur (%39). Bazı derslerin açılımı şu şekildedir; zor olan derslerde (%39), teorik olan derslerde (%26) ve görsel içerikli derslerde (%13) teknik kullanılabilir bulunmuştur. Zihin haritası tekniğinin diğer derslerde kullanılmasını istemeyen iki resim öğretmen adayı bulunmaktadır (%9). Tekniğin diğer derslerde kullanılmaya uygun olmadığını düşünen öğretmen adayları ise özellikle uygulama içerikli derslerde (%39) ve sayısal derslerde (%4) uygulanamayacağını ifade etmişlerdir. Söz konusu kodları açıklayabilecek öğretmen adayı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö16”Her derse uygulanabilir çünkü yaşamımızın çoğu zihin haritası gibi”

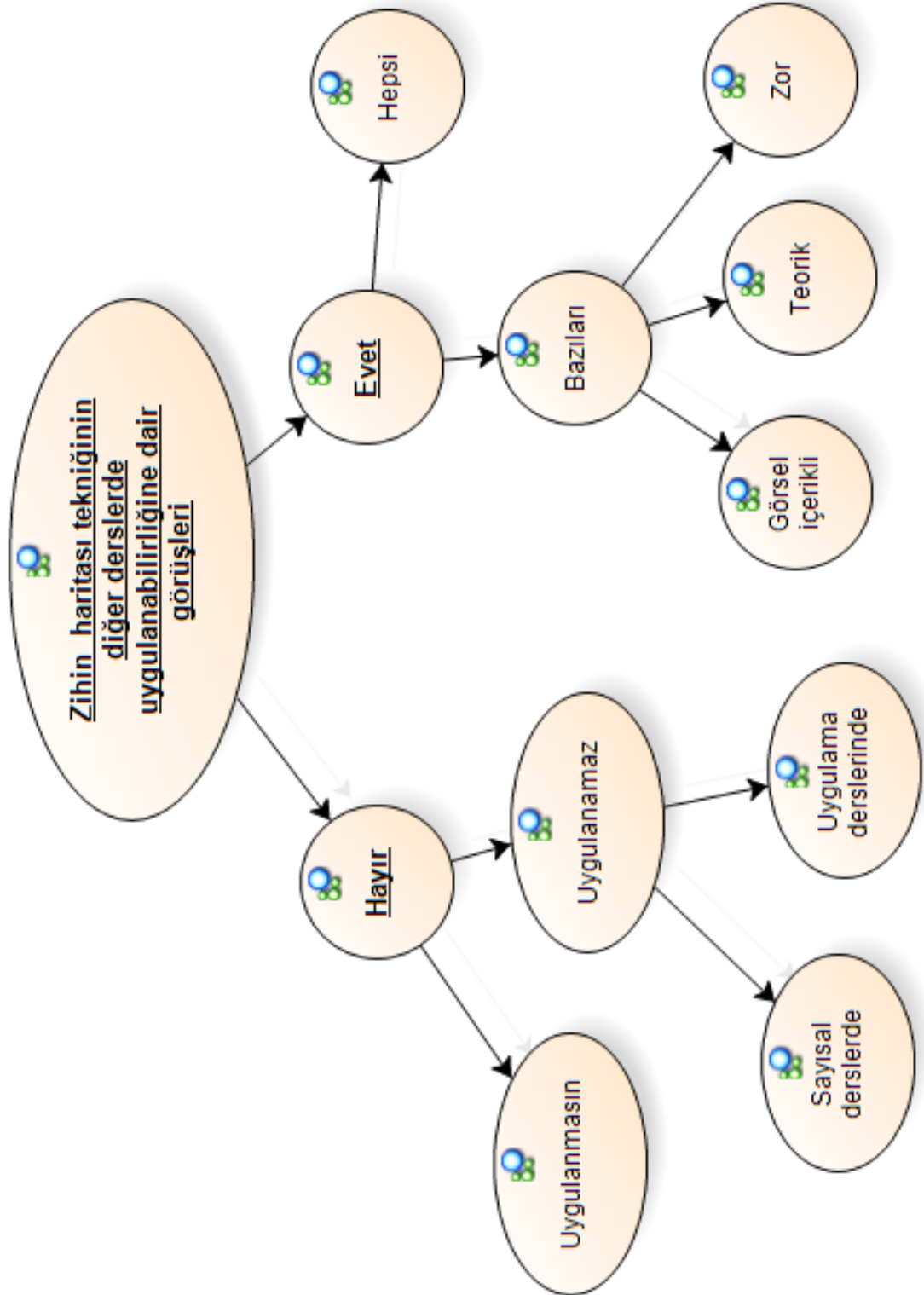
Ö3 “Evet, İngilizce ve materyal derslerinde zorlanıyorum. Bu derslerde uygulanabilir”

Ö1 “Eğitim derslerinde uygulanabilir. Konular hep birbiriyle alakalı ve bir öncekinin devamı”

Ö21 “Bütün derslerde uygulanamayabilir. Fen dersi gibi görselliği olan dersler olmalı” (fen, trafik, coğrafya)

Ö7 “Heykel yağlıboya, seramik gibi derslerde nasıl uygulayabiliriz ki?”

Ö16 “Matematik dersinde uygulanamaz diye düşünüyorum daha çok sözel derslerde başarının artacağı düşünüyorum”.

Şekil 6. Resim öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğinin diğer derslerde uygulanabilirliğine dair görüşleri ilişkin model

Tablo 10. Resim Öğretmen Adaylarının Zihin Haritası Tekniğinin Diğer Sınıf Seviyelerinde Uygulanabilirliğine Dair Görüşleri

Temalar	Kodlar	Öğretmen Adayları	f	%
Zihin haritası tekniğinin diğer sınıf seviyelerinde uygulanabilirliğine dair görüşler	Uygulanabilir	1,3,4,5,6,8,11,13,14,15,16,18,19,22,23	15	65
	İlkokul	2,7,10,12,20	5	22
	Okulöncesi	7,20	2	9
	Ortaokul	17	1	4

Öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğinin diğer sınıf seviyelerinde uygulanabilirliğine dair görüşleri “Uygulanabilir” ve “Uygulanamaz” olmak üzere 2 tema altında toplanmıştır (Tablo 10, Şekil 7).

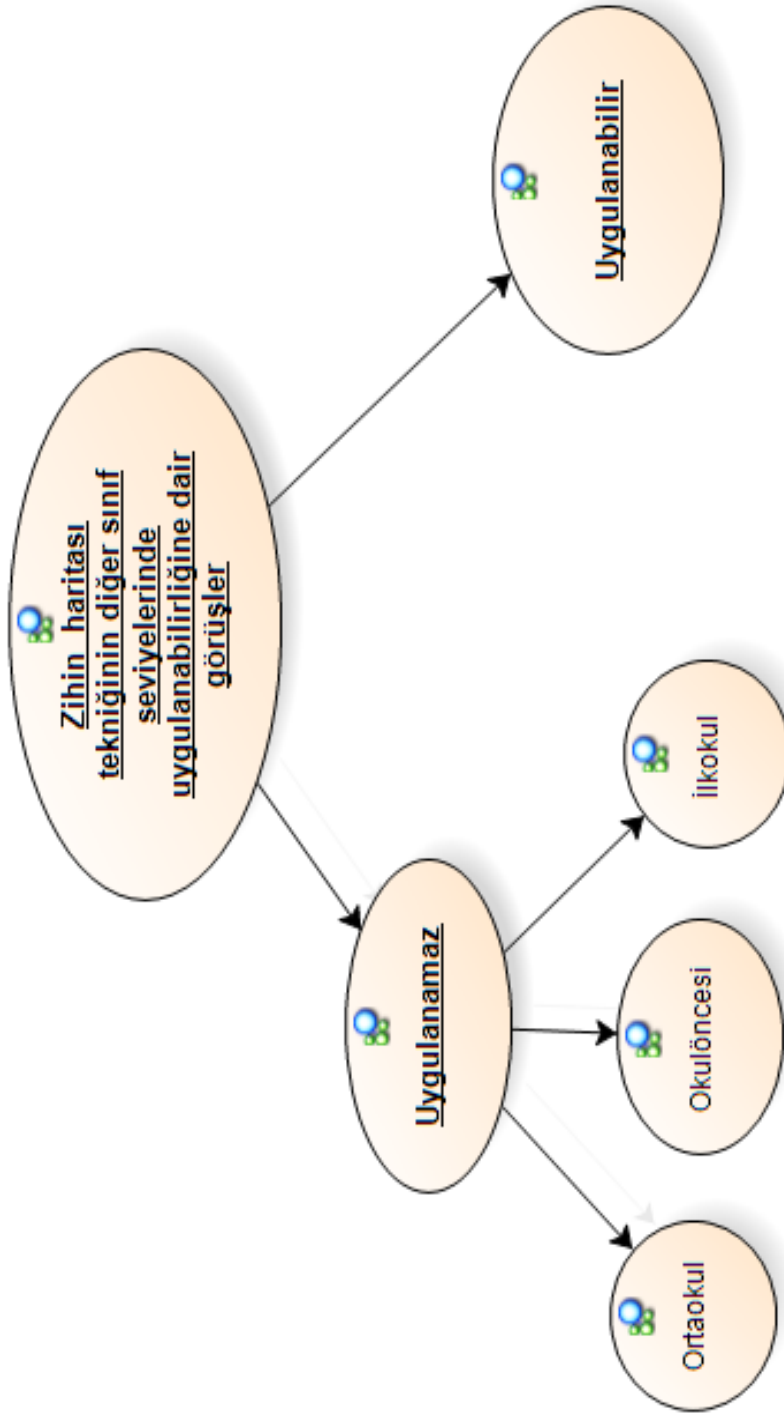
Zihin haritası tekniğini diğer sınıf seviyelerinde uygulanabilir bulan öğretmen adayları katılımcıların %65’lik kısmını oluşturmaktadır. Tekniği diğer seviyelerde uygulanabilir bulmayanların %22’lik kısmı ilkökul seviyesini, %9’u okulöncesi dönemi, %4’ü ise ortaokul seviyesini işaret etmişlerdir. Söz konusu kodları açıklayabilecek öğretmen aday ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö8 “Mantığını anlayan her sınıfın yapabileceğine inanıyorum”

Ö7 “Anasınıfı ve ilkökulda uygulanamaz”

Ö20 “Okulöncesi ve ilkökulda uygulanabileceğini düşünmüyorum”

Ö17 “Ortaokul olabilir”

Şekil 7. Resim öğretmen adaylarının zihin haritası tekniğinin diğer sınıf seviyelerinde uygulanabilirliğine dair görüşlerine ilişkin model

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu kısımda öncelikle araştırmanın ilk alt problemi olan Grafik Tasarım dersi kapsamında uygulanan zihin haritalarının “Grafik Tasarım” dersine yönelik tutuma etkisine dair bulgulara dayanan sonuç ve tartışmaya yer verilmiştir. Diğer bir sonuç olarak ta araştırmanın ikinci alt problemi olan Resim Öğretmen adaylarının grafik tasarım dersinde zihin haritası tekniği kullanımına yönelik görüşlerine dair sonuç tartışılmıştır. Sonuçlar tartışılırken araştırmanın alt problemleri ilgili literatür ile desteklenmeye çalışılmıştır.

5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ilk alt probleminde; “Grafik tasarım dersinde kullanılan zihin haritası tekniği öğretmen adaylarının derse yönelik tutumları üzerinde anlamlı farklılaşmaya sebep olmakta mıdır? ” sorusuna yanıt aranmıştır.

Bu soru çerçevesinde 14 haftalık bir deneysel çalışma ardından öğretmen adaylarına uygulanan grafik tasarım tutum ölçeğinden elde edilen bulguların sonucuna göre; deney grubunda zihin haritalarına dayalı öğretim gören öğretmen adaylarının, kontrol grubundaki öğretmen adaylarına göre, grafik tasarım dersi tutum ortalamalarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca deney grubu Resim-İş öğretmen adaylarının deney öncesi ve sonrası puanları arasında, deney sonrası lehine anlamlı fark olduğu da ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. Bu sonuçlara göre düzenlenen zihin haritalarına dayalı öğrenmenin Resim-İş öğretmen adaylarının grafik tasarım dersine yönelik tutumlarını geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir. Farklı seviyelerde olsa dahi Resim-İş dersleri kapsamında uygulanan çağdaş tekniklerin derse yönelik tutumu olumlu yönde etkilediğine dair başka çalışmalar da mevcuttur. Örneğin; Beykal Orhun’un (2005) ve Özsoy ve Şahan (2009)’ın ilköğretim düzeyinde “Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemini” denediği çalışmalarında tutumun anlamlı derecede arttığı gözlenmiştir. Benzer şekilde işbirlikli öğrenmenin denendiği ilköğretim Görsel sanatlar dersinde de derse yönelik tutum anlamlı düzeyde artmıştır (Aydın, 2008). Ayrıca Demir Bağatır’a ait çalışma (2008) Resim-İş öğretmen adaylarında denenen drama öğretim yönteminin, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını geliştirdiğini, drama öğretim yöntemi temelli Temel Tasarım dersinin kazanımlarını ve öğrenci başarılarını olumlu yönde arttırdığını göstermektedir. Tüm bu araştırmalar resim dersleri ile ilgili çağdaş yaklaşım ve tekniklerin uygulanabilirliğinin denemesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Resim İş öğretmen

adaylarının lisans programları dahilinde bulunan diğer derslerle ilgili de yeterli tutum düzeyine sahip olmadıkları yönünde çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Bingöl (2013) çalışmasında resim-iş öğretmen adaylarının fotoğraf dersine karşı olumlu tutum içinde olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bunun sebebine yönelik yapılan araştırmalara göre, Eğitim Fakültelerinin Resim-iş bölümlerinde öğretim elemanlarının çoğunluğu geleneksel yöntemleri kullanmaktadır (Seylan, 2004:135, Erdoğan, 2007). Ayrıca aynı çalışma değerlendirme ölçütlerinin de süreçten ziyade ürün odaklı olduğu ve geleneksel yollarla yapıldığı sonucunu da ortaya koymaktadır.

Zihin haritalarının denendiği derslerde, derse yönelik tutumu olumlu yönde etkilediğine dair birçok çalışma mevcuttur. Örneğin; Word ve Wandersee (2002) matematik dersinde; Steyn ve Boer (1998'den aktaran: Gür, Bütüner, 2008:64) matematik ve fen derslerinde; Akınoğlu ve Yaşar (2007) fen derslerinde; Şeyihoğlu (2013) coğrafya; Kartal (2011), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde.

Sanat eğitimcisi olacak birey deneyimleri ileriki yaşantılarına aktarabilecektir. Sanat eğitimcisi olarak yetişen bireylerin bu kazanımlarını kendilerinde bir yaşantı olarak var edebilmeleri (özümseme), ileriki dönemlerde hem kendi sanatsal çalışmalarını üretebilmelerinde temel oluşturma, hem de eğitimci olarak bireylere bu kazanımları aktarabilmelerinde önem taşımaktadır (Demir Bağatır, 2008:199). Bu sebeple görsel sanatlar öğretmen adaylarının tüm deneyimleri, öğrendikleri teknikler, model aldıkları öğretim elemanlarının kullandığı teknikler ileriki dönemlerde kendi öğrencilerine de yansıyacaktır. Sevdikleri dersleri, konuları ya da becerileri öğrencilerine sevdirebilirler.

5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemde; “Resim Öğretmen adaylarının grafik tasarım dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine yönelik görüşleri nedir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Resim öğretmen adaylarına göre zihin haritaları grafik tasarım dersinde öğrenmeyi kolaylaştırarak başarıyı arttırmaktadır. Ayrıca edinilen bilgilerin kalıcı olmasına katkı sağlamaktadır. Renkli ve eğlenceli bir teknik olduğu için dersi zevkli hale getirmektedir. Belli bir düzen içerdiğinden ve özetleyerek bütünü daha rahat görmeyi sağladığından dolayı da teknik öğretmen adayları tarafından beğenilmiştir. Derste yoğun faaliyetlere zemin hazırlayıp, farklı örnekler içererek derse zenginlik katmaktadır. Ayrıca dersi görselleştirmektedir (Mento, Martinelli ve Jones (1999), Goodnough ve Woods (2002),

Trevino (2005), Brinkmann (2007), Akinoğlu ve Yaşar (2007), Aydın (2009), Çamlı (2009), Kartal (2011)). Evrekli (2010) 'nin "Zihin haritaları kavram, bilgi ve düşüncelerin görsel sunumunu sağlamakta ve aynı zamanda şekil, anahtar sözcük ve imge kullanımı yardımıyla kâğıt düzenine aktarılan bilgilerin daha sonra yeniden hatırlanmasını kolaylaştırmaktadır." görüşü ile paralellik göstermektedir. Buzan (2009) 'ın görüşleri ve Gelb (2002:112) 'in "Renkler, imgeler ve anahtar sözcükler, yani zihin haritalarının üç temel bileşeni, beyin tarafından cümlelerden çok daha kolay benimsenir" görüşüyle paralellik gösterir. Öğretmen adaylarının resimler çizerek düşüncelerini ifade etmesi aynı zamanda el becerilerinin, tasarım kabiliyetlerinin gelişmesine katkı sağlayabilir. Çünkü zihin haritaları bilgi ağının grafiksel gösterimidir. Aynı zamanda bilgilerinin kalıcı olmasını, yeri geldiğinde farklı bilgilerle bildiklerini ilişkilendirmesini de kolaylaştırabilir. Ayrıca bu sonuç Buzan (2009)'ın "Akıl haritaları öğretme ve öğrenmeyi daha canlı, eğlenceli ve verimli bir süreç haline getirebilir" görüşünü desteklemektedir. Benzer şekilde Kartal (2011)'in da aktardığı üzere Aslan (2006), Budd (2004), Bennett ve Rolheiser (2001)"ın görüşleri ve Balım vd. (2006)"nin yaptığı çalışma ile paralellik göstermektedir. Bununla birlikte elde edilen bu sonuç, Buzan (2009:77)"ın "Zihin haritaları bilginin sadece ana unsurlarını içerdikleri için öğrencilerin tomarlarca notlar arasında kaybolmalarını engellemeleriyle, bilginin sınavlar için gerekli ve önemli kısımlarının hatırlanmasını da kolaylaştırır." ifadesi ile de örtüşmektedir. Woolfolk (1993'den aktaran:Öztürk ve Kısaç, 2002:260)'a göre bir bilginin hatırlanabilmesi için bilginin sembolleştirilip kodlanması gerekmektedir. Bilgi de zihinsel resimlere, imgelere dönüştürülerek ya da sözel sembollere dönüştürülerek saklanması yoluyla sembolleştirilebilir.

Dersin görselleştirilmesi özellikle görsel materyallerin ve tekniklerin kullanımı dersin niteliği açısından çok önemlidir. Bu konuda Danış (2007), görsel sanatlar eğitimi dersinde materyal kullanımının estetik beğeniye etkilerini araştırmıştır. Araştırmasında çeşitli görsel materyallerle zenginleştirilmiş öğretim sürecinde öğrencilerin motivasyonlarının yüksek olduğu görülmüştür. Görsel malzemelerle zenginleştirilmiş bir sanat dersi ilgi çekicidir. Tek düzelikten kurtarır ve odaklanmayı sağlar. Öğretmen için kolaylık öğrenci için eğlenceli olur, böylece görsel sanatlar dersi anlamlı ve kalıcı hale gelir. Güzel sanatlara duyarlı bireyler toplum için yararlı ve başarılı işler yapabilirler. Belirli bir estetik beğeni düzeyine ulaşabilen bireyler kendilerini ve çevrelerini daha çekici kılarlar (Danış, 2007:96).

Resim öğretmen adaylarına göre zihin haritası orijinal üretim sağlaması, araştırmaya teşvik etmesi, kişide rahatlık oluşturmaları, yaratıcılığı geliştirmesi yönleri ile bireye katkı sağlamaktadır. Derelioğlu (2005)'nın "Zihin haritası tekniğinin, kullanılmasının,

öğrencilerin hem düşünme becerilerini hem de yaratıcılıklarını geliştirmesi açısından etkili ve verimli olduğu düşünülmektedir” görüşünü desteklemektedir. Anne ve Snyder (1998’den aktaran: Keskinçilç Yumuşak, 2013)’e göre, düşünme haritalarının aktif öğrenme yaşantılarını gerektirmesi, öğrencilerin belleklerini ve öğrenme becerilerini geliştirmesi, bilgiler arasında mantıklı bağlantılar kurmada faydalı olması, fikir üretmede ve yaratıcı düşünmede yardımcı olması, problem çözmeyi kolaylaştırması, değerlendirme aracı olması bakımından yararlı görmektedirler.

Resim öğretmen adayları zihin haritası tekniği tasarım yapma becerilerini geliştirebilmekte ve böylelikle alanlarında kendilerini geliştirmekte ye katkı sağlayabilmektedirler. Öyle ki zihin haritası; bireylerin merkez bir kavrama ya da düşünceye ilişkin sahip oldukları kavramları ve düşünceleri ilişkilendirmelerini ve resim, ifade, şekil, büyüklük, renk unsurlarının kullanımı sayesinde sol beynin yanında sağ beynin de aktif olarak kullanılmasını sağlayan beyin temelli etkili bir görsel tekniktir (Balım, Evrekli ve Aydın, 2007). Davies (2010)’e göre ise “Zihin haritaları, bilgiyi hatırlamaya yardımcı olmak için çizgi kalınlıklarının, renklerin, resimlerin ve diyagramların kullanıldığı bir tekniktir”. Anne ve Snyder (1998’den aktaran: Keskinçilç Yumuşak, 2013)’e göre tekniğin bireye sağladığı katkılar şu şekilde ifade edilmektedir: “ Zihin haritalarının aktif öğrenme yaşantılarını gerektirmesi, öğrencilerin belleklerini ve öğrenme becerilerini geliştirmesi, bilgiler arasında mantıklı bağlantılar kurmada faydalı olması, fikir üretmede ve yaratıcı düşünmede yardımcı olması, problem çözmeyi kolaylaştırması, değerlendirme aracı olması bakımından yararlı görülmektedir”.

Resim öğretmen adaylarına göre zihin haritası tekniği yaşamı pratik hale getirerek, bireye hayata dair özgürlük katmaktadır. Ayrıca farklı bakış açılarını tanıma fırsatı sağlayarak, bunlara saygı duymayı da teşvik etmektedir. Zihin haritaları katılımcılardan bireysel veri toplamak ve onları tanımak için de için değerli bir araç olarak önerilmektedir (Tattersall, Watts, Vernon, 2007; Wheeldon ve Faubert, 2009’den aktaran: Wheeldon, 2011:510).

Öğrenme süreci, bireyin kendisi, grafik tasarım ve yaşam ile ilgili tüm bu olumlu görüşlerin yanında, az miktarda dahi olsa zihin haritası tekniği ve uygulandığı ile ilgili olumsuz görüş belirtenler de bulunmaktadır. Bu olumsuz görüşlerin sebepleri “Yaratıcılık gerektirmesi, zahmetli olması, uygulamaların yorması, zaman alması, uygun görsellerin bulunamaması, sürekli tekrar içermesi, öğretim elemanının seçici olması, bazı konuların beyin fırtınasına uygun olmayıp tasarımının sınırlı olması, arkadaşının fikrinden etkilenme veya aynen kullanma, sürecin sıkıcı olması” gibidir.

Resim-İş öğretmen adayları meslek yaşantılarında zihin haritasını kullanmayı düşünmektedirler. Bunun yanında sadece öğretmenlik yaşantısı değil hayatın her alanında tekniğin kullanılabilirliğine inanan öğretmen adayları da bulunmaktadır. öğrencilerin zihin haritasının her zaman kullanılmasına ilişkin görüşleri ve gerekçelerine dair Buzan ve Buzan (1993), Buzan (2009), Öztürk'ün (2005), Moi ve Lian (2007), Şeyihoğlu ve Kartal (2010), Şeyihoğlu (2013)'ün çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Resim öğretmen adayları tekniğin diğer derslerde ve disiplinlerde uygulanarak yaygınlaştırılması istemektedirler. Bu durum eğitim hayatlarında daha sık ve uzun süre bu tekniği kullanmak istedikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, fikir vermesi açısından sunulan örneklerin artırılması ve ders yoğunluğunun azaltılması ile tekniğin daha sağlıklı uygulanabileceği sonucu ortaya çıkmıştır.

Tekniğin genel olarak tüm derslerde uygulanabilir olması araştırma sonrasında ortaya çıkan diğer bir sonuçtur. Özellikle zor olan, teorik olan ve görsel içeriği kısıtlı olan dersler için daha kullanışlı bir teknik olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanında uygulama içerikli ve sayısal derslerde kullanılmasının güç olduğu da öğretmen adaylarının ifadelerinden ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. Zihin haritası tekniğini genellikle her sınıf seviyesinde uygulanabilir bulunmuştur. Ancak kısıtlı oranda da olsa ilköğretim ve altında tekniğin kullanımını güçleştireceği kanısı bulunmaktadır.

Zihin haritalama tekniğinin Grafik Tasarım dersinde ve bu derste tutuma etkisi açısından ilk kez incelenmesi, tartışma kısmını zenginleştirecek, konu ile örtüşen daha fazla sonuçlara ulaşamamasının en önemli sebebi olarak düşünülmektedir. Uygulama süresince aynı zamanda da araştırmacı tarafından gözlemlenen bir diğer sonuç da şu şekildedir: adaylar tasarımlarında diğer disiplinlerinin uygulama örneklerini oluşturan çalışma gruplarına göre, daha zengin ve ifade gücü kuvvetli çizgisel ifadeler kullanmışlardır. Bu süreç içerisinde öğretmen adayları kurguladıkları zihin haritası desenlerini grafik tasarım bilgi ve becerileri ile birleştirerek oluşturmuşlardır. Dolayısı ile de dersin amaçları bu teknik üzerinden de kendini ifade etme ve geliştirme şansı bulmuştur.

6.ÖNERİLER

6.1.Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- Resim-İş öğretmen adaylarının zihin haritalarına yönelik olumlu görüşleri dikkate alındığında ders kapsamında ve diğer derslerde, disiplin ve seviyelerde tekniğin kullanımının yaygınlaştırılması önerilebilir.

- Öğretmen adaylarının zihin haritalarında orijinal görsel kullanma kaygısı yaşadıkları görülmüştür. Bir beyin fırtınası tekniği olarak nitelendirilen zihin haritalarını bu kaygıdan uzaklaştırabilmek için bilgisayar destekli zihin haritası yazılımlarının kullanımı önerilebilir.

- Literatürde zihin haritalarının yaratıcılığı geliştirdiği ifade edilmektedir. Grafik tasarım dersin de yaratıcılık ve özgünlüğün ön planda olması gerektiği düşünüldüğünde benzer bir uygulamada “yaratıcılık” değişkeninin takibi yapılabilir. Ayrıca Grafik tasarım dersinde başının zihin haritası tekniğine bağlı olarak farklılaşması test edilebilir.

6.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Daha iyi bir kıyaslama yapılması zihin haritaları ile ilgili çalışmaların içeriği ve disiplinlere dağılışı ile ilgili meta-analiz çalışması yapılabilir.

- Akademisyenlerin, öğretmenler, öğretmen adayları ve öğrenciler zihin haritası tekniği konusunda bilgilendirilebilir veya var olan bilgi düzeyleri arttırılabilir, hâkimiyet dereceleriyle ilgili karşılaştırmalı bir çalışma yürütülebilir.

- Zihin haritalarının akademik başarı, kalıcılık, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcılık ve tasarım becerisi üzerine etkisi gibi parametreler, çeşitli değişkenler (kişisel bilgiler vs...) açısından araştırılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Abacı, O. (2007). *Temel sanat eğitimi*. İstanbul:Morpa Yayınları.
- Akinoğlu, O. ve Yaşar, Z. (2007). The effects of note taking in science education through the mind mapping technique on students' attitudes, academic achievement and concept learning. *Journal of Baltic Science Education*, 6(3), 34-43.
- Aktaş, Ö. (2012). İlköğretimde kavram ve zihin haritaları ile desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünleri üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Alakuş, A. O. (2002). İlköğretim okulları 6. sınıf resim-iş dersi öğretim programındaki grafik tasarımı konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve bu yöntemle uygun düzenlenmiş ortamda uygulanması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aral, E. (2005). İlköğretim 2. kademe resim-iş derslerinde grafik tasarımı uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Armutcu, E. (2006). Eğitim fakülteleri grafik tasarım ana sanat atölyeleri ders içerikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, A. (2006). İlköğretim okulu 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metinleri anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde zihin haritalarının etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atan, U. (2007). Resim-iş öğretmeni yetiştirmede yaratıcı drama yönteminin grafik tasarımı derslerinde kullanılmasının eriş, tutum ve kalıcılığa etkisi (Selçuk Üniversitesi örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, S. (2008). Görsel sanatlar dersinin işbirlikli öğrenmeyle işlenmesinin öğrencinin başarısına, derse yönelik Tutumlarına ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, G. (2009). Zihin haritalama tekniğinin dinlenen anlamaya etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Bacanak, A., Ülküdür, M. ve Öner, A. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin girişimcilik becerisi ve etkisi ile ilgili görüşleri: nitel bir araştırma. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Niğde
- Bakar Fındıkcı, M. (2009). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalında yazı dersinin grafik tasarım dersine katkısının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bakır, M. (2008). Grafik sanatında yaratıcılık ve karikatür ilişkisinin sanat eğitime etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balım, A. G., Evrekli, E. ve Aydın, G. (2007). Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritalama tekniği ve mind manager programı uygulamaları. *Famagusta, Turkish Republic of Northern Cyprus: VII. International Educational Technologies Conference*. (3-4-5 Mayıs 2007).
- Balım, A.G., Aydın, G., Türkoğuz, S., Evrekli, E. ve İnel, D. (2011). Technologically supported mind map applications for science and technology teachers. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 91–100.
- Becer, E. (1999). *İletişim ve grafik tasarım*. 2. Baskı, Ankara:Dost Yayınevi.
- Benuğur Tufan, Ş. (2009). Resim-iş eğitimi anabilim dalı anasanat atölye (grafik) dersinde öğretim elemanlarının yazı ve tipografi öğretimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Beycioğlu, K. ve Aslan, B. (2012). Öğretmen ve yöneticilerin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri: Bir karma yöntem çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 191-223.
- Beykal Orhun, F. (2005). Resim-iş dersine ilişkin tutumların ölçülmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(18), 19-29.
- Bilgili, M. Y. (2001). Anadolu meslek liseleri grafik bölümü öğrencilerinin eğitim-öğretim durumları ve eğitim-öğretimden beklentileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Bilgin, H. (1988). Grafik sanatlarda üretim teknolojileri ve çağdaş sanat. (Çağdaş Teknoloji Sanat içinde), *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları*, 18. Ankara.
- Bingöl, H. O. (2013). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Fotoğraf Dersinin İşlenişine İlişkin Tutum ve Beklentileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, 184-199.
- Bozkurt, N. (2000). *Sanat ve estetik kuramları*. Bursa: Asa Yayınları.
- Boztaş, E. (2004). Grafik tasarım eğitiminde bilgisayar destekli paket program olarak afiş. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Boztaş, E. (2009). Grafik tasarım eğitimi için görsel çoklu ortam materyali geliştirme. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Brinkmann, A. (2007). Graphical knowledge display- mind mapping and concept mapping as efficient tools in mathematics education. (Çev: Suphi Önder Bütüner), *İlköğretim Online*, 6(1), 1-11
- Buyurgan, S. ve Buyurgan U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi (Eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle)*. Ankara:Pegema Yayıncılık.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan U. (2001). *Sanat eğitimi ve öğretimi (İlköğretim 1. kademe)*. Ankara:Pegema Yayıncılık.
- Buzan, T. (2009). *Akıl haritaları: yaratıcılığınızı harekete geçirin ve hayatınızı dönüştürün*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Buzan ,T. and Buzan, B. (1993). *The mind map book*. London: BBC Books.
- Bütüner, S. Ö. (2006). Açılar ve üçgenler konusunun ilköğretim 7. sınıf öğrencilerine vee diyagramları ve zihin haritaları kullanılarak öğretimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Büyükarman, Ö. M. (2011). Grafik tasarım öğretiminde hümanistik ve teknik modele dayalı öğretim yöntemlerinin karşılaştırmalı uygulaması. Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Büyükoztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara:Pegem A Yayıncılık.

- Coşkun, O. (2007). İlköğretim okullarında görsel sanatlar dersinde bilgisayarla grafik tasarım uygulamaları üzerine bir değerlendirme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çağlarca, S. (1993). *Renk ve armoni kuralları*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Çamlı Çakır, H. ve Altun, E. (2011). Bilgisayar destekli zihin haritalama tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*, 2 (4). <http://www.etad.net/dergi/index.php?journal=etad&page=article&op=view&path%5B%5D=62> adresinden 01.10.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Çamlı, H. (2009). Bilgisayar destekli zihin haritalama tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına, fene ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. 3. Baskı. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çevik, K. (2009). Anadolu güzel sanatlar liselerinde verilen grafik (özgün baskı resim) dersinin amaç ve uygulamalarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davies, W. M. (2010). Concept mapping, mind mapping and argument mapping: what are the differences and do they matter?. *Higher Education*, http://www.tlu.fbe.unimelb.edu.au/teaching_staff/seminar_series/documents/ erişim tarihi: 13.12.2012
- Demir Bağatır, R. (2008). Drama öğretim yönteminin resim-iş bölümü öğrencilerinin mesleki tutum ve başarılarına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Derelioğlu, Y. (2005). *Hayat Bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi dersinde akıl haritasının kullanımı* [Using mind mapping technique in the elementary life science and social studies lessons]. Eğitimde İyi Örnekler Konferansı, 12 Mayıs, Batman.
- Deveci, E. (2007). İlköğretim ikinci kademe görsel sanatlar eğitimi estetik beğenin geliştirilmesinde materyal kullanımının yeri, önemi ve uygulanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Ekici, N. (2004). Grafik eğitiminde öğrencilerin görsel algı ve algılama farklılıklarının afiş tasarımları yoluyla saptanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbay, M. (2000). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul:Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Erberk, M. (2002). *Çatalhöyük'ten günümüze Anadolu motifleri*. 1. baskı. Ankara:Dumat Ofset.
- Erdem, E., Yılmaz, A. ve Oskay, Ö. Ö. (2009). The effect of concept mapping on meaningful learning of atom and bonding. *Procedia Social and Behavioral Sciences*,1, 1586-1590.
- Erdoğan, Yerli, M. (2007). Resim-iş öğretmenliği programındaki temel tasarım derslerinin, grafik tasarım anasanaat atölye derslerine etkisine ilişkin öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erinç, S. (1999). Sanatın sosyal boyutları üzerine bir ön deneme. *Anadolu Sanat, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Süreli Sanat ve Kültür Dergisi*, 26(10), 59-63.
- Erinç, S. (2004). *Sanatın boyutları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Erişti, S. D. (2005). Grafik tasarım ilkelerine dayalı olarak geliştirilmiş etkileşimli eğitim CD'lerinin ilköğretimde temel sanat elemanlarının öğretiminde etkililiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ermiş, S. (2012). Grafik tasarım ilkelerinin öğretiminde etkileşimli CD'ye dayalı tasarım programının öğrencilerin başarısına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ertosun, A. (2006). Türkiye'deki grafik sanat eğitimi ile Amerika'daki grafik sanat eğitiminin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Evrekli, E. (2010). Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme beceri algılarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Evrekli, E., İnel, D. ve Balım, A.G. (2012). Kavram ve zihin haritası kullanımının öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri ile fen ve teknolojiye yönelik tutumları üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 229-250.
- Eyüboğlu, B. R. (1986). *Resme başlarken*. Ankara:Bilgi yayınevi.
- Eyüboğlu, B. R. (1995). *Resim yaparken*. Ankara:Bilgi yayınevi.
- Gelb, M. J. (2002). *Düşünmenin Tam Zamanı*. İstanbul:Arion yayınevi.
- Goodnough, K., Woods, R. (2002). *Student and teacher perceptions of mind mapping: a middle school case study*. Annual Meeting of The American Educational Research Association, New Orleans, Los Angeles, U.S.A.
- Gümüş, Ç. (2010). Yükseköğretim kurumlarındaki grafik eğitimi için temel tasarım eğitimi konulu örnek interaktif cd tasarımı ve tasarıma ilişkin öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gür, H. ve Bütüner, S. Ö. (2006). Development of the attitude scale toward mind mapping technique which is used in mathematics class. *Elementary Education Online*, 5(2), 61-74.
- Hasusta, H. (2010). *İnteraktif eğitim cd uygulamasının anadolu güzel sanatlar lisesi (11. sınıf) grafik tasarım dersine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hurwitz, A. and Day, M. (1995) Children and their art: methods for the elementary school: methods for the elementary. Harcourt Brace College Publishers, Texas.
- Hubbard, G. & Zimmerman, E. (1982). *Abstrands a program of individualized art instruction*. Waveland Press, Inc, United States of America.
- Kale, U. (2010). Kız meslek liselerinin grafik ve fotoğraf alanında verilen bilgisayar destekli tasarım dersinde karikatür tekniğinin yaratıcı sürece katkılarına ilişkin öğrenci ve uzman görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karataş, S. (2010). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (BÖTE) Öğretmen Adaylarının Mesleklerine İlişkin Zihin Haritalarının Analizi (Gazi Üniversitesi Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 159-173.

- Karatay, A. (2003). Grafik eğitiminde tasarım, animasyon ve multimedya kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kartal, A. ve Turan, İ. (2012). İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin doğal afetler konusu ile ilgili kavram yanılgıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 67-81.
- Kartal, A. (2011). Zihin haritalama tekniğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı, tutumu ve kalıcılığına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Katz, E., Lankford, L. and Plank, J. (1995). *Themes and foundations of art*. West Publishing company, USA.
- Keskinkılıç, Yumuşak, G. (2013). Fen dersinde zihin haritalarının kullanımının öğrenci başarısına etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3),1-5.
- Kıdık, E. F. (2005). Canlılar çeşitlidir ünitesinin öğretilmesinde zihin haritalama tekniği kullanılarak geliştirilen yapılandırmacı öğretim yönteminin uygulanması ve geleneksel yöntemle karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Kıral, B. ve Kıral, E. (2011). Karma araştırma yöntemi. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya, Ankara:Siyasal Kitabevi.
- Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim, görmek, öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegema.
- Mento, A. J., Martinelli, P. J. and Raymond M. (1999). Mind mapping in executive education: Application and outcomes. *The Journal of Management Development*, 18(4), 390-407.
- Meşeci, B., Karamustafaoğlu, S. ve Bacanak, A. (2012).Yaratıcı Drama Yöntemiyle Maddenin Değişimi Konusunun Öğretimi: NVivo Değerlendirme. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, Niğde.
- Michalko, M. (2008). *Yaratıcı dehanın sırları*. (Cev: Z. Abat), İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Moi, W. A. G. and Lian, O. L. (2007). Introducing mind map in comprehension. *Educational Research Association (Singapore)*. Redesigning Pedagogy International Conferences: Culture, Knowledge and Understanding, <http://conference.nie.edu.sg/2007/paper/papers/LAN469.pdf>. erişim tarihi: 19.07.2013.

- Mori, M. (2005). Synthetic pictorial visions between yesterday and tomorrow. (Edit by Uta Grosenick) *Women artists in the 20th and 21st century*, Taschen.
- Oğuzoğlu, D. (2009). Ortaöğretim kurumları programlarında yer alan grafik tasarım derslerinde öğretim yöntem ve teknikleri ile araç-gereç kullanımının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Ankara ili örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öktem, E. (2012). Grafik tasarım dersi alan öğrencilerin, grafik tasarım ve bilgilendirme tasarımı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, F. (2011). Türkiye'deki resim-iş eğitimi programlarında okutulan grafik tasarım derslerinin uygulanmasını etkileyen faktörler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Öztürk, H. (2005). *Öğrenmenin Büyüsü*. [The Magic of learning]. İstanbul:Hayat Yayınları.
- Özmen, K. R. (2010). Güzel sanatlar ve spor liselerinde okutulan grafik tasarım dersine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özsoy, V. ve Şahan, M. (2009). Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Resim-İş Dersinde Öğrenci Tutumuna Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 7(1), 205-227.
- Özmutlu, A. (2009). Grafik tasarım atölye derslerinde afiş konusunun uygulama ve çözümleme süreçlerinde göstergebilimsel çözümleme yönteminin kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Öztürk Göçmen, P. (2010). Nesnel olarak yapılandırılmış renklerin grafik tasarım öğrencilerinin bilişsel öğrenmelerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, B. ve Kısaç, İ. (2002). Bilgiyi İşleme Modeli. (Ed: B.Yeşilyaprak), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (3) içinde (252-281). Ankara:PegemA.
- Pala, E. (2010). Photoshop programının grafik anasanat atölye öğrencilerine bilgisayar destekli öğretimde cd ile öğretilmesinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Parramon, J., M. (2012). *Resimde renk ve uygulanışı*. İstanbul:Remzi Kitabevi.

- Paykoç, F., Mengi, B., Kamay, P. O., Önkol, P., Özgür, B., Pilli O., Yıldırım Şahinkaya, H. (2004). What are the major curriculum issues? the use of mind mapping as a brainstorming exercise. Concept Maps, Theory, Methodology, Technology Proceedings of the First International Conference on Concept Mapping, Pamplona, Spain.
- Richard, L. (2005). *Ekspresyonizm sanat ansiklopedisi*. İstanbul:Remzi Kitabevi.
- San, İ. (1990). *Türkiye’de güzel sanat eğitimi, eğitim programları ve öğretim II*. Ankara: M.E. Basımevi.
- San, İ. (2000). *Sanat eğitim kuramları*. Ankara:Ütopya Yayınları.
- Séguéla, J. (1997). *Eğlenceli şeydir şu reklamcılık*. İstanbul: Doğan Medya.
- Seylan, A. (2004). Güzel sanatlar eğitimi bölümlerinde temel tasarım (basic design) dersinin verimlilik düzeyini artırıcı uygulama modellerinin araştırılması ve geliştirilmesi. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Şeyihoğlu, A. (2013). Opinions of the geography teacher candidates toward mind maps. *Educational Research and Reviews*, 8(5) 191-202.
- Şeyihoğlu, A. ve Geçit, Y. (2012). “Mind maps” in the metaphors of geography teacher candidates. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 283-295
- Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2010). Yapılandırmacı yaklaşım temelli ilköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde zihin haritalama tekniğine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 10(3), 1613-1656.
- Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde zihin haritalama tekniğine ilişkin öğrenci görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.46(2), 111-131.
- Şeyihoğlu, A., Akbaş, Y. ve Kartal, A. (2012). *Uygulama örnekleri ile coğrafya eğitiminde kavram ve zihin haritaları*. Ankara: PegemA.
- T.C. Yükseköğretim Kurulu (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Haziran, Ankara.
- Tansuğ, S. (1988). *Sanatın görsel dili*. İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Tepecik, A. (1994). Grafik tasarlama ilkelerine dayalı tasarım, yöntem ve teknikleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tepecik, A. (2002). *Grafik sanatlar (tarih-tasarım-teknoloji)*. Ankara:Detay Yayınları.

- Tomak, A. (2002). Kız meslek ve Anadolu kız meslek liseleri için grafik tasarım eğitimi kaynak kitap önerisi. Sanatta Yeterlilik tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Trevino, C. (2005). Mind mapping and outlining: comparing two types of graphic organizers for learning seventh-grade life science. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Texas Tech University.
- Tuna, S. (2003). Sanat eğitimi bölümlerinde tasarım ilke ve elemanlarının bilgisayar teknolojisi yardımı ve uygulanması. sanatta yeterlilik tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tunç Baler, H. (1990). 3-7 yaş çocuklarında resim yoluyla yaratıcılığın geliştirilmesi, güzel sanatlar eğitimi ve eğitim öğretim programları ve öğretim II. Ankara: M. E Basımevi.
- URL-1, <http://www.fuzz2buzz.com/en/mex/mind-map/software/66/laws-mindmapping>. 19 Ocak 2012.
- URL-2, <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-57336/h/bolum22.pdf>. 22 Şubat 2013.
- URL-3, http://www.yok.gov.tr/component/option,comdocman/task,cat_view/gid,134/Itemid,88/22. 15 Şubat 2013.
- Uygungöz, M. (1996). Resim ve tipografi. Anadolu Sanat, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Süreli Sanat ve Kültür Dergisi,14(5), 190-193.
- Ülkü Kan, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde bireysel ve grupla zihin haritası oluşturma'nın öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara:Nobel yayıncılık.
- Ürek, S. (2003). İzmir ili güzel sanatlar liselerinde grafik tasarım uygulama yöntemlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Wheeldon, J. (2011). Is a picture worth a thousand words? using mind maps to facilitate participant recall in qualitative research. *The Qualitative Report*, 16(2), 509-522.
- Word, R. and Wandersee, J. H. (2002). Student's perceptions of roundhouse diagramming:a middle-school viewpoint. *International Journal of Science Education*, 24(2),205–225.

- Yaşar, I. Z. (2006). Fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenmeye ve başarıya etkisi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yetkiner, A. (2011). İlköğretimde İngilizce öğretiminde zihin haritası kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (1995). Grafik açısından kurum kimliğinin dününe ve bugününe bir bakış. Anadolu Sanat, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Süreli Sanat ve Kültür Dergisi, 11(3), 177-182.
- Yılmaz, E. (1993). Sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştiren yükseköğretim kurumlarında grafik tasarımı eğitiminde uygulanan yöntemler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, G. (2012). Çokgenler konusunun ilköğretim 7. sınıf öğrencilerine vee diyagramları ve zihin haritaları kullanılarak öğretimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.

8. EKLER

8.1. Grafik Tasarım Tutum Ölçeği

Bu ölçek sizin Grafik Tasarım dersine yönelik tutumlarınızı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekte toplam 50 madde bulunmaktadır. Her maddeyi dikkatlice okuduktan sonra ifadeye ne ölçüde katıldığınızı, ya da katılmadığınızı belirten seçeneğin altına (X) işaretini koyarak cevabınızı belirtiniz.

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Grafik tasarım dersi, sevdiğim bir derstir.					
2	Grafik tasarım dersinin yaratıcı düşünme yeteneği kazandırdığına inanmam.					
3	Grafik tasarım dersinin, özgün düşünme yeteneği kazandırdığını düşünürüm.					
4	Grafik tasarım dersine isteyerek katılmam.					
5	Grafik tasarım dersi, özgün iş üretme yeteneğimi geliştirir.					
6	Grafik tasarım dersinde tasarım yapmak, beni rahatsız eder.					
7	Grafik tasarım dersi, öğretmen olduğumda en çok faydalanacağım derstir.					
8	Grafik tasarım dersi, bana araştırma yapma alışkanlığı kazandırmaz.					
9	Grafik tasarım dersini, renk bilgisini etkili kullanmayı gerektirdiği için severim.					
10	Grafik tasarım dersinde sanat eğitiminin temel amaçları doğrultusunda çalışmalar yaptığımı düşünmem.					
11	Grafik tasarım dersini, tasarım sürecinde farklı araç gereçleri kullanma becerisi kazandırdığı için severim.					
12	Grafik tasarım dersinde, tasarım yapmak için ele alınan konunun teorik kısmı bana sıkıcı gelir.					
13	Grafik tasarım dersini, ele alınan konu teorik olarak irdelenirken, konu ile ilgili grafik ürünler üzerinde sanat eseri analizi yapıldığı için severim.					

14	Grafik tasarım dersini, yaratıcı fikirler bulmakta zorlandığım için sevmem.					
15	Grafik tasarım dersini, tasarım yaptıktan sonra inşa sürecinde zevk aldığım için severim.					
16	Grafik tasarım dersini, derste yapılan ürünlerin toplum hayatına katkısı olmadığı için sevmem.					
17	Grafik tasarım dersini, konuları itibarı ile ilgimi çektiği için severim.					
18	Grafik tasarım dersini, özgün düşünme yeteneği kazandırmadığı için sevmem.					
19	Grafik tasarım dersinde, özgün ve yaratıcı çalışma süreci özgüvenimi arttırdığı için severim.					
20	Grafik tasarım dersini zorunlu olmasa almam.					
21	Grafik tasarım dersini, farklı sosyal çevrelerle ilişki kurmada yardımcı olduğu için severim.					
22	Grafik tasarımı dersinde, eser ortaya koymanın zevkli olduğuna inanmam.					
23	Grafik tasarımı dersini, derste yararlanabileceğimiz dersle ilgili yayınlar ve tasarım örnekleri olduğu için severim.					
24	Grafik tasarım dersi ürünlerinin izleyenlerde estetik duyguyu geliştirdiğini düşünmem.					
25	Grafik tasarım dersini, araştırma yapma alışkanlığı kazandırdığı için severim.					
26	Grafik tasarım dersi ürünlerinin, geniş halk kitlelerine ulaşarak onları bilgilendirdiğine inanmam.					
27	Grafik tasarım dersini, hayal gücümü geliştirdiği için severim.					
28	Grafik tasarım dersini, ders saatlerinin çok olmasından dolayı sevmem.					
29	Grafik tasarım dersini, tasarım yaparken mutlu olduğum için severim.					
30	Grafik tasarım dersini, inşa sorununu çözerken özel sektörden teknolojik destek almayı gerektirdiğinden dolayı sevmem.					
31	Grafik tasarım ürünleri günlük hayatta insanları yönlendirdiği için bu dersi severim.					
32	Grafik tasarımı dersini, düşüncelerimi aktarmada kısıtlılık getirdiği için sevmem.					
33	Grafik tasarım dersini, farklı ülkelerde olan gelişmeleri görsel olarak takip etmemi sağladığı için severim.					
34	Grafik tasarım dersini, imgesel gücü sınırladığı için sevmem.					

35	Grafik tasarım dersini, ürün ve hizmet tanıtımı yaparken empati duygusunu geliştirdiği için severim.					
36	Grafik tasarım dersini, sosyo-kültürel araştırmalar yapmayı gerektirdiği için sevmem.					
37	Grafik tasarım dersini bilgisayar teknolojisi kullanılarak yapıldığı için severim.					
38	Grafik tasarım dersini tasarım yaparken sembolleri kullanma zorunluluğu getirdiğinden dolayı sevmem.					
39	Grafik tasarım dersini, renk dilinin öğrenilmesine yardımcı olduğunu düşünürüm.					
40	Grafik tasarım dersini, Görsel Tasarım Eleman ve İlkelerini öğrenmede kolaylık sağladığı için severim.					
41	Grafik tasarım dersini, tasarımda kompozisyon bilgilerinin öğrenilmesinde etkili olmadığı için sevmem.					
42	Grafik tasarım dersini, simge ve sembollerin ne anlama geldiğini kolay bir şekilde öğrettiği için severim.					
43	Grafik tasarım dersine, sadece dersi geçmek amacıyla çalışırım.					
43	Grafik tasarım dersini, ürünleri aracılığıyla farklı kültürlerdeki insanların daha kolay iletişim kurmalarını sağladığı için severim.					
45	Grafik tasarım dersinde, görsel sanatlarla ilgili olmayan çalışmalar yapıldığı için sevmem.					
46	Grafik tasarım dersini, renk bilgisini daha bilinçli kullanmayı gerektirdiği için severim.					
47	Grafik tasarım dersini, derse endişe içinde girdiğim için sevmem.					
48	Grafik tasarım dersini, zaman eğlenceli ve çabuk geçtiği için severim.					
49	Grafik tasarım dersinde, tasarım konularını öğrendiğim için kendimi şanslı bulurum.					
50	Grafik tasarım dersinde öğrendiğim konuları unutmak isterim.					

8.2. Yarı Yapılandırılmış Sorulardan Oluşan Form

1. “Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine yönelik olumlu görüşleriniz nelerdir?
2. “Grafik Tasarım” dersinde kullanılan zihin haritası tekniğine ve uygulanaşına yönelik olumsuz görüşleriniz nelerdir?
3. Zihin haritası tekniğini öğretmenlik meslek yaşıantınızda kullanmayı düşünüyor musunuz?
4. Zihin haritası tekniğinin daha etkili kullanımına dair önerileriniz var mı?
5. Zihin haritası tekniğinin diğler derslerde uygulanabilirliğine dair görüşleriniz nelerdir?
6. Zihin haritası tekniğinin diğler sınıf seviyelerinde uygulanabilirliğine dair görüşleriniz nelerdir?

8.3. Grafik Tasarım Dersine Yönelik Oluşturulan Zihin Haritası Örnekleri

1. “Tasarım İlkeleri” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları
2. “Tasarım Elemanları” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları
3. “Grafik Tasarım” Konularına Yönelik Zihin Haritaları
4. “İletişim” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları
5. “Kimlik Tasarımı” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları
6. “Reklam Grafiği” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları
7. “İllüstrasyon” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları

104

111

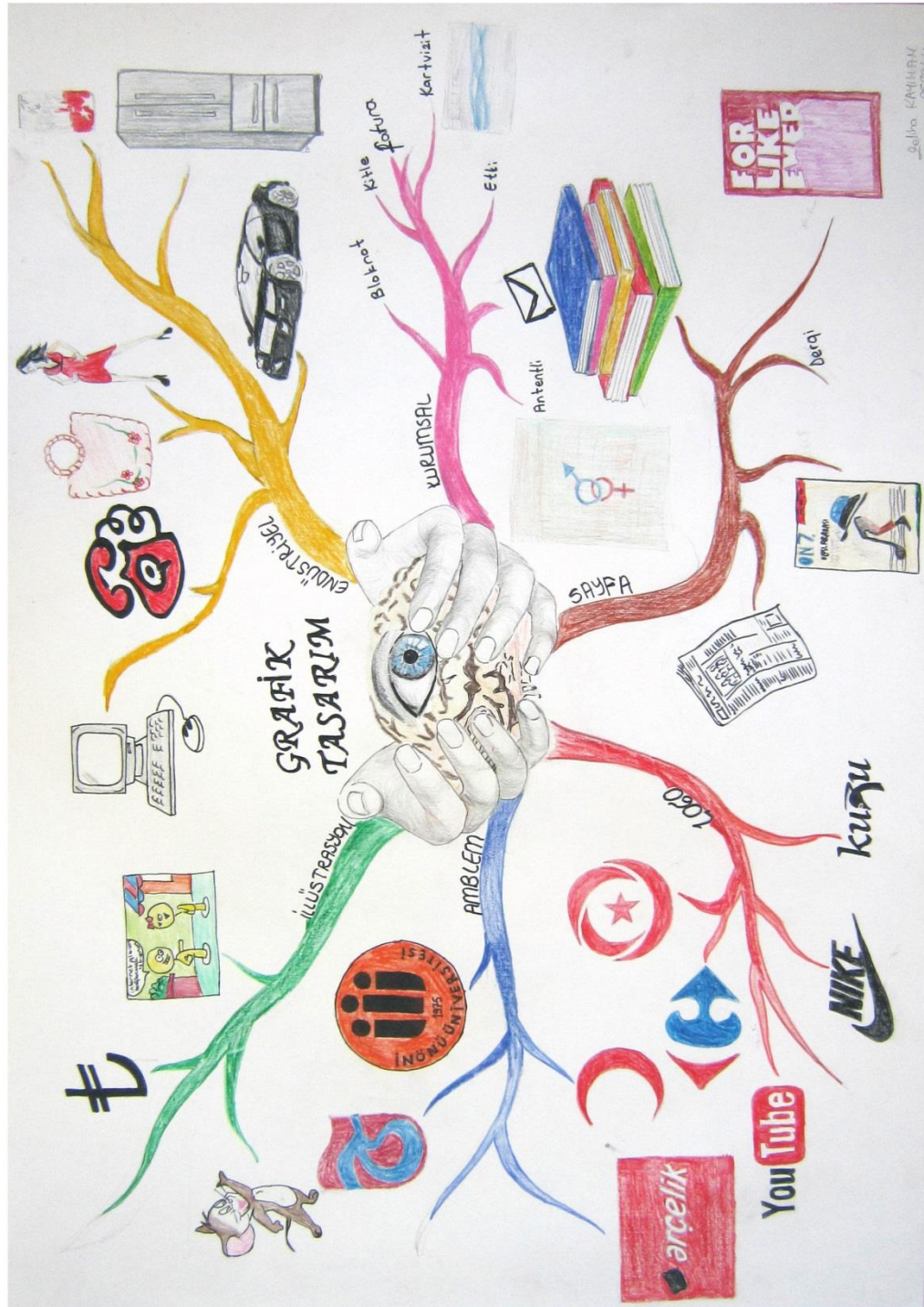

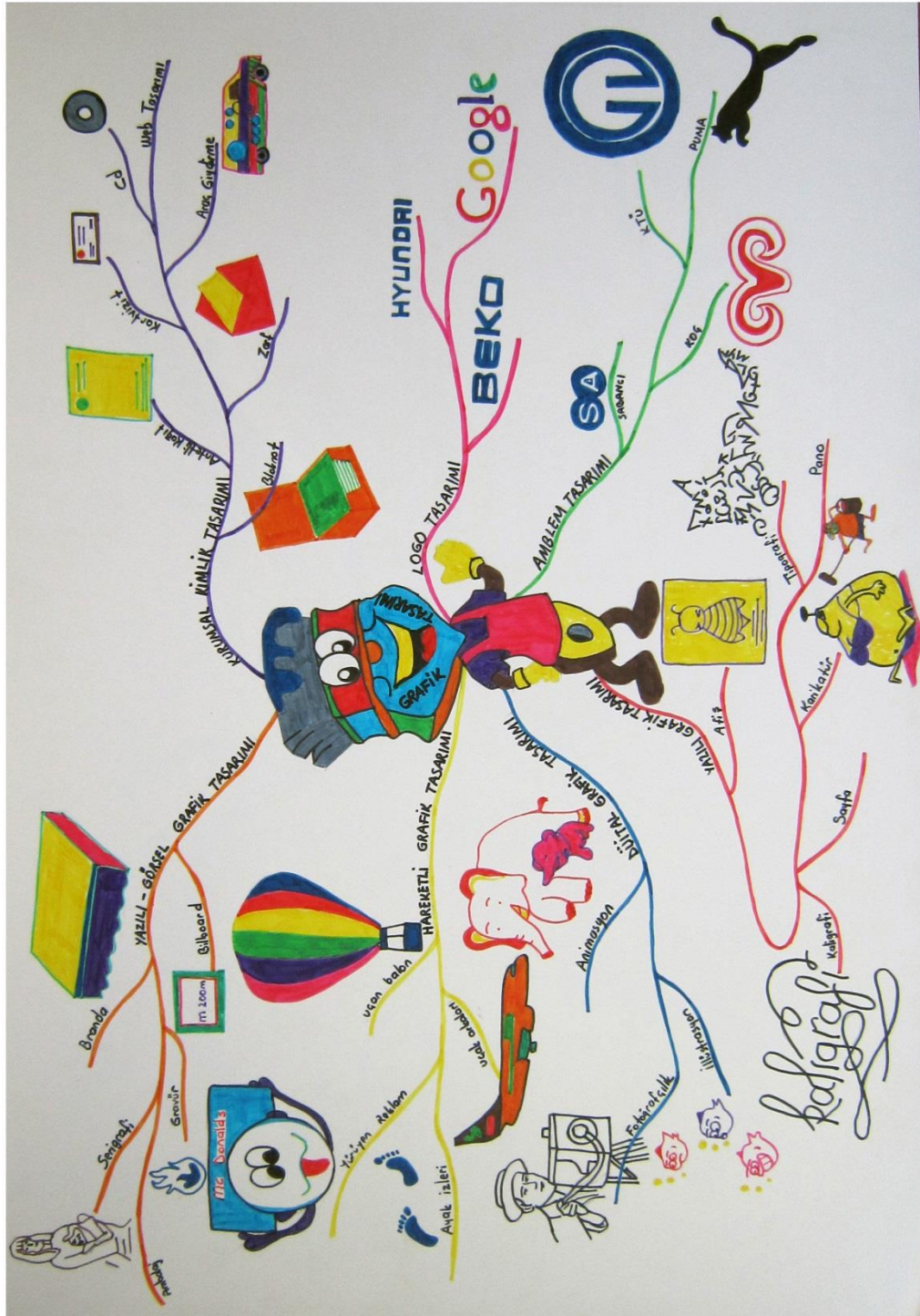

118

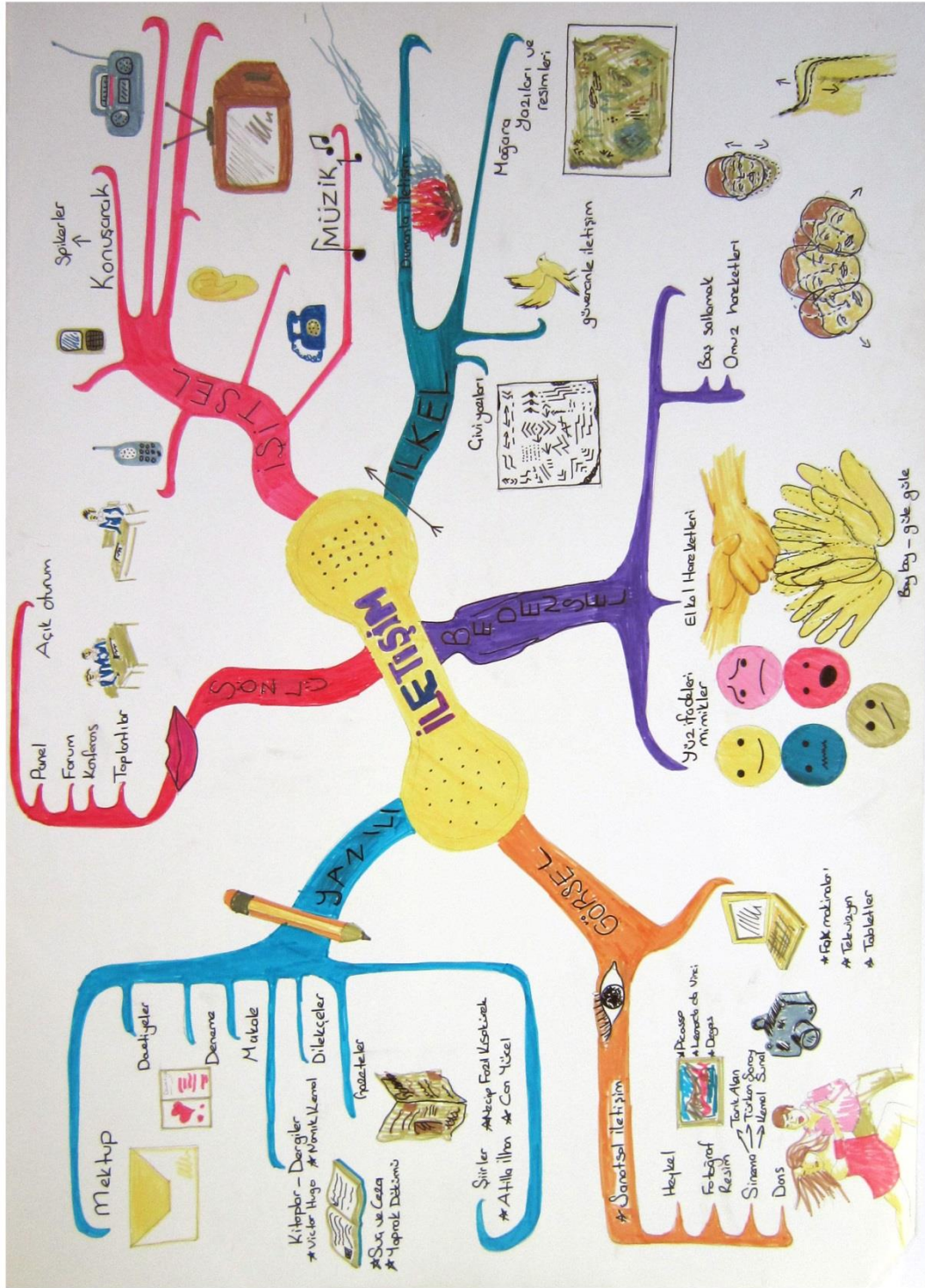

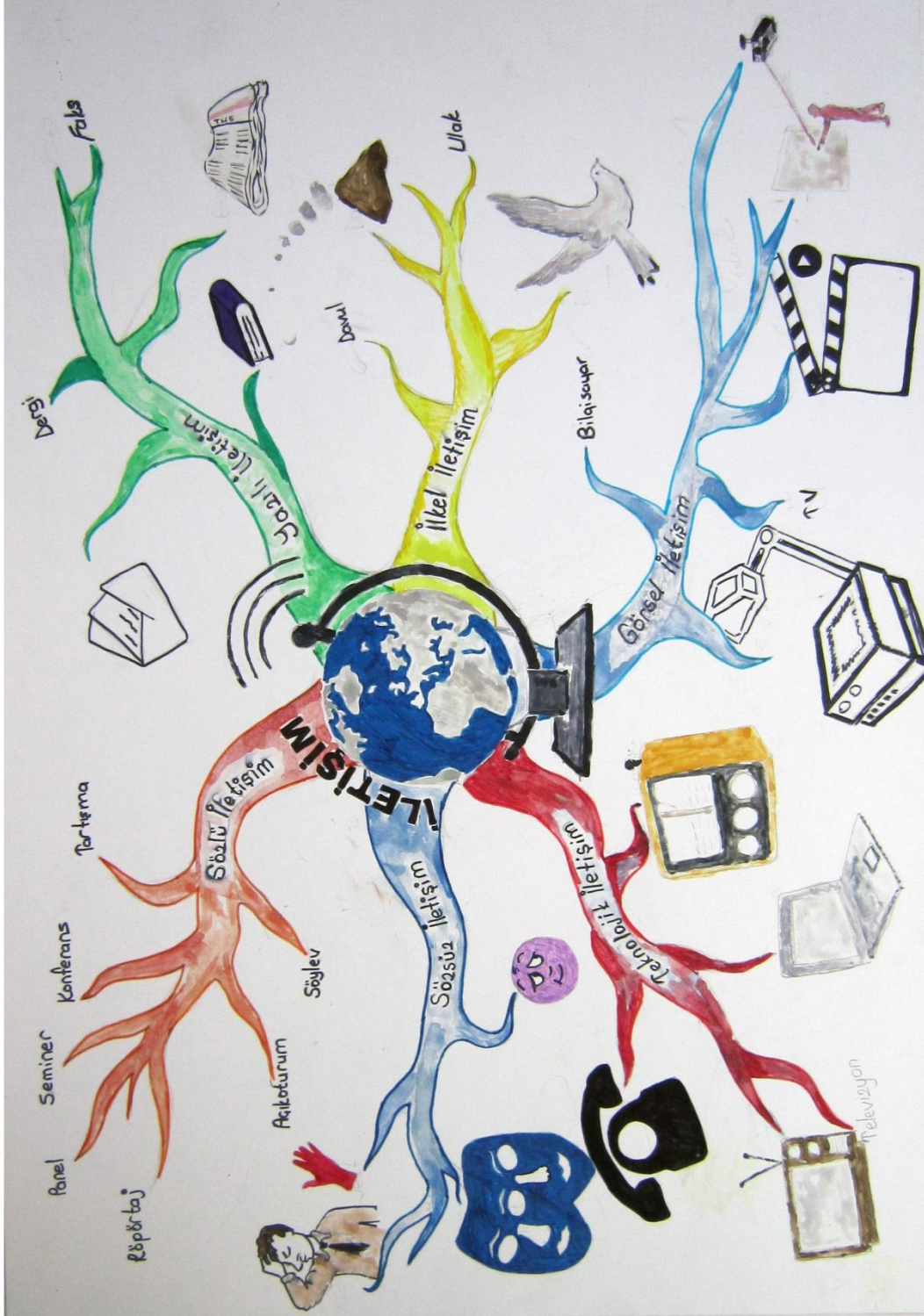

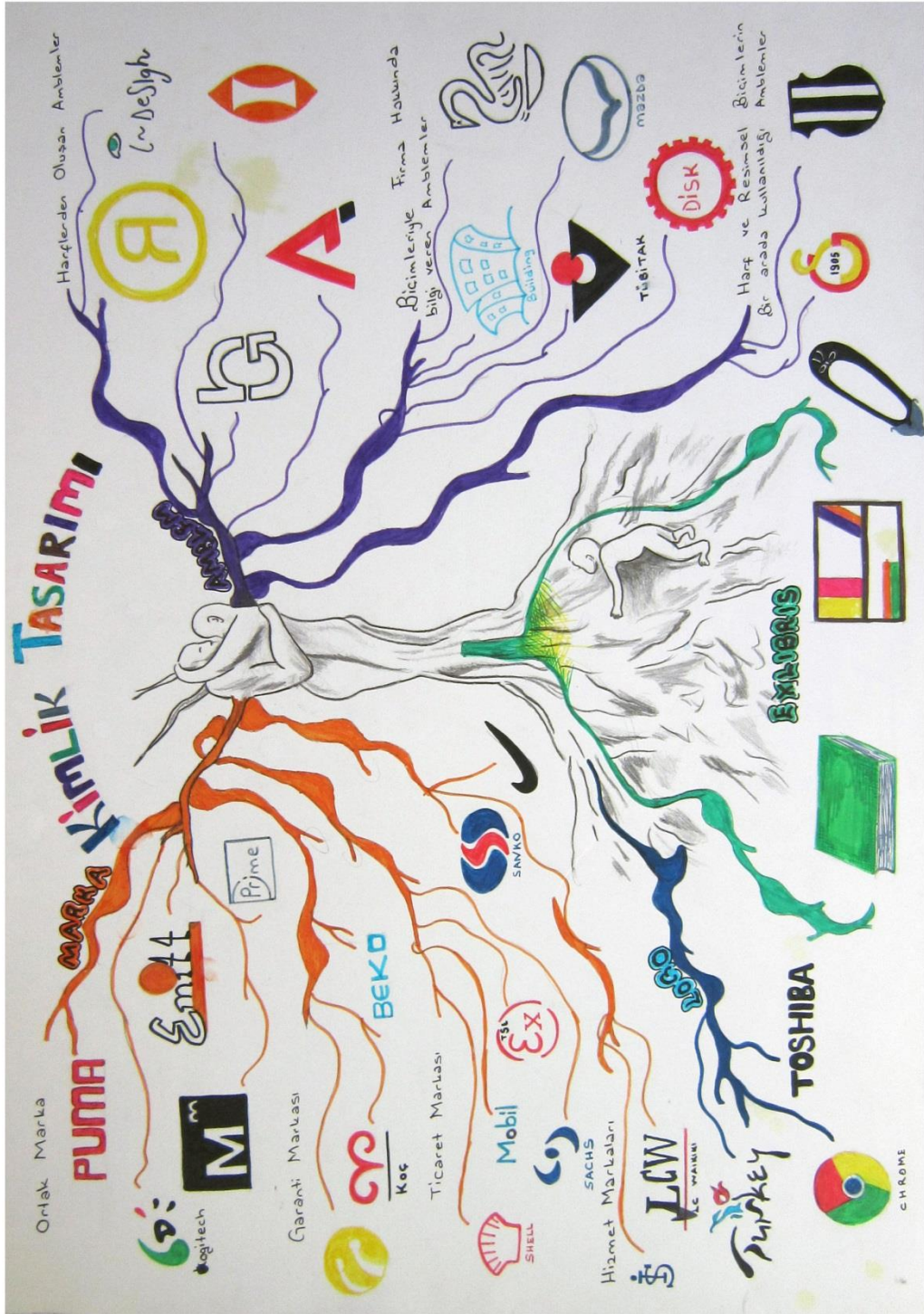

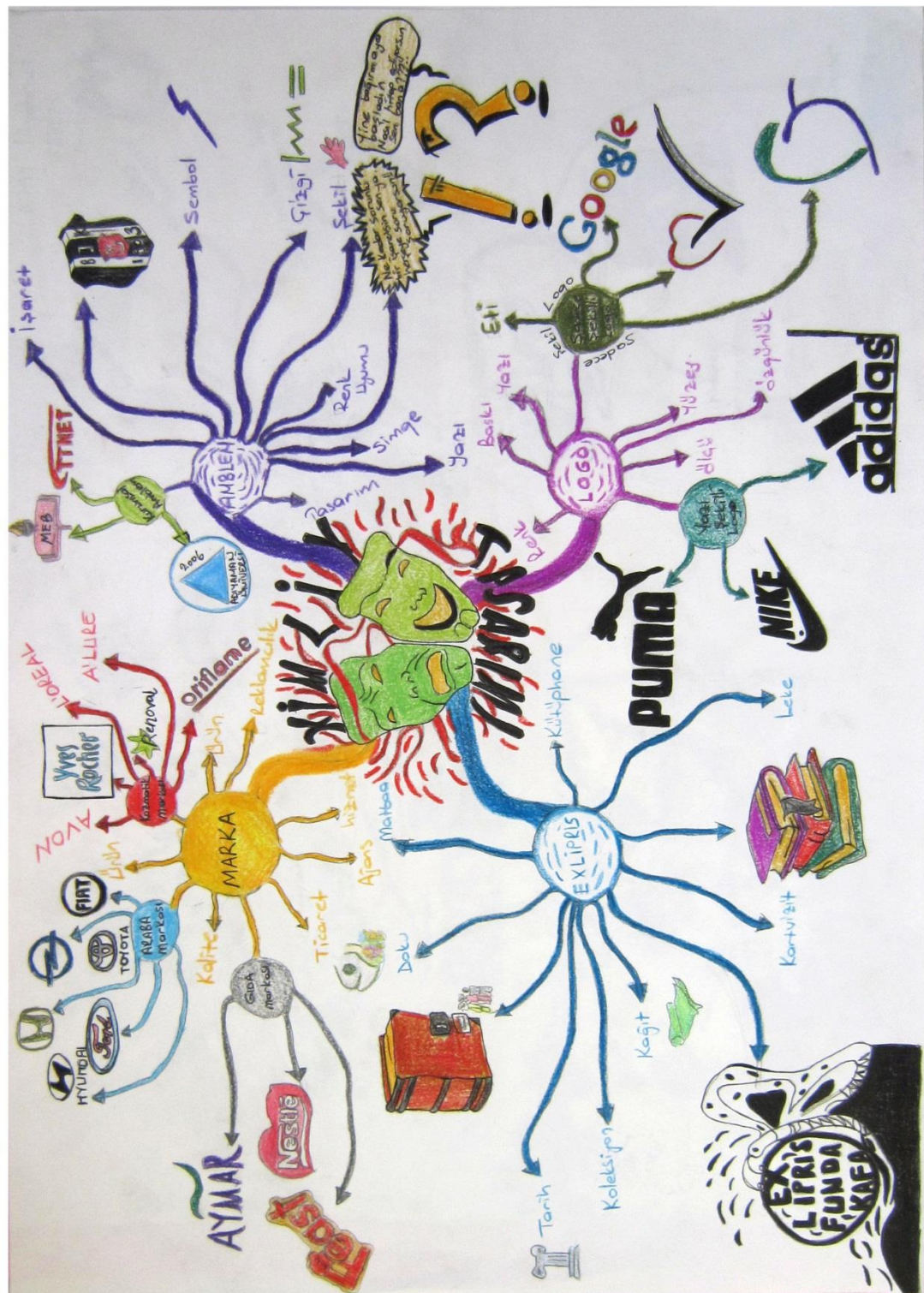

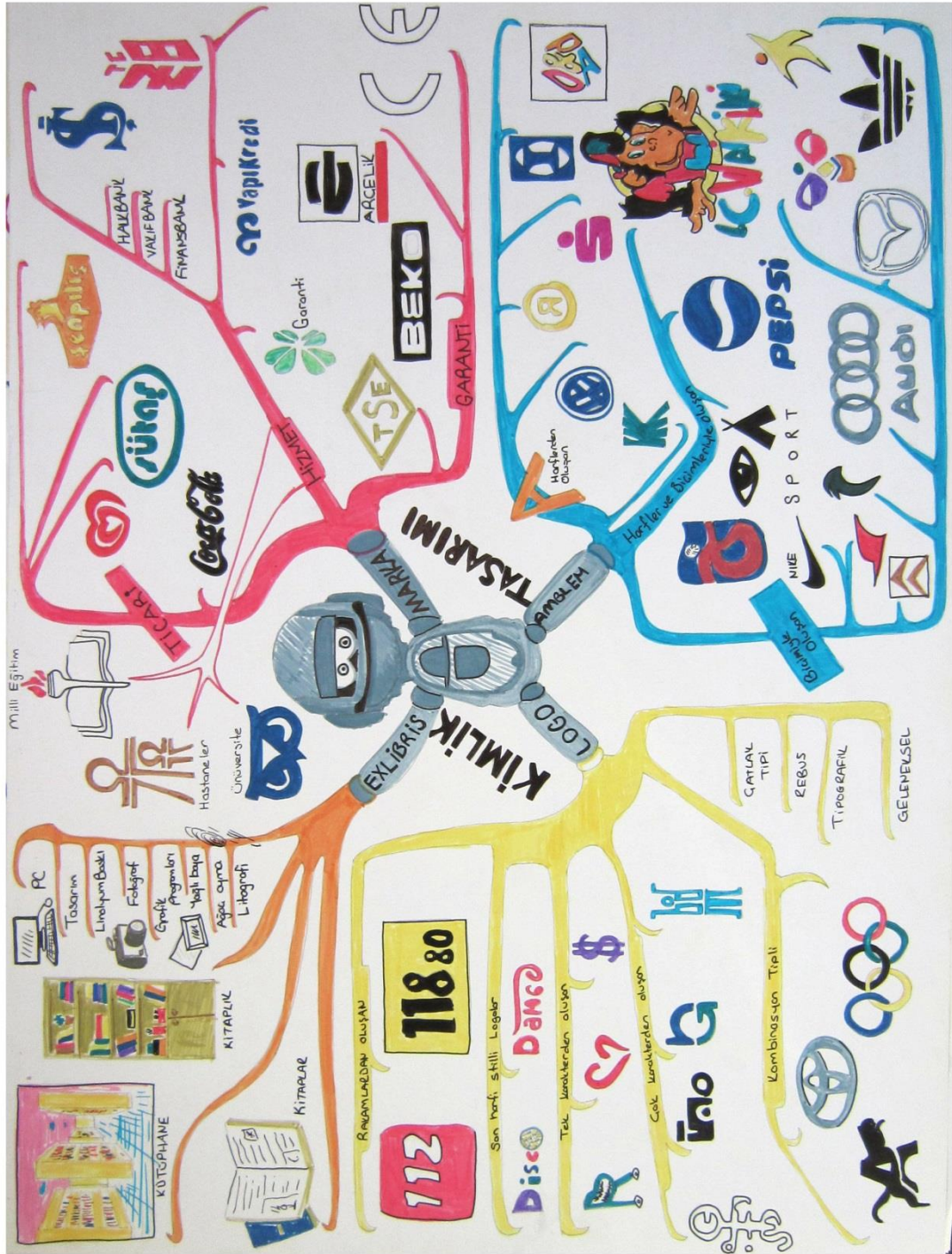
132

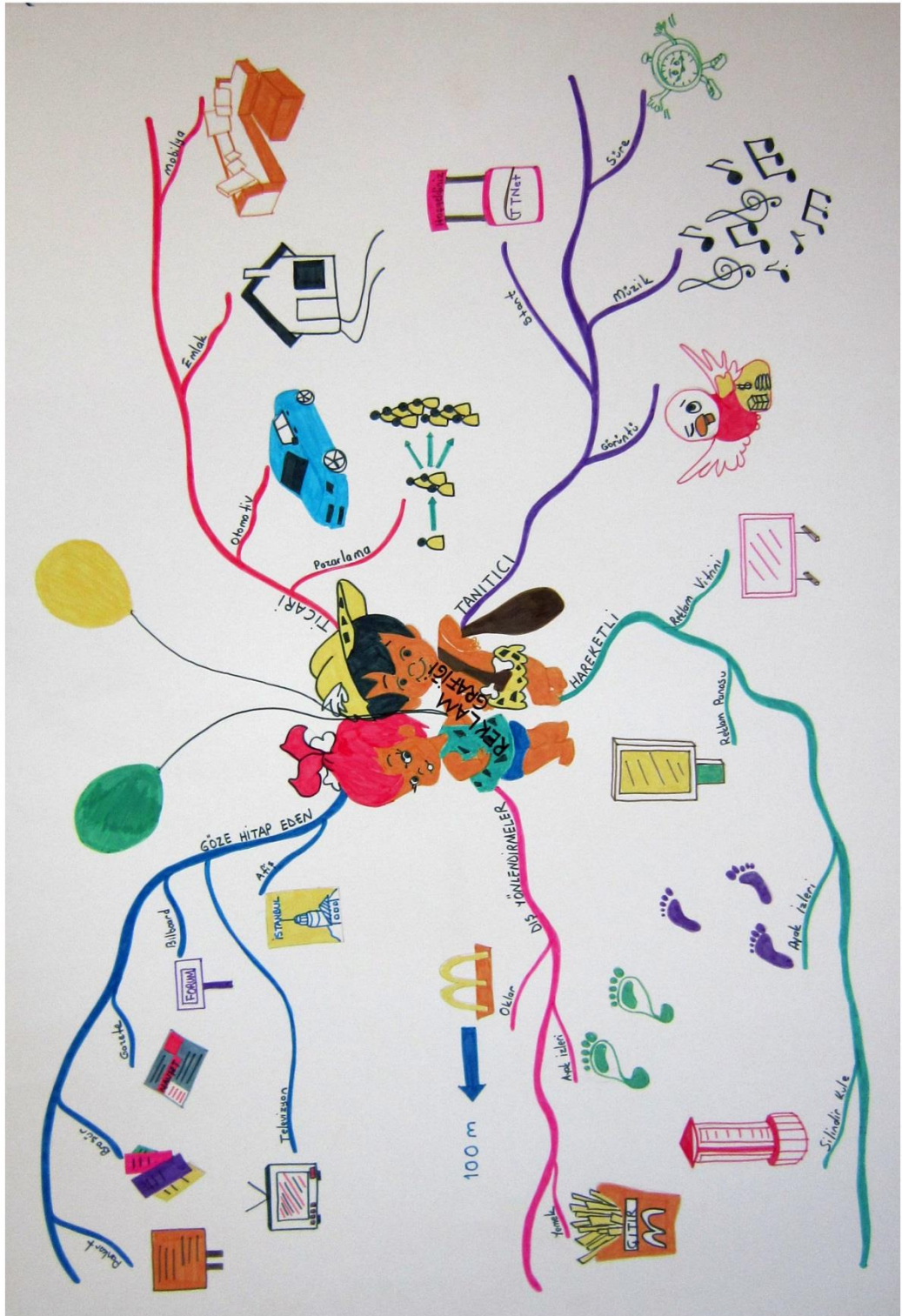

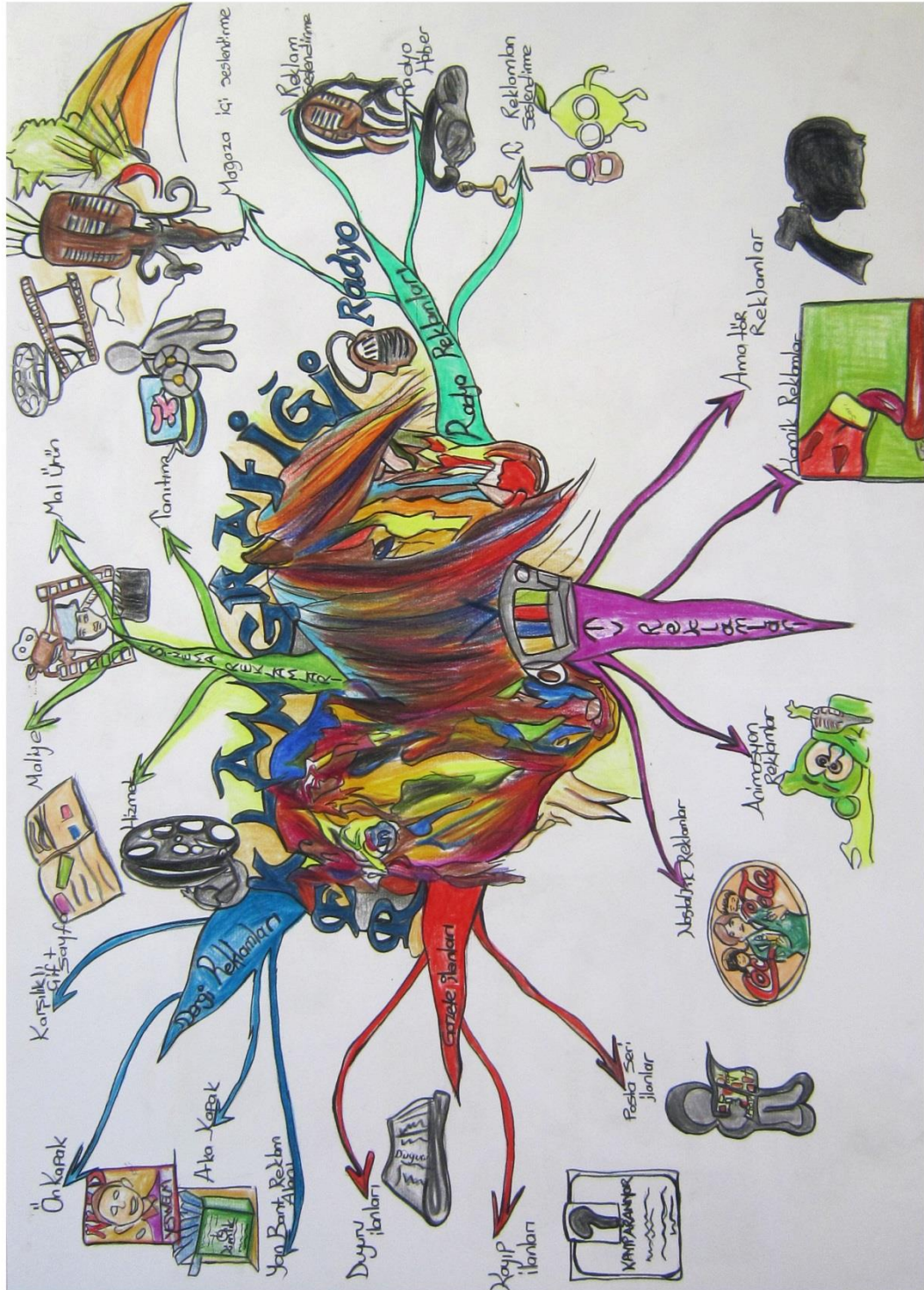

139

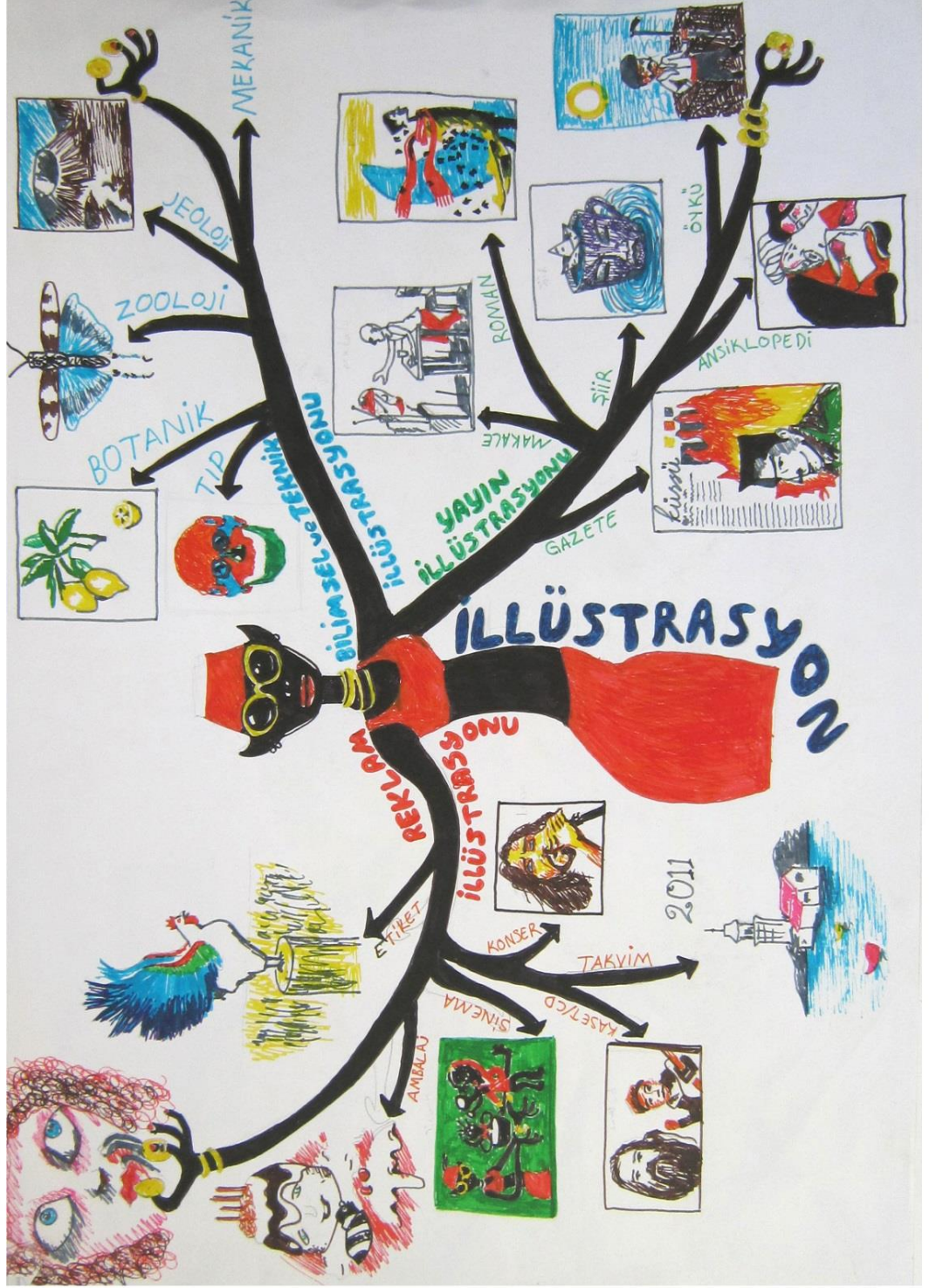

8.3.7 “İllüstrasyon” Konusuna Yönelik Zihin Haritaları

8.4. Zihin Haritası Değerlendirme Rubriği

Kategoriler	4 puan	3 puan	2 puan	1 puan
Format	Kollara ayrılmış	Kısmen kollara ayrılmış	Kollardan farklı formatta (baloncuk, daire, kutu veya çizgi)	Anlaşılır değil, karmaşık
Renk	Her dalı ayrı renkte ve canlı renkler	Bazı dallar aynı renkte ve renkler sıradan	Tamamıyla renklendirilmemiş	Renksiz
İçerik	Bütün ana konuları işlenmiş	Bazı ana konular işlenmiş	Çoğu ana konular işlenmemiş	Ana konular işlenmemiş
Kavram karmaşası	Her dal tek kelimeyle ifade edilmiş	Çoğu dallar tek kelimeyle ifade edilmiş	Çoğu dallar tek kelimeyle	Hiçbir dal tek kelimeyle ifade edilmemiş
Dağılım	Bilgiler mantıklı ve organizeli şekilde yayılıyor.	Bazı bilgiler mantıklı ve organizeli şekilde yayılıyor.	Çok az bilgi mantıklı ve organize şekilde yayılıyor	Hiçbir bilgi mantıklı ve organize şekilde yayılmıyor
Çizim	Kalıcılığı sağlamak için en az 6 çizim içeriyor.	Kalıcılığı sağlamak için en az 4 çizim içeriyor.	Kalıcılığı sağlamak için en az 2 çizim içeriyor.	Çizim içermiyor.
Sadelik	Oldukça sade, düzenli ve okunaklı	Çoğu sade, düzenli ve okunaklı	Çok az kısmı sade, düzenli ve okunaklı	Sade, düzenli ve okunaklı değil

Not: Rubriğin puanlanması. Maksimum: $4 \times 7 = 28$ puan alınabilir. Öğrenci puanı $\times 100 / 28 =$ başarı puanı şeklinde değerlendirilebilir.

(Kaynak: Şeyihoğlu, Akbaş, Kartal, 2012:75)

9. ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

Trabzon’da doğan Şuayıp Şeyihoğlu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim–İş Grafik Ana Sanat Dalı’ndan 1998’de mezun oldu. Aynı yıl, Trabzon Merkez Kurtuluş İlköğretim Okuluna, Resim–İş öğretmeni olarak atandı. 1999 yılında Ankara Kara Harp Okulu Öğretim Başkanlığı resim atölyesinde görsel, sanatlar eğitmeni olarak çalıştı. 2000 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Rize Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak göreve başladı. 2006 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği programında görev aldı. 2009-2012 yılları arasında bölüm başkan yardımcılığı yapan Şeyihoğlu, halen görevine bu kurumda devam etmektedir. Üç kişisel sergisi bulunmakta olup, Trabzon ve Ankara ili başta olmak üzere çok sayıda karma ve grup sergilere katıldı. Ayrıca ulusal düzeyli grafik tasarım yarışmalarından yedi birincilik, bir ikincilik, iki üçüncülük ve bir mansiyon dereceleri kazandı. Alanında yüksek lisans eğitimine devam etmekte olan grafiker-ressam çok sayıda ulusal ve uluslar arası organizasyonların ve projelerin kurumsal kimlik tasarımını da yapmış bulunmaktadır.

e–posta:suayipseyhoglu@gmail.com

Telefon: 05516213382